

ISSN 1582-7410

REVISTA DE ȘTIINȚE MILITARE ANUL XVII, 2017 NR.2 (47)

Revista de Științe Militare

Editată de Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință din România

Nr. 2 (47)
Anul XVII, 2017

Revista de Științe Militare

EDITOR
Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință
din România

CONSILIUL EDITORIAL
PREȘEDINTE DE ONOARE
general (r) prof. univ. dr. H. C. Vasile CÂNDEA

PREȘEDINTE
general (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI

REFERENȚI ȘTIINȚIFICI
general (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI
general (r) dr. Gheorghe VĂDUVA
general de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA
colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU
colonel (r) prof. univ. dr. Benoni ANDRONIC
colonel conf. univ. dr. Florin GROSARU

MEMBRI
general (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU
general maior (r) prof. cons. dr. Constantin MINCU
general de brigadă (r) prof. univ. dr. Viorel BUȚA
locotenent-colonel dr. Cristophe MIDAN, Franța
dr. Karina MARCZUK, Polonia
prof. univ. dr. Adrian GHEORGHE, SUA
Dr. Dana PERKINS, SUA
general de brigadă Bohuslav PRIKRYL, Polonia
general de brigadă Boris DŮRKECH, Slovacia
general de brigadă (r) Rudolf URBAN, Republica Cehă
colonel Gábor BOLDIZSÁR, Ungaria
colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU
colonel conf. univ. dr. Florin GROSARU

COLEGIUL DE REDACȚIE
Redactor șef
colonel (r) prof. univ. dr. ing. Eugen SITEANU
e-mail: esiteanu@yahoo.com
Redactori
colonel (r) prof. univ. dr. Benoni ANDRONIC
e-mail: benoneandronic@yahoo.com
lector univ. dr. Diana Elena TUȚUȚIANU
diana.tutuianu@yahoo.com
Cristina-Mariana TĂLPAN, talpan.cristina86@gmail.com
Tehnoredactor
Cristina-Mariana TĂLPAN

Tipar executat la
Tipografia Editurii Academiei
Oamenilor de Științe din România

Revista de Științe Militare apare trimestrial.

COPYRIGHT: sunt autorizate orice reproduceri,
fără perceperea taxelor aferente, cu condiția indicării
precise a numărului și datei apariției revistei din care provin.

*Responsabilitatea privind conținutul revine în totalitate autorilor,
respectând prevederile Legii nr. 206 din 27.05.2004 referitoare la buna
conduită în cercetarea științifică.*

COPERTA I:
BĂTĂLIA DE LA MĂRĂȘEȘTI
Pictură în ulei expusă în holul Facultății de Comandă și Stat
Major din Universitatea Națională de Apărare „Carol I”

COPERTA II:
COLUMNA LUI TRAIAN

COPERTA IV:
MONUMENTUL EROILOR DIN PRIMUL RĂZBOI
MONDIAL - „PE AICI NU SE TRECE!”
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Monumentul_Eroilor_din_primul_r%C4%83zboi_mondial_-_%E2%80%9Epe_aici_nu_se_trece!%E2%80%9D.JPG

*Pentru publicarea de materiale promoționale în cuprinsul revistei,
rugăm agenții economici și pe toți cei interesați să se adreseze redacției
pentru a conveni forma de colaborare.*

Revista
de
Științe Militare

*Editată de Secția de Științe Militare
a Academiei Oamenilor de Știință din România*

Revistă științifică trimestrială, cu acces liber și prestigiu recunoscut de
CNATDCU, indexată în baza de date internațională (BDI) CEEOL

ISSN 1582-7410

**Nr. 2 (47)
Anul XVII, 2017**

CUPRINS

DUPĂ DOUĂZECI DE ANI. REALIZĂRI NOTABILE ȘI PROIECTE
ABANDONATE SAU AMÂNATE ÎN DOMENIUL SISTEMELOR DE
COMUNICAȚII ȘI INFORMATICE ALE ARMATEI ROMÂNIEI (1997-2017). 6
Gl. mr. (r) prof. asoc. dr. Constantin MINCU

ASPECTE PROSPECTIVE PRIVIND SECURITATEA EUROPEANĂ 23
Gl.bg.(ret) prof.univ. dr.Constantin ONIȘOR
Drd. Felician CERNEȘTEAN

ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA INSTITUȚIILOR SISTEMULUI
NAȚIONAL DE SECURITATE ÎN CONTEXTUL NOILOR PARADIGME DE
SECURITATE 33
Col.(r) prof. univ. dr. Dorel BAHRIN

TERORISMUL ACTUAL, RISC MAJOR LA ADRESA SECURITĂȚII
COMUNE A EUROPEI 53
Gl. (r.) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU

POSIBILE RISCURI MILITARE ÎN COGNOSPAȚIU 59
Gl bg. (r) CS I dr. Gheorghe VĂDUVA

CAUCAZUL DE LA RECONCILIERE LA RECONSTRUCȚIE 75
Gl. (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU

UNIREA DIN 1918-UN MIRACOL REALIZAT. ROLUL MILITARILOR
MOLDOVENI ȘI AI ARMATEI ROMÂNE 79
Col (r), conf. univ. dr. Anatol MUNTEANU

TRANSMISIUNILE ARMATEI ROMÂNIEI ÎN RĂZBOIUL PENTRU ÎNTREGIREA NEAMULUI. CONCLUZII ȘI ÎNVĂȚĂMINTE PENTRU ARTA MILITARĂ ROMÂNEASCĂ 85

Col.(r) prof. univ.dr. Gheorghe BOARU[□]

MOMENTE SEMNIFICATIVE ALE EVOLUȚIEI LOGISTICII ARMATEI ROMÂNE 95

Col. (r) prof. univ. dr. Benone ANDRONIC

TRIUNGHIUL DE FOC AL MARELUI RĂZBOI 106

Gl. bg. (r) prof. univ. dr. Florian TUCĂ

Col. (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU

**Academia
Oamenilor de Știință
din România**

**Academy
of Romanian
Scientists**

Add: Splaiul Independenței nr. 54 sector 5, 050094, București, ROMANIA, Cod Fiscal: 5091859
Tel. 00-4021/314.74.91; Fax. 00-4021/314.75.39, Web-site: www.aos.ro, E-mail:
aosromania@yahoo.com

**PREȘEDINTELUI DE ONOARE
AL ACADEMIEI OAMENILOR DE ȘTIINȚĂ DIN ROMÂNIA
Domnul General (r) prof. univ. dr. Vasile CÂNDEA**

Membrii Secției de Științe Militare din Academia Oamenilor de Știință din România vă urează, domnule general, din toată inima, dumneavoastră, celui care ați slujit și slujiți viața și sănătatea inimilor noastre, știința românească și universală, Academia și cercetarea-dezvoltarea, să vă bucurați, cu prilejul împlinirii venerabilei vârste de 85 de ani, în primul rând, de o sănătate maximă, de liniștea și seninătatea sufletului, de fericirea și iubirea celor dragi și de continuarea glorioasă a operei științifice și academice, căreia i-ați redat, cu ani în urmă, statutul, speranța și orizontul de care avea nevoie.

Noi nu vom uita niciodată că dumneavoastră ați fost susținătorul statornic al Secției de Științe Militare din Academia Oamenilor de Știință din România și ați susținut această decizie, cu fermitate, fiind convins de existența, continuitatea și dezvoltarea unui univers științific militar, a unei științe militare și de necesitatea sa absolută. Dintotdeauna, românii s-au situat printre beneficiarii științei și artei militare, dar și printre creatorii acestora.

Suntem convinși că, și în anii ce vin, opera academică regenerată atât de profund și de viguros de dumneavoastră și de echipa care v-a urmat va continua să aducă țării și științei succese remarcabile, realizări deosebite, lauri și recunoaștere deplină.

La mulți ani!

**Președintele Secției de Științe Militare
General (r) prof. univ. dr. Teodor FRUNZETI**

**DUPĂ DOUĂZECI DE ANI.
REALIZĂRI NOTABILE ȘI PROIECTE ABANDONATE SAU
AMÂNATE ÎN DOMENIUL SISTEMELOR DE COMUNICAȚII ȘI
INFORMATICE ALE ARMATEI ROMÂNIEI
(1997-2017)**

**TWENTY YEARS LATER.
NOTABLE ACHIEVEMENTS AND ABANDONED AND
POSTPONED PROJECTS IN THE FIELD OF COMMUNICATION
AND INFORMATICS SYSTEMS OF ROMANIAN ARMED FORCES
(1997-2017)**

Gl. - mr. (r) prof. - asoc. dr. Constantin MINCU*

Rezumat: Autorul prezintă într-o manieră succintă o serie de aspecte, de mare actualitate în contextul geopolitic actual, privind unele puncte tari, dar și vulnerabilități interne și amenințări externe ale sistemelor și rețelelor de comunicații și informatice militare dezvoltate în Armata Română, începând cu anul 1997.

Sunt aduse în atenție evoluțiile, în condiții de austeritate și ostilitate, a principalelor segmente operaționale și tehnice ale STAR (RTP/RMNC), precum și influențele noilor tehnologii în domeniul sistemelor C4I asupra planificării și ducerii operației (luptei).

În continuare sunt prezentate unele puncte tari ale sistemelor realizate și principiile de care s-a ținut seama în efortul de modernizare și transformare (având în vedere criteriile și cerințele NATO), precum și vulnerabilitățile interne și amenințări externe ale acestora, identificate în urma unei analize atente. Se remarcă, din păcate, proiectele abandonate sau amânate din diverse motive.

Cuvinte-cheie comunicații, RTP/RMNC, STAR, NATO.

Abstract: The author briefly presents a series of recent aspects in the current geopolitical context on some strong points as well as internal vulnerabilities and external threats of the military communication and informatics systems and networks developed in the Romanian Armed Forces since 1997.

There are exposed the evolutions in austerity and hostility conditions of the main operational and technical sequels of the Romanian Armed Forces Transmissions System - STAR (RTP/RMNC), as well the influences of new technologies in the C4I systems on the planning and conductment of operation (battle).

---

* Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, membru al Consiliului Onorific al Academiei Oamenilor de Știință din România, secretar științific al Secției de Științe Militare, Telefon: 0722.303.015, email: mincu_constantin@yahoo.com.

Furthermore there are presented some strong points of the achieved systems and principles taken into account in the modernization and transformation effort (regarding the NATO criteria and requirements), as well as their internal vulnerabilities and external threats identified following a thorough analysis. Unfortunately, we can see the projects remain abandoned or postponed by different reasons.

Keywords: *communications, RTP/RMNC, STAR, NATO.*

1. Introducere

Consider, pe baza unui set de argumente complexe aflat, dacă se dorește, la îndemâna actualilor decidenți civili și militari din Ministerul Apărării Naționale, că o revedere critică a realizărilor și restanțelor în domeniul sistemelor de comunicații și informatice (CIS) în ultimii douăzeci de ani este de maximă actualitate și utilitate în contextul geopolitic zonal și global actual.

Este necesar să observăm atent și să luăm act că în zona sistemelor tehnice pentru comanda și controlul forțelor și pentru utilizarea acestora, în timp real sau aproape real, a crescut aproape exponențial rolul integrator al sistemelor C4I, pe baza unor progrese tehnologice și operaționale înregistrate, în ultimii ani, în armatele importante ale unor țări NATO și non NATO, dintre care menționăm:

- Dezvoltările tehnologice rapide în producția echipamentelor de comunicații și a celor informatice;
- Creșterea uluitoare a performanțelor computerelor, în ultimii 25-30 de ani;
- Dezvoltarea performanțelor microprocesoarelor¹ ca element de bază pentru viteza de operare și pentru eforturile de miniaturizare;
- Unirea conceptuală, tehnologică și operațională a echipamentelor și a rețelelor de comunicații digitale cu echipamentele de calcul electronic și aplicațiilor software;
- Creșterea presiunii asupra structurilor militare de comandă și control pentru scurtarea continuă a ciclului conducerii și pentru efectuarea corectă și rapidă a unei analize multicriteriale a unui volum uriaș de date și informații necesare planificării și ducerii operației (luptei);
- Perfecționarea senzorilor opto-electronici integrați în toate sistemele și platformele de arme și echipamente;
- Apariția și dezvoltarea hărților digitale și a integrării acestora în sistemele GPS;
- Apariția și dezvoltarea conceptuală și acțională a „războiului informațional”, care, în zilele noastre se manifestă tot mai violent;

---

¹ http://wikipedia.org/wiki/central_processing_unit

• Elaborarea unor noi concepte privind ducerea războiului, cum sunt: „războiul bazat pe rețea”, „conflicte militare asimetrice”, „războiul cibernetic”, „lupta împotriva terorismului”, „războiul hibrid” etc.

La toate punctele enumerate mai sus se pot face dezvoltări și analize comparative, inclusiv între unele sisteme din armatele moderne și cele din Armata României, cu concluzii clare privind pașii de urmat, dacă există voința politică și instituțională necesară și dacă, se acordă resursele umane și financiare necesare.

2. Unele influențe ale noilor dezvoltări științifice și tehnologice asupra sistemelor și echipamentelor de comunicații și informatică cu efecte directe în planificarea și ducerea acțiunilor militare moderne.

Specialiștii și analiștii din domeniul militar² sunt unanimi în a aprecia că dezvoltarea fără precedent a tehnicii și a tehnologiilor, apariția unor noi produse și servicii performante cu o dezvoltare accelerată – mă refer în special la tehnologia informației, tehnologiile speciale, sistemele de comunicații digitale, aplicațiile software dedicate planificării și ducerii operației (luptei), precum și la cele implementate în sistemele de arme – au un impact major asupra tuturor categoriilor de forțe, arme, sisteme de armamente și implicit asupra rezultatelor scontate ale acțiunilor în situații de criză sau de război.

Este de înțeles că nu vom putea, în spațiul rezervat, să identificăm și să prezentăm toate influențele posibile (sunt foarte numeroase și în continuă dezvoltare). Voi încerca să aduc în atenția celor interesați doar câteva, care mi se par mai importante și mai vizibile astăzi.

Astfel, în domeniul resurselor umane militare și civile și a performanțelor așteptate de la sistemele militare se pot identifica:

• cerințe noi și dure în pregătirea profesională, psihică și în dezvoltarea calităților morale pentru a face față unor sisteme din ce în ce mai complexe și mai greu de gestionat;

• necesitatea înțelegerii, de la general la soldat, a noilor „unelte” ale erei informaționale în toată complexitatea lor tehnică și operațională, în scopul utilizării lor în mod firesc, natural, fără sincope datorate stresului tehnologic (de către toți combatanții, indiferent de funcție, grad sau armă);

• aprecierea justă a limitelor sistemelor C4ISR (+ variante) în condițiile unui război informațional dur, dus cu toate mijloacele moderne. În acest scop militarii trebuie să rămână capabili ca la nevoie să poată acționa fără aceste mijloace, care

---

² *Lucrările Simpozionului Jubiliar AFCEA*, Washington DC, 18-19 iunie 2006, cu intervențiile: Amiralului Edmund P. Giambastini Jr., Vicepreședinte (la acea dată) al Statului Major Întrunit al Armatei SUA și ale Generalului (ret.) Colin L. Powell (fost secretar de stat).

pot intra în congestie sau chiar în colaps (acest lucru s-a înțeles deja chiar și în cele mai tehnologizate armate, cum este cea a SUA);

- testarea, la aplicații și exerciții, în condiții cât mai apropiate de realitățile câmpului de luptă modern, a modului de relaționare a luptătorilor cu sistemele de arme complexe, asistate de computere sau integrate în complexe tehnice și operaționale de tipul C4ISR;

- pregătirea specifică și luarea măsurilor necesare pentru protejarea luptătorilor față de acțiunile de război psihologic utilizate de inamic pe timp de pace, în situații de criză și la război.

În exercitarea comenzii și controlului de la nivelul strategic și până la soldat:

- amplificarea posibilităților comandanților, statelor majore și luptătorilor de a cunoaște inamicul și intențiile acestuia în timp real (cvasireal) prin utilizarea posibilităților sistemelor C4ISR (acolo unde acestea există);

- analiza rapidă, multicriterială, a situațiilor complexe, utilizând computerele și programele software specifice și prin aceasta scurtarea timpului afectat tuturor activităților de comandament și stat major (ciclul conducerii);

- stocarea datelor și informațiilor detaliate despre toate aspectele operației (luptei) în cronologia desfășurării acestora și desprinderea, prin analiză, a unor lecții pentru viitor;

- replicarea și stocarea automată a datelor și a informațiilor din punctul de comandă de bază (principal) în alte 1-2 puncte de comandă proprii, în unele puncte de comandă ale eșaloanelor subordonate și în punctele de comandă ale eșalonului superior;

- numirea unor înalți comandanți după criterii cât mai dure privind profesionalismul, pregătirea psihomorală și rezistența în condiții de stres, în condițiile în care aceștia exercită managementul unor sisteme umane și tehnice complexe și cu o largă desfășurare spațială (se înțelege de la sine că numirile politice clientelare tot mai numeroase în ultimii ani, în România, sunt destinate, din start, distrugerii coeziunii și eficienței structurilor militare din oricare armată modernă);

- prin aportul noilor tehnologii au fost posibile micșorarea numărului și gabaritul mijloacelor de comunicații și informatice, precum și a celulelor de comandă, în unele situații de aproape zece ori. Acest fapt a dus la creșterea gradului de mobilitate și de protecție a tuturor punctelor de comandă.

În domeniul integrării subsistemelor de senzori ISR în complexele sisteme C4ISR:

- se desprinde clar ideea că sistemele de comunicații și informatică nu pot fi un diferențiator puternic în acțiuni militare complexe fără o integrare operațională și tehnică a unei largi clase de senzori opto-electronici (sisteme radar, senzori cu

infraroșii, senzori optici, senzori acustici, sisteme de marcare și ochire laser etc.) în ceea ce înțelegem astăzi prin sisteme înalt integrate de tipul C4ISR (+varianțe);

- crearea pe baza tuturor informațiilor și datelor culese prin mijloace tehnice moderne (inclusiv satelitare) și umane a unei imagini comune asupra spațiului de desfășurare a acțiunilor militare, punerea acestora la dispoziția celor cu drept de cunoaștere, în timp real sau aproape real;

- crearea posibilităților operaționale și tehnice de a „vedea” mai departe și mai repede decât inamicul, prin performanțele reunite ale senzorilor, oamenilor și computerelor;

- luarea unor măsuri tehnice și organizatorice de protejare a senzorilor față de contramăsurile posibile ale inamicului;

- posibilitatea reală ca fiecare luptător să devină el însuși un sensor integrat în sistem, prin mijloace de comunicații, microcomputerele și senzorii pe care îi poartă în luptă, indiferent de mediul și locul în care se află la un moment dat.

Ca o concluzie la acest capitol se poate afirma că noile mijloace tehnice (comunicații, computere, aplicații software, senzori) determină, în mod direct, o eficiență și o rapiditate sporite actelor de comandă și control, aducând totodată noi riscuri și vulnerabilități interne și externe, care trebuie cunoscute și contracarate.

3. Evoluția sistemelor de comunicații și informatică în Armata României în perioada 1950-2017

Apreciez că dezvoltarea transmisiunilor Armatei României după cel de-al Doilea Război Mondial este foarte bine sintetizată în capitolul comunicații și informatică (pp. 408 - 441) din *Enciclopedia Armatei României*, publicată în anul 2009, capitol republicat de C.Trs. și în Revista Comunicațiilor și Informaticii nr. 2 (10) din 2009.

Este, cred, necesar să readucem în atenție câteva aspecte mai importante și cu efecte pozitive sau negative în timp (unele prelungindu-se până astăzi):

- Din 1950 până în 1968 putem vorbi despre transmisiuni la limita de jos a unei armate europene, cu tehnică exclusiv analogică, majoritatea importată din URSS, de regulă, cu cel puțin zece ani în urmă față de dotarea forțelor armate ale aliatului de atunci;

- Evenimentele din august 1968 i-au trezit la realitate pe decidenții politici și militari români (nu pentru mult timp) care au realizat precaritatea cantitativă și calitativă a structurilor și a mijloacelor tehnice pentru exercitarea conducerii trupelor în acea perioadă. S-a pus accentul pe proiectarea și fabricarea în țară a unor tipuri de tehnică și echipamente cu performanțe acceptabile, adaptate la nevoile de conducere a trupelor pe teritoriul național.

• În anul 1978, Comandamentul Trupelor de Transmisiuni (CTT) a întocmit „*Studiul de dezvoltare a armeei transmisiuni*” care a propus, în principal, măsuri pentru perfecționarea transmisiunilor armatei în scopul evitării stagnărilor, învechirii materiale și morale a tehnicii, scăderii capacității de reacție a conducerii în situații deosebite.

• Au existat unele progrese, mai ales în producerea tehnicii pentru eșaloanele tactice, dar la mijlocul anilor '80 entuziasmul s-a topit. Măsurile excesive de economisire impuse armatei de către conducerea politică de atunci au făcut ca dinamica încurajatoare a eforturilor de perfecționare a mijloacelor și a forțelor de transmisiuni să nu determine îmbunătățiri evidente, anul 1989 găsind sistemul de transmisiuni al armatei la nivelul unuia analogic, echipat cu tehnică eterogenă învechită, cu foarte multe elemente de risc tehnic, fără forme evidente de tranzit către digitalizare, informatizare și automatizare.

• Începând cu anul 1990 a demarat un nou proces de modernizare a transmisiunilor militare, sub toate aspectele sale (resurse umane, structuri organizatorice, sisteme și echipamente tehnice), proces care s-a dovedit și se dovedește lung și anevoios, desfășurat adesea în condiții de ostilitate, mai ales din partea acelor care au obligația legală de a aloca un minim de resurse financiare:

○ Până la începutul lunii februarie 1993 în Comandamentul Transmisiunilor, Informaticii și Electronicii (CTIE) a fost definitivată forma finală a „*Concepției de organizare și realizare a Sistemului de Transmisiuni al Armatei României – STAR*”;

○ Concepția menționată a fost analizată și aprobată în ședința CSAT din data de 09.06.1993.

Este necesar să menționez că la baza concepției unitare aprobate prin Hotărârea nr. 0031 din 09.06.1993 au stat:

○ experiența proprie din Armata României acumulată de-a lungul anilor în domeniul proiectării, realizării și utilizării sistemelor de transmisiuni militare;

○ experiența și tehnologiile avansate în unele armate din țări NATO (SUA, Marea Britanie, Franța, Italia, Germania, Belgia) transmise armatei noastre prin publicații, cărți de specialitate, studii, analize, întâlniri directe etc.;

○ structura proiectată a forțelor armatei noastre în perspectiva anilor 2005-2015;

○ organizarea conducerii armatei pe întreaga scară ierarhică la pace, criză și război;

○ asigurarea în deplină siguranță și acuratețe tehnică a relațiilor informaționale, pe baza unor reguli puse de acord cu celelalte instituții ale statului cu atribuții în domeniul securității, apărării naționale și ordinii publice, utilizând

resursele existente și pe cele ce vor fi implementate în mod gradual (conceptul de „rețea de rețele”, pe baza unor soluții organizatorice și tehnice de interoperabilitate).

• **Începând cu anul 1994** s-a trecut la fundamentarea conceptuală și tehnică a *Proiectului STAR* (RTP și Programul radio HF și VHF cu stații cu salt de frecvență), pe baza consolidării cunoștințelor și accesului la informații privind experiența și tehnologiile unor armate moderne occidentale și în urma învățămintelor desprinse pe timpul participării unor specialiști români la seria de aplicații „*Combined Endeavor*” și la activități organizate de Cartierul General al NATO (după ianuarie 1995) și la unele armate ale alianței (SUA, Marea Britanie, Germania, Italia, Belgia etc.). Un rol important l-a avut și efortul de îndeplinire a obiectivelor de interoperabilitate în domeniul comunicațiilor și informaticii stabilite cu NATO în procesul de pregătire pentru aderare (1995-2002). De implementarea cerințelor acestor obiective a depins, în mod clar și fără echivoc, invitarea țării noastre, în octombrie 2002, de a intra în alianță cu drepturi și obligații depline.

• Fără a intra în prea multe detalii³ se poate afirma că până acum au fost făcuți pași importanți în consolidarea unor sisteme de comunicații și informatică moderne, fără să se ajungă încă la nivelul sistemelor puternic integrate de tipul C4ISR (+ variante), îndeosebi din lipsa resurselor financiare alocate.

• Specialiștii militari și civili familiarizați cu evoluțiile din România în perioada 1990-2017 apreciază aproape în unanimitate fenomenele produse:

- starea precară a ceea ce a mai rămas din așa-zisa „industrie de apărare”;
- politicile greșite aplicate în perioada 1990-2017 în păstrarea și în consolidarea unor subdomenii cu potențial tehnologic și științific în România;
- aplicarea unui management defectuos și uneori fraudulos, care a contribuit din plin la falimentarea unor unități productive;
- existența unor interese nelegitime privind achiziționarea terenurilor pe care au fost și sunt amplasate unitățile de producție ale echipamentelor și tehnicii de luptă (acțiunile continuă);
- descurajarea firmelor private care au apărut în România, cu produse și servicii pentru apărare, și apelarea, uneori fără argumente, numai la importuri;
- nepăsarea factorilor politici față de înzestrarea armatei și subfinanțarea proiectelor importante, efectuarea rectificărilor de buget exclusiv negative și instituirea unor puternice bariere birocratice și de altă natură, care să ducă la începerea procedurilor de licitație abia în lunile septembrie – octombrie ale fiecărui an, cu pierderea finanțării din lipsă de timp (acțiunea pare chiar programatică);

---

³ Revista Comunicațiilor și Informaticii, nr. 2 (10)/2009, pp. 30-36.

○ pierderea unor specialiști de mare valoare, unii cu specializări unicate, care, din lipsă de resurse și perspectivă, au fost nevoiți să plece în alte domenii sau chiar să emigreze;

○ indiferența totală a factorilor politici cu responsabilități în securitatea națională și apărare pentru exportul de echipamente și servicii, din domeniul apărării, pe piețele pe care România le-a avut și pentru acele produse care au rămas sau care puteau fi făcute competitive (exportul s-a diminuat de la 800 de milioane USD pe an, în perioada 1985-1989, la 50 de milioane USD pe an, în prezent). Explicațiile care se dau sunt fără argumente credibile și, în consecință, neconvingătoare.

• Transformarea procesului de planificare a înzestrării Armatei (celebrul PAAP) într-o adevărată farsă, astfel: Să presupunem că militarii, cu argumente, stabilesc nevoile de înzestrare pentru anul următor la 100 de lei. Guvernul spune că este criză și nu alocă decât 10 lei, ministrul apărării și generalii raportează că sunt fericiți și se vor descurca și cu 8 lei. În luna decembrie a anului respectiv se constată că au primit în mod real (prin acțiuni deliberate) doar doi lei. Este clar că România va avea o apărare de doar doi lei.

• În contextul celor prezentate mai sus prezentăm un fragment dintr-un interviu acordat de George Friedman, fondatorul STRATFOR, ziaristei Anne-Marie Blajar, hot_news.ro, 16 noiembrie 2010, referitoare la situația României (decidenții politici și militari români ar putea studia întregul interviu cu creionul în mână):

„[...] Un alt lucru pe care trebuie să-l aibă (România) este o armată. Nu ești ascultat cu atenție în lumea asta dacă nu ai o armată. Veți zice că e costisitoare. Iar eu vă voi spune să vă uitați la secolul trecut: 5% din PIB ar fi o sursă colosală, dar ce ați fi plătit să evitați rușii și germanii. Dacă voi credeți că nu mai există amenințări și nu vor mai exista, atunci sunteți într-o poziție foarte rațională. Pe de altă parte, trebuie să vă gândiți că în această parte de lume nu a fost un secol fără vreo tragedie. Și în aceste condiții 5% nu înseamnă atât de mult.

Polonia credea în 1939 că are o relație cu germanii și cu rușii, care a făcut necesară radicala modernizare a armatei sale.

Sunt două chestiuni: nu poți ajuta o țară care se prăbușește într-o săptămână. Și în al doilea rând, în această lume nimeni nu ajută o țară care nu se poate ajuta singură. Ideea că germanii vor trimite tinerii să lupte și să moară în interesul României nu e rațională. Poți argumenta că Rusia nu va fi agresivă, poate că nu va fi, dar în trecut, de fiecare dată când o țară est-europeană a pariat că o alta nu va fi agresivă, a pierdut. Dacă îți construiești apărarea și nu sunt agresivi ai irosit ceva bani. Dacă îți construiești apărarea și de aceea nu sunt agresivi, nu vei ști niciodată. Dar dacă îți construiești apărarea și vor veni, atunci alianțele înseamnă ceva. Nimeni nu își va trimite copiii să vă apere. Am doi copii în armata americană: fiica

mea a fost în Irak, timp de 25 de luni, fiul meu este în aviație. Ei nu vin aici să apere românii.

Dacă e în interesul nostru, e o altă problemă. Un lucru asupra căruia trebuie românii, ca o națiune matură, să își pună întrebarea este cum să fac să transform asta în interesul americanilor? ...”

4. Puncte tari ale sistemelor CIS din Armata României bazate pe principii dezvoltate și aplicate, în armatele țărilor membre NATO

În titlul articolului mă refer la ultimii douăzeci de ani (1997-2017) pentru că în 1997 au avut loc o serie de evenimente importante pentru Armată, în general, și pentru comunicații în special:

- La 30 aprilie 1997 se înființează Direcția de Comunicații și Informatică din Statul Major General (DCI/SMG);

- În primăvara aceluiași an se instalează după lungi eforturi teoretice și practice, desfășurate într-o atmosferă de ostilitate și atacuri continue (1993-1997), primele trei centre din Rețeaua de Transmisiuni Permanente (RTP), partea principală a noului Sistem de Transmisiuni al Armatei României (STAR). În anul 2002 RTP va ajunge la 60% din prevederile Proiectului, iar în 2010 la 100%.

- Sistemele radio HF și VHF cu salt de frecvență au ajuns la 50% în 2002.

În abordarea acestui punct este necesară o analiză temeinică și extinsă asupra unor chestiuni de ordin strategic, operativ și tactic privind: structura forțelor, dispunerea la pace și posibile variante la război, organizarea comenzii și controlului (resurse umane, tehnologie de ultimă generație, numărul și dispunerea punctelor de conducere pe întreaga scară ierarhică, rezervarea conducerii etc.).

Astfel s-au concretizat următoarele principii, care pot fi considerate puncte tari:

Sistemul este militar, cu conducere unică realizată de organele de specialitate ale S.M.G. (Direcția Comunicații și Informatică și Comandamentul Comunicațiilor și Informaticii). Acest sistem funcționează după principii militare, la pace și la război, diferite de cele ale altor sisteme comerciale sau speciale. Se impun preponderența cerințelor de ordin strategic, operativ și tactic în fața cerințelor de ordin tehnic, astfel:

- Este automatizat, secretizat și multiplu rezervat.

- Este realizat după standarde și cerințe militare, ca o condiție de interoperabilitate cu sistemele mobile tactice și cu cele ale NATO și armatelor aliate.

- Sistemul este permanent în stare de pregătire (de luptă) prin serviciul de management și operare asigurat de specialiști bine pregătiți și motivați.

- Se asigură (sau ar trebui) un secret desăvârșit al structurilor sistemului existent la pace și dezvoltat la război.

- Structura STAR are capacitatea reală de a asigura o anumită independență față de dispunerea actuală și viitoare a punctelor de comandă și a elementelor de dispozitiv.

- A avut și are loc, în continuare, schimbarea radicală a ponderii transmișionilor în sistem – restrângerea procentuală a transmișionilor de voce în favoarea transmișionilor de date.

- Se asigură posibilitatea de reconfigurare rapidă a sistemului de transmisiuni, în raport cu condițiile complexe ale unui eventual război:

- rețeaua de transmisiuni permanentă la pace RTP/RMNC;

- rețeaua de transmisiuni strategică la război, prin adăugarea de noi centre mobile și fixe în RTP/RMNC.

- O independență sporită (necesară acum) față de rețelele comerciale (canalele asigurate prin acestea devin complementare).

- Fiabilitate ridicată (a se vedea cărțile și studiile pe această temă) care să asigure legătura neîntreruptă și în situația scoaterii din funcțiune permanentă sau temporară de până la 50% din elementele sale.

- Elementele RTP/RMNC sunt dispuse în teritoriu astfel încât să poată fi apărate de unitățile armatei aflate în zonă.

- Asigurarea cu echipamente radioreleu și radio cu agilitate de frecvență (posibilitatea de a „fugi” de bruiajul și interceptarea inamicului).

- Asigură interoperabilitatea, fără probleme organizatorice și tehnice cu sistemele similare ale NATO.

- Realizarea unei soluții de interconectare cu alte sisteme speciale pe baza convenirii unor porți de acces bidirecțional, fără a exista o relație de subordonare a sistemului armatei și de dependență exagerată față de administratorii acestora. Aici funcționează principiul militar potrivit căruia conducătorul operației (luptei) se bazează în primul rând, pe resursele umane și tehnice proprii și nu trebuie să umble cu căciula în mână pentru a cere comunicații de la alții, oricât de bună credință se presupune că ar fi aceștia.

Aceste puncte tari (principii) prezente în concepția STAR, în Proiectul Tehnic și în documentele conexe (peste cinci sute de mii de file și care au fost aprobate prin mai multe Hotărâri CSAT, ordine ale Ministrului Apărării și ale Șefului Statului Major General, nu pot fi obiect al liberului arbitru (fără argumente de ordin operațional și tehnic) al câtorva ofițeri din Direcția Comunicații și Informatică și Comandamentul Comunicațiilor și Informaticii, care după anul 2010 le ignoră sau le distrug, din considerente pur comerciale, făcând pe plac unor

furnizori „anume desemnați” și care contribuie, din plin, la transformarea sistemelor într-un jalnic ghiveci călugăresc.

Dacă vor să schimbe totul trebuie să obțină aprobarea de la aceleași foruri (CSAT, Ministrul Apărării, Șeful Statului Major General). Dacă nu, ar putea în situații de criză sau la război, să suporte consecințe chiar penale.

Vom vedea (evident tot pe scurt) în capitolul vulnerabilități la ce pericole sunt expuse aceste sisteme din considerente, în primul rând interne și apoi externe.

5. Vulnerabilitățile interne, nerealizări, proiecte abandonate sau amânate

În mod cât se poate de justificat, cu argumente de ordin operațional și tehnic, sistemele de comunicații și informatice militare sunt o parte vitală a infrastructurilor critice ale României. Pe acest subiect am publicat în anul 2010 un articol⁴, cu unele probleme privind asigurarea protecției fizice și informaționale a acestora, în contextul amenințărilor în continuă creștere. Sunt și alți autori care au publicat studii și articole pe acest subiect, cu intenția clară de a sensibiliza decidenții politici și militari, și inițierea unor măsuri concrete de dezvoltare și protecție.⁵

Din păcate aceste măsuri lipsesc cu desăvârșire, iar planificatorii, realizatorii și utilizatorii de sisteme de comunicații militare ignoră, cu seninătate, orice aplecare asupra acestei problematice complexe și greu de gestionat.

În cele ce urmează nu am să reiau ce am scris în 2010, ci mă voi referi la unele chestiuni concrete, care, pe termen scurt și mediu, vor crea situații periculoase pentru capacitatea de apărare a țării.

Mă voi referi, în principal, la starea în care a ajuns RTP/RMNC prin abandonarea totală a lucrărilor normale de mentenanță și reparații începând cu anul 2010. În ceea ce mă privește cred că situația se datorează unui mix de cauze: iresponsabilitate crasă, lipsă de profesionalism, pregătire precară în domeniul cunoștințelor de nivel strategic și operativ, rea credință și servilism față de persoane care emit ordine aberante, toate acestea având ca rezultat subminarea capacității de apărare a țării, putând fi documentată și calificată, inclusiv penal. **Să ne explicăm:**

- în perioada 2010-2017 nu au fost realizate activitățile minimale de mentenanță, decât pentru 12% din centre.

---

⁴ Constantin Mincu, *Sisteme și Rețele de comunicații și informatice militare și speciale, ca parte vitală a infrastructurilor critice ale României, Asigurarea protecției fizice și informaționale a acestora*, Revista de Științe Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România, nr. 2/2010.

⁵ Gr. Alexandrescu, Ghe. Văduva, *Infrastructuri critice. Pericole, amenințări la adresa acestora. Sisteme de protecție*, Editura UNAp, București, 2006.

- repararea unor echipamente și module a fost practic abandonată, în depozite, se află sute de elemente defecte.

- în ultimii patru ani unele lucrări de mentenanță au fost atribuite clientelar pe baza presiunilor unor politicieni și pe baza unui unic criteriu – „prețul de dumping” unor firme care n-au nici o legătură de ordin operațional și tehnic cu o asemenea rețea națională complexă care este încă RTP/RMNC. Efectul este distrugerea acestui bun național și militar, în cel mai scurt timp. **Să explicăm efectele care deja se manifestă:**

- blocarea convorbirilor telefonice și a traficului de date pentru aplicațiile specifice M.Ap.N., generate de întreruperea unor legături la nivelul interfețelor de capacitate mare, fapt care determină concentrarea traficului pe legături de capacitate mică (2 Mbps), fenomen care produce saturarea acestora;

- anomalii în funcționarea proceselor de sincronizare de bit care se desfășoară între echipamentele de comunicații, cu repercusiuni evidente în ceea ce privește calitatea legăturilor de voce și date, anomalii generate de starea necorespunzătoare a echipamentelor interconectate (comutatoare TDM și ATM, multiplexoare, radiorelee etc.):

- Imposibilitatea de a se extinde, implementarea ultimei versiuni de software;

- Funcționarea defectuoasă/neconformă a nivelelor ATM și TDM din cadrul RTP/RMNC, această situație fiind determinată de lipsa modulelor, submodulelor, a subsansamblurilor de schimb și a materialelor conexe, datorată neexecutării la timp a lucrărilor de reparații în laboratoare specializate.

- Au fost identificate și diagnosticate unele cauze în funcționarea cu performanțe scăzute a RTP/RMNC:

- existența unor configurații incomplete ale echipamentelor;

- resetări repetate ale echipamentelor, fapt ce generează alterarea pachetelor software;

- defectarea unităților de abonat cauzată de scurtcircuite accidentale, atingeri întâmplătoare ale terminațiilor, utilizării inadecvate a terminalelor de linie și/sau de canal;

- deteriorarea rețelei de sincronizare de bit datorată defectării modulelor sursă de ceas.

- Funcționarea cu performanțe scăzute a sistemului de management al RTP/RMNC, conduce la:

- imposibilitatea de a se ține la zi baza de date globală a rețelei;

- imposibilitatea actualizării centrelor de comunicații într-o manieră centralizată;

- imposibilitatea gestionării alarmelor generate de echipamente și, pe baza acestora, imposibilitatea de a se lua măsurile necesare corectării inadvertențelor apărute.

- Degradarea rapidă și ireversibilă a ghidurilor de undă mergându-se până la întreruperi ale legăturilor radioreleu, generate de către lipsa/defectarea echipamentelor de presurizare a ghidurilor de undă, coroborată cu distrugerea membranei excitatorului.

- Ieșirea din parametrii de temperatură a tuturor echipamentelor, fapt determinat de lipsa/defectarea sistemelor de climatizare din incinte.

- Funcționarea defectuoasă a sistemelor de electroalimentare/împământare, fapt ce poate conduce la defectarea echipamentelor din centre.

- Funcționarea necorespunzătoare a sistemelor radiante (una din cauze fiind dezalinieră antenelor) fapt care generează întreruperea unor fluxuri de mare capacitate.

Menționez că în condițiile apariției unor deranjamente majore în RTP/RMNC va fi afectat grav suportul de comunicații pentru sistemele și aplicațiile de date care tranzitează rețeaua, cum sunt:

- comunicațiile de voce și date pentru toți utilizatorii;
- INTRAMAN;
- SCCAN (Poliție Aeriană, FDEX, SIMIN, RAP, LAP etc.);
- Video-conferința M.Ap.N.
- CRONOS
- Legăturile de comunicații cu teatrele de operații;
- Legăturile de comunicații cu sistemele NATO și UE;
- Sistemul de Supraveghere și Avertizare CBRN.

La cele prezentate mai sus mai pot fi adăugate și alte amenințări și vulnerabilități interne:

- lipsa de preocupare pentru dobândirea și menținerea superiorității informaționale;

- neconcordanța, adesea flagrantă, între cerințele de informații pentru luarea deciziilor și conducerea acțiunilor privind securitatea națională și posibilitățile reale de dobândire a acestora;

- proiectarea, organizarea sau funcționarea necorespunzătoare a sistemelor informaționale;

- dotarea sistemelor informaționale cu mijloace de culegere a datelor, comunicații și calculatoare neperformante, greu de exploatat și de asigurat protecția, utilizarea necorespunzătoare a acestora (a se vedea mixul de echipamente comerciale neperformante introduse în RTP/RMNC în ultimii ani);

- lipsa de înțelegere a mediului de securitate intern și internațional și influența acestuia asupra proceselor informaționale ale structurilor militare;
- organizarea necorespunzătoare a bazelor de date, existența unor produse software neperformante sau cu erori intenționate;
- slaba pregătire profesională și experiența redusă a personalului implicat în organizarea, exploatarea și asigurarea funcționării sistemelor informaționale (în opinia mea acest fenomen se regăsește pe toată scara ierarhică actuală);
- clasificarea necorespunzătoare a categoriilor de informații și date privind securitatea națională și certificarea eronată a dreptului de acces la acestea a personalului;
- neloialitatea (din ce în ce mai evidentă) a unor persoane care exploatează echipamentele tehnice ale sistemelor informaționale;
- securitatea redusă a datelor și informațiilor pe timpul transmiterii memorării, prelucrării și afișării acestora, accesul neautorizat al unor persoane străine.

Appreciez și, în această fază, rog pe responsabilii civili și militari care au o tangență mai mare sau mai mică cu sistemele de comunicații și informatice militare că ar trebui să facă o analiză chirurgicală, punct cu punct, să identifice măsurile de repunere în stare operativă a sistemelor și să ia măsurile convenite de protecție fizică și informațională ca urmare a amenințărilor și vulnerabilităților reale prezentate și a altora care pot apare.

Trebuie să menționăm în acest context amânarea sau abandonarea unor sisteme vitale pentru Armata României, cum sunt:

- sistemele tactice C4I pentru eșaloanele tactice (companie, batalion, brigadă, divizie), din subordinea SMFT;
- realizarea doar a unor insule cu rol nesemnificativ în conducerea forțelor;
- întârzieri nerezonabile pentru sistemele specifice ale SMFA și SMFN;
- nerealizarea gestiunii automatizate a spectrului de frecvențe radioelectronice.

Se invocă permanent lipsa de resurse financiare, dar dacă nimeni nu cere (mai hotărât), factorul politic și Guvernul nu alocă nici un ban, ei având alte „priorități”.

6. Vulnerabilități și amenințări externe asupra sistemelor C4I

Amenințările informaționale externe cuprind ansamblul acțiunilor specifice executate de adversari potențiali și forțele ostile țării noastre pentru interzicerea sau îngreuierea executării funcțiilor decizionale și operaționale privind securitatea națională.

Conform concluziilor formulate în literatura de specialitate⁶, principalele vulnerabilități și amenințări sunt următoarele:

- atacul fizic împotriva surselor de date și a mijloacelor de transmitere, prelucrare și afișare a informațiilor;
- atacul electronic asupra mijloacelor de culegere, transmitere și prelevare a informațiilor;
- atacul cibernetic împotriva sistemelor informaționale ale structurilor de informații pentru securitatea națională și cele ale organizațiilor economice, financiare, diplomatice etc.;
- pirateria software;
- atacul fizic și electronic asupra organelor decizionale ale statului nostru (președinție, parlament, guvern, ministere etc.) privind securitatea națională;
- atacul psihologic asupra tuturor structurilor decizionale și acționale ale țării noastre (politice, economice, sociale, de apărare etc.).

Aceste amenințări nu sunt noi, ele fiind generate de însăși dezvoltarea societății informaționale, dar trebuie cunoscute, studiate cu atenție și stabilite cu precizie măsurile corespunzătoare pentru combaterea lor.

Este cunoscut că obiectul culegerii de informații pentru securitatea națională constă în asigurarea cunoașterii exacte a situației internaționale, mai ales în zona de interes a României, Uniunii Europene și NATO, precum și a situației interne din țara noastră și din țările vecine, realizându-se astfel anticiparea acțiunilor agresive ale adversarilor potențiali sau ale unor grupuri ostile și, în consecință, prevenirea surprinderii.

Față de aceste amenințări și vulnerabilități prezentate mai sus se pot identifica și multe altele studiind literatura de specialitate și făcând studii de caz pe evenimente petrecute recent în zona noastră și în lume.

Măsurile de prevenire și protecție trebuie să depășească faza declarativă și academică și se impune ca factorii decidenți de astăzi și de mâine să ia măsuri concrete, vizibile și verificabile, evident cu asigurarea resurselor umane și financiare necesare. Asta dacă mai dorim să existăm ca stat, dacă nu, nu.

7. Câteva concluzii

Afirmațiile Generalului (ret.) Colin L. Powell (AFCEA, 2006, Washington DC):

- oamenii de stat civili și militari le revin înalte responsabilități politice și morale față de luptătorii trimiși în teatrele de operații;

---

⁶ J.S. Gansler, H. Binnendjic, *Information Assurance, Trend in Vulnerabilities, Threat and Technologies*.

- soldații (în sensul extins de luptători) nu pot fi obiectul acțiunilor propagandistice și politicianiste, al lacrimilor de crocodil, exprimate în mass-media, după ce s-au întâmplat nenorociri, soldate cu pierderi de vieți tinere;

- înzestrarea cu armament, echipamente IT&C și mijloace de protecție pentru militari trebuie să fie prioritatea zero a Armatei SUA (n.a. – și a oricărei alte armate);

- războaiele și conflictele moderne au dovedit, fără tăgadă, că a crescut exponențial importanța sistemelor C4ISR, de la nivel strategic și până la soldat, aceasta însemnând vizualizarea, în timp real, a spațiului de operații (luptă), informație pertinentă pentru luptători, aspect care salvează viețile mai mult decât grosimea blindajelor.

Evoluțiile domeniului (CIS, C4ISR etc.) continuă în ritm alert în armatele NATO și non NATO (Rusia, China, India etc.) în competiția dură pentru câștigarea și menținerea superiorității informaționale.

Rapiditatea schimbărilor este evidentă în domeniul computerelor și al aplicațiilor software, în dezvoltarea tehnologiilor spațiale, în miniaturizarea componentelor și echipamentelor, fapt care contribuie direct la sporirea mobilității și a protecției trupelor.

Microelectronica, informatica, robotica, nanotehnologia, contribuie la dezvoltarea unor noi sisteme de arme din ce în ce mai ucigătoare.

Armata României s-a mișcat corespunzător (în condițiile unor limitări financiare dure) în perioada 1994-2006, dar după această dată, practic, a abandonat programele și proiectele de modernizare în domeniul C4ISR, principala structură care are de suferit fiind Statul Major al Forțelor Terestre, marile unități și unitățile din subordine. În prezent nu sunt identificate posibilități reale de schimbare în bine.

BIBLIOGRAFIE

- *** *Concepția de organizare și realizare a STAR*, Comandamentul Comunicațiilor și Informaticii, București, 1993;
- *** *Doctrina pentru Informații, Constrainformații și Securitate a Armatei*, București, 2005;
- *** ENSA Risk Management/Risk Assessment (European Network on Information Security Agency);
- *** *Legea privind protecția informațiilor clasificate*, nr. 182/2002, publicată în Monitorul Oficial nr. 248/2002;
- *** *Proiectul tehnic general al RTP/STAR*, Statul Major General, București, 1996;
- *** *Strategia de Securitate Națională a României*, București, 2014;

- ALBERTS, S. D., HAYES E. R., *Planning – Complex Endeavours, CCRP.*
- ALEXANDRESCU C., *Amenințări informaționale asupra sistemelor de comandă și control în acțiunile militare moderne, „SI-2007”;*
- ALEXANDRESCU G., VĂDUVA G., *Infrastructuri critice. Pericole, amenințări la adresa acestora. Sisteme de protecție*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2006.
- ANDERSON H.R., *Physical Vulnerabilities of Critical US Information Systems* (Internet, IaverMay03.pdf);
- GANSLER J.S., BINNENDJIC H., *Information Assurance, Trend in Vulnerabilities, Thret and Technologies.*
- MINCU C., *Analiză privind realizarea Sistemului de Transmisiuni al Armatei României (STAR)*, Comandamentul Comunicațiilor și Informaticii, București, februarie 1997;
- MINCU C., *Sisteme și Rețele de comunicații și informatice militare și speciale, ca parte vitală a infrastructurilor critice ale României, Asigurarea protecției fizice și informaționale a acestora*, Revista de Științe Militare a Academiei Oamenilor de Știință din România, nr. 2/2010.

ASPECTE PROSPECTIVE PRIVIND SECURITATEA EUROPEANĂ

PROSPECTIVE ASPECTS REGARDING EUROPEAN SECURITY

Gl.bg.(ret) prof.univ. dr.Constantin ONIȘOR*
Drd. Felician CERNEȘTEAN**

Rezumat: Securitatea Europeană în primele două decenii ale acestui secol a cunoscut și înregistrat a serie întreagă de determinări din interior și deopotrivă din exterior. Ca efect s-a produs o (re)modelare a securității europene între niște limite concrete-de la modernitate până la o nouă paradigmă.

Cuvinte-cheie: modernitate; multidimensionalitate; comprehensivitate; complexitate; complex de securitate; paradigmă.

Abstract: European Security in the first two decades of this century has known a lot of internal and external determining changes. The effect was a re-shaping of European security between concrete limits – from modernity to a new paradigm.

Keywords: modernity; multi-dimensional character; comprehensiveness; complexity; complex security aspects; paradigm.

I

ntroducere

Conținutul acestui articol are o anumită justificare. În ultimii doi ani nivelurile național și comun-european ale managementului securității moderne au scos în evidență câteva aspecte uimitoare, precum: stângăcie în elaborarea unor măsuri, întârziere în elaborarea deciziilor, lipsa de continuitate și consistență a comunicării și chiar confuzie privind starea de securitate europeană. Cauzele le vom identifica în continuare.

Modernitatea securității europene

Așa se face că specialiștii în materie au identificat și definit (continuând să o facă) aspecte prospective ce vizează securitatea în general și cea europeană în special. Concret, este vorba despre studii referitoare la evoluțiile viitoare ale societăților, comunităților și statelor de pe un areal geografic distinct, prin analiza unor factori de (in)securitate și tendințe actuale. S-au avut în vedere determinările factorilor politici, economici, sociali, științifico-tehnici, de mediu etc. asupra

---

* Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, E-mail: gen_onisor@yahoo.com

** Doctorand la Academia Națională de Informații „Mihai Viteazul”

evoluțiilor din Europa. Cu alte cuvinte avem de-a face cu o perspectivă de securitate europeană (figura 1).

Figura 1. Prospectiva de securitate europeană

Câteva aspecte legate de aceasta vom prezenta în continuare.

Având în vedere evoluțiile de securitate, uneori spectaculoase pe continentul european, dinamica progresului multidimensional actual și necesitatea de a nu uita trecutul s-a impus în lumea științifică conceptul de securitate modernă, cea care trebuie să evolueze în pas cu tendințele actuale tot mai evidente și care trebuie să fie mereu recentă și să scruteze viitorul.

În acest sens, se recunoaște că au fost câteva decenii în secolul trecut cu unele reminiscențe până astăzi, când securitatea în general s-a cantonat mai mult în domeniul politico-militar.

Securitatea europeană modernă, acum mai mult ca oricând, este necesar să fie proprie timpului prezent, actuală, să privească prospectiv, pentru a putea beneficia de progresul științifico-tehnic și a-și baza componenta operațional-acțională pe rezultatele recente ale cercetării științifice. Reținem, însă, atenția că problema nu trebuie privită ca o modă, ci ca un spirit permanent și o viziune strategică de maximă necesitate și oportunitate europeană și internațională.

Așadar, modernitatea securității europene (figura 2) a devenit și va rămâne atât o cerință, cât și o exigență pentru factorii de decizie strategică de pe continent și o caracteristică obligatorie pentru securitatea națională a statelor.

Figura 2 .Modernitatea securității europene

În exprimarea conceptului de securitate europeană nu este nevoie întotdeauna de a adăuga precizarea modernă, aceasta fiind de fapt implicită.

Apreciem că, în strânsă legătură și cu mai multă determinare dinspre modernitate securitatea europeană se manifestă cel mai evident prin trei caracteristici definitorii și perene (figura 3).

Figura 3. Noi caracteristici

Acum este necesar ca securitatea europeană să se exprime mai mult în practica relațiilor interne și internaționale prin multidimensionalitate în conținut, comprehensivitate în acțiune și complexitate controlată ca stare.

Având la bază rezultatele unor cercetări științifice, putem afirma că securitatea europeană modernă aparține timpurilor noastre și mai ales viitoare, fiind creația noastră prospectivă. În esență, securitatea europeană modernă este acum și actuală și necesară, investigând permanent dinamica relațiilor internaționale cu focalizare pe entități statale, sociale și private, oriunde s-ar găsi acestea.

Caracteristici ale securității europene

Multidimensionalitatea (figura 4) este o caracteristică de amploare a conținutului securității europene. Aceasta evidențiază o multitudine de dimensiuni ce dau conținut securității și care în studii de specialitate mai sunt denumite domenii, componente ori sectoare de securitate.

Figura 4. Multidimensionalitate în conținutul securității europene

Nu este nici o exagerare sau deformare de conținut utilizarea mai multor denumiri pentru același termen. Prin extinderea securității europene pe tot ceea ce înseamnă funcționalitate instituțională, societală, socială, de dezvoltare, relații internaționale etc., elementele specifice ce o definesc, din punctul de vedere al conținutului, sunt întradevăr domenii de securitate, care generează specificități de care trebuie să se țină seama obligatoriu de către factorul politico-strategic. De exemplu domeniile politic, militar, juridic, cultural etc.

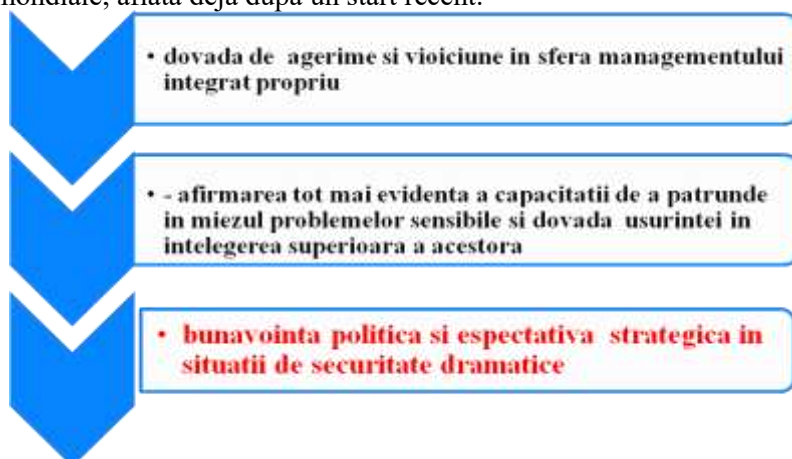
Având în vedere latura concretă, nu numai percepția securității europene, dimensiunile acesteia, formând un întreg indestructibil în plan managerial, devin componente cu individualitate conceptuală, operațională și acțională, care influențează permanent întregul. Exemplu componenta economică, socială, alimentară, de mediu etc.

Este de reținut faptul că securitatea europeană poate deveni insuficientă în conținut, dacă una sau mai multe componente lipsește sau nu se ridică la nivelul cerințelor și exigențelor. Lăsând deoparte unele neajunsuri ale trecutului și chiar actuale, se impune ca securitatea europeană să fie deplină, echilibrată armonios și cât mai cuprinzător configurată pentru viitor.

Practica în domeniul securității în general sugerează că partea națională/statală a unui domeniu/componentă/dimensiune a securității europene devine sector de securitate, având în vedere că securitatea europeană este integrată și integratoare, sporind astfel responsabilitățile naționale în oricare componentă de securitate comună.

Comprehensivitatea securității europene (figura 5), drept caracteristică mai nouă, a fost remarcată începând cu primul deceniu al acestui secol, când conceptul de securitate modernă a fost (re)modelat prin atribuirea unor caracteristici definitorii noi. În aceste circumstanțe, comprehensivitatea s-a alăturat ca perfecționare de conținut și altor concepte europene fundamentale (integrare, dezvoltare durabilă, regionalizare etc.) pe panoplia cunoașterii și evoluției noii ordini mondiale, aflată deja după un start recent.

- forma de comprehensivitate europeană- securitatea locală/din vecinătatea statelor, regională(pe un areal determinat geografic) și zonală (mai extinsă până la nivel continental).

Figura 5. Comprehensivitatea securității

Caracteristica de comprehensivitate a securității europene presupune o înțelegere oportună și anticipată a problemelor dinamice, specifice și cu determinări asupra concepției, materializării și stării de stabilitate regională, zonală și continentală și asupra justeții normalității intra/intereuropene, dându-se dovadă de o agerime și vioiciune în sfera managementului propriu, cu afirmarea tot mai evidentă a capacității de a pătrunde în miezul problemelor sensibile, dându-se dovadă de multă ușurință în înțelegerea superioară a acestora și o bunăvoință pe măsură, când este cazul. Practica din securitatea europeană de până acum a demonstrat de câtă comprehensivitate este nevoie în managementul securității la nivelul UE.

În felul acesta, în sfera sa de manifestare, comprehensivitatea securității europene cuprinde majoritatea problemelor și aspectelor proprii și specifice din

sfera relațiilor internaționale de interes propriu, manifestându-se activ și în toate domeniile în care este prezentă și se manifestă cu necesitate.

Pe baza caracteristicii comprehensive, securitatea modernă s-a impus cu mai multă obiectivitate în ultimii ani, în sfera relațiilor internaționale, ceea ce o face ca în înțelesul tuturor, caracteristica să fie considerată și apreciată ca implicită.

Actualul concept al securității europene moderne, prin dobândirea și recunoașterea acestei noi caracteristici principale, se diferențiază tot mai mult de ceea ce a fost până acum pe parcursul evoluției sale.

Tot ca elemente de noutate în acest cadru apreciem aspectele definiției ale acestora care urmăresc cu atenție și tendințele evolutive ale entităților manageriale și operațional-acționale europene și euroatlantice, deopotrivă efervescenta de securitate din sfera relațiilor internaționale, baleind orizonturi viitoare în principal pe termene scurt și mediu, fiind mereu în pas armonios cu progresul actual, generând la rândul ei integrare cu identitate și dezvoltare durabilă.

Definiția pentru securitatea europeană modernă și în strânsă legătură cu comprehensivitatea este și factorul timp. În sensul că trecutul a evidențiat-o sub aspectul perfecționării, realitatea prezentă și dinamica o identifică și definește (fiind o stare), iar prospectiva o prefigurează în complexitate și utilitate pentru descifrarea tendințelor și evoluțiilor de securitate internațională.

Caracteristica de comprehensivitate a securității moderne apare și ca urmare a faptului că beneficiază și de progresul recent al științei și tehnicii. Mecanismele multidimensionale ale proceselor europene de securitate, sunt tot mai mult bazate pe rezultatele recente și specifice ale științei, tehnicii și inovării, fiind grupate în ceea ce se poate numi ca fiind o adevărată componentă inovativ-tehnicologică, creind astfel condiții de performanță. Aceasta permite un management superior și eficient în realizarea obiectivelor și dezideratelor comprehensive de securitate europeană.

Față de prezentarea făcută în rândurile de mai sus, remarcăm în acest context două aspecte ca fiind cu destulă relevanță. Securitatea modernă prin comprehensivitate asigură cuprinderea tot mai largă a domeniilor sociale, societale și private ale entităților statale și europene. Consecința firească este aceea că se situează omul, cu realitățile sale existențiale, mai mult în sfera preocupărilor integrate de securitate modernă.

Această extindere a securității europene moderne în planul intern a devenit tot mai activă și convingătoare, făcând necesară și posibilă apariția ca formă de comprehensivitate europeană securitatea locală/din vecinătatea statelor, regională (pe un areal determinat geografic) și zonală (mai extinsă până la nivel continental). Toate acestea (alături de altele) pot defini ceea ce frecvent se afirmă ca posibil de a fi "smart security" (figura 6).

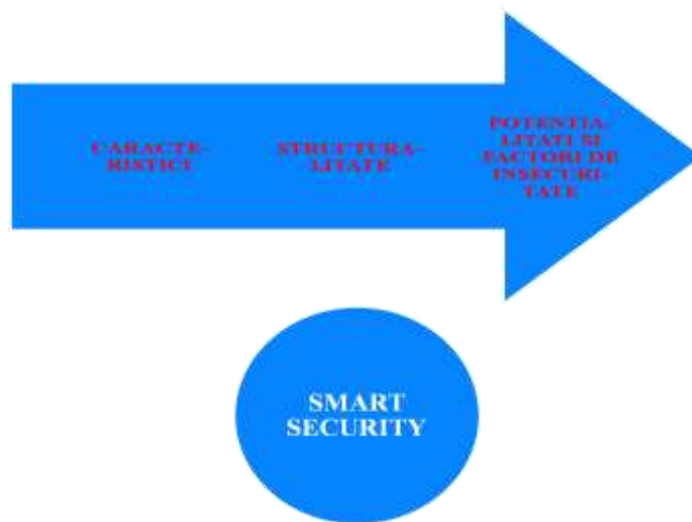

Figura 6. Smart security

Realitățile în dinamică și efervescență a securității europene din ultimii ani au imprimat acesteia și caracteristica de complexitate. În aceste prime decenii ale sec.XXI, problema complexității în relațiile internaționale a devenit foarte prezentă și activă în SUA, generând o acerbă dezbatere de idei cu evidențierea unei concepții a complexității fenomenelor și proceselor de integrare, dezvoltare și securitate.

Pentru securitatea europeană se pune problema cum și de unde rezultă această nouă caracteristică? Securitatea europeană, așa cum s-a prezentat până acum, cuprinde domenii/componente, dimensiuni, sectoare, deci se poate destructura în părți ori laturi diferite. Însă acestea formează un întreg cu funcționalitate unitară, devenind un sistem semi-deschis.

Așa stând lucrurile, elementele componente prin combinare sau asociere generează o structură capabilă să facă față fenomenelor și stărilor de lucruri din interior și exterior. Deci complexitatea este un fel de a exista și funcționa complicat, dar cu cerința de a fi descifrabil și controlabil în plan managerial.

Pentru toate acestea este nevoie de previziune, monitorizare, gestionare în plan managerial general și național, de flexibilitate, mobilitate, adaptabilitate și reacție fermă în practica de securitate europeană și nu numai, de expertiză în determinarea reală a stării de securitate oriunde situația o cere.

Facem ca remarcă interacțiunile permanente ale elementelor componente de securitate europeană între ele și cu factorii de insecuritate, cu preponderență externi, dau o anumită specificitate complexității acesteia. În consecință, pentru

exprimarea instituțională a acestei caracteristici a securității europene este necesară o expertiză profesională privind identificarea și definirea gradului de complexitate și a evoluției complexității securității europene.

Ca rezultat al caracteristicilor securității europene se pune problema ca practica să ceară gestionarea realității actuale într-un complex de securitate europeană (figura 7), cu recunoaștere și participare active la securitatea internațională.

Figura 7. Complex de securitate europeană

Această construcție trebuie să cuprindă: fundamente teoretico-metodologice de securitate (doctrină, politici, strategii, planuri și programe), structuri manageriale ierarhice (politice, politico-militare, militare, de intelligence, logistica etc.), forme și procedee pentru operații și acțiuni de securitate, forțe și mijloace de securitate, logistică specifică etc. pentru realizarea stabilității și normalității interne și deopotrivă participarea la securitatea internațională.

Caracteristicile securității europene se regăsesc în conținutul securității naționale, ca de la întreg la parte, care astfel devine mai activă, mai cuprinzătoare, solicitând permanent mai multă responsabilitate strategică statală.

Securitatea europeană în întregul ei există și se prezintă conceptual, operațional și acțional printr-un management superior (arta strategică), în cadrul căruia concepția ocupă locul central, prin concretețe materială practică (complex, sisteme de securitate, componente) și prin stare, adică percepția cetățenilor față de factori de (in)securitate. Concretețea materială practică duce la percepția unei stări reale a factorului uman față de normalitate, stabilitate și calitatea vieții.

Realitatea din relațiile internaționale specifice ultimilor ani aduc în atenție noi potențialități (latente) și factori (prezenți și activi) ai complexității securității

europene, ca și cum cele de până acum nu ar fi fost suficiente. Pe cele mai alarmante numai le enumerăm:

- Brexit-ul din cadrul UE;
- percepția amplificată a apariției unei noi etape de distrucție a UE și a Europei în ansamblu, determinată în ultimă instanță de noua relație americano-rusă;
- activarea politică a Statelor de la Vișegrad și aprecierea rolului revanșard al Germaniei pentru spațiul dunărean (Dunavland);
- noile proiecte geopolitice aplicate pe spațiul european, ce cuprind și România;
- afirmația germană că în următorii câțiva ani Europa va fi „completată” cu peste 20 de milioane de refugiați musulmani.

În aceste condiții ale realității complexe și dinamice europene factorul politico-strategic național trebuie să identifice și să definească cu temeinicie și responsabilitate în cadrul politicii externe poziția României în UE și în Europa pentru anii următori, privită ca loc geostrategic danubiano-pontic, rol asumat în funcție de loc, atitudine generală și de context și condiție sau situație create ori impusă.

Noua paradigmă a securității europene

Noua paradigmă a securității europene (figura 8) rămâne destul de mult ancorată în modelele mai vechi și învățăturile generate de acestea. Dar în ultimii doi-trei ani s-au impus noi elemente și aspecte, dar și unele (re)modelări ale temelor deja cunoscute (prezentate anterior), care reclamă o nouă paradigmă a securității europene.

Figura 8. Paradigma securității europene

Fondul principal pleacă de la ceea ce trebuie și poate să devină UE, sub aspecte geoeconomice, geopolitice și geostrategice în întregul spațiu continental și deopotrivă construcția și funcționalitatea sa de securitate pentru viitor. Ne exprimăm opinia ca UE să devină o entitate statală continentală (extinsă), formată din identități naționale egale în participarea la actul decizional european, devenind un complex de securitate modernă recunoscut și activ internațional.

La baza realizării noii paradigme de securitate europeană stau trei principii majore:

- construcția de la nivelul entităților statale către nivelul European (nu ca acum, invers);
- creșterea responsabilității statelor în materie de securitate națională și europeană;
- transformarea „securității comune” în „securitate împreună”.

Ca atare, UE va integra identități statale și va opri acel tăvălug nivelator al globalizării europene. Este necesar ca noua paradigmă să fie acceptată de statele europene membre sau nu ale UE, să fie recunoscută de marii actori ai scenei relațiilor internaționale actuale (SUA, Federația Rusă, China), să rezolve efervescența de securitate din arealul carpato-danubiano-pontic și să readucă astfel Europa în ansamblul dezvoltării, progresului și evoluțiilor viitoare ale Lumii.

Concluzie

Conținutul acestui articol pune la dispoziția factorului politico-strategic (chemat să decidă) suficiente elemente de cunoaștere științifică pentru a înțelege cele 5 scenarii privind viitorul în Europa prezentate în Carta Albă a UE.

Deopotrivă să ia în seamă cu prospectiva Raportul CIA privind Lumea în 2035, cu trei scenarii generate desigur de SUA, dar pentru întreaga Lume - o nouă paradigmă de Globalizare.

**ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA INSTITUȚIILOR
SISTEMULUI NAȚIONAL DE SECURITATE ÎN CONTEXTUL
NOILOR PARADIGME DE SECURITATE**

**ORGANIZATION AND FUNCTIONING OF THE NATIONAL
SECURITY INSTITUTIONS IN THE CONTEXT OF NEW
SECURITY PARADIGMS**

Col.(r) prof. univ. dr. Dorel BAHRIN*

Rezumat: *Articolul își propune să facă o analiză SWOT a cadrului legislativ privind organizarea și funcționarea domeniului de securitate și să evalueze modul în care se asigură sustenabilitatea domeniului de către actualele instituții și organe ale sistemului național de securitate. Subliniindu-se întârzierea nepermis de mare a adoptării pachetului de legi privind securitatea națională, se evidențiază și rolul unor instituții recent înființate: Grupul Interministerial Strategic, Centrul Operațional de Comandă al Guvernului, Centrul Național de Conducere a Acțiunilor de Ordine Publică, Centrul Național de Securitate Cibernetică etc. Ca finalitate articolul propune unele posibile noi tipuri de abordări în condițiile evoluției paradigmelor securității (poziția noii administrații de la Casa Albă privind conceptul de securitate globală, ultimele evoluții politice din Republica Moldova, atitudinea Federației Ruse față de NATO și punctual față de România etc.).*

Cuvinte-cheie: *organizarea și funcționarea domeniului de securitate; instituțiile sistemului național de securitate; noile paradigme de securitate; pachetul de legi privind securitatea națională; viitorul Organizației Tratatului Nord-Atlantic (NATO).*

Abstract: *This paper is intended as a SWOT analysis of the legal framework regarding the organization and functioning of security matters. It assesses the way in which the current national security institutions ensure the sustainability of the domain. By emphasizing the unacceptably extended delay in adopting the package of laws on national security, the role of newly established institutions is also highlighted: Inter-Ministerial Strategic Group, Government Operations Command Centre, National Management Centre for Public Order Actions, National Cyber Security Centre etc. The paper suggests some possible new types of approaches – in the context of evolving paradigms of security (the position of the new White House Administration on the concept of global security, the latest political developments in Moldova, the attitude of the Russian Federation towards NATO and specifically towards Romania etc.).*

---

* Membru asociat al Academiei Oamenilor de Știință din România, prof. titular la Universitatea "Hyperion" din București, e-mail:bahrin_d@yahoo.com

Keywords: *the organization and functioning of the security domain; the national security institutions; new security paradigms; package of laws on national security; the future of NATO.*

Delimitări conceptuale – un cadru legislativ neadecvat realităților geopolitice

Conform definiției preluate din Ghidul privind noua strategie de securitate națională a României, cităm: „Sistemul național de securitate reprezintă ansamblul organelor legislative, executive și judecătorești, al instituțiilor, organismelor economice, organizațiilor neguvernamentale și cetățenilor care, potrivit legii ori liber consimțit, își asumă obligații sau manifestă preocupări și inițiative civice în legătură cu realizarea, protejarea ori afirmarea valorilor și intereselor de securitate⁷.”

Deci, potrivit noii definiții la care am ajuns, organele și structurile specializate în punerea în operă a sistemului național de securitate ar trebui să le regăsim – cu misiuni specifice în cele trei puteri în stat, în unele organisme cu caracter economic, dar și în societatea civilă – subiect ce se va fi dezvoltat în prezentul articol. Însă, din punct de vedere structural se apreciază că sistemul național de securitate are în principal: o componentă de apărare, o componentă de ordine publică, o componentă de Intelligence și, alături de componenta socio-economică – o componentă a societății civile (organizațiile neguvernamentale specializate).

Constatăm însă că, legislația în materie a rămas mult în urma abordărilor din conținutul strategiilor de securitate națională a României, chiar și în raport cu prima strategie de securitate națională a României promovată în anul 1999.

Astfel, este încă în vigoare *Legea nr. 51/1991 privind securitatea națională a României*, republicată în 2014 (până în anul 2014 denumită *Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României*) care la art. 6 prevede, cităm: Alin.(1) „Organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale sunt: Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, Serviciul de Protecție și Pază, precum și Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Justiției, prin structuri interne specializate. (2) Activitatea pentru realizarea securității naționale este organizată și coordonată de către Consiliul Suprem de Apărare a Țării.” Deci, potrivit unei legi aflate încă în vigoare, cele trei

---

⁷ Ghidul Strategiei Naționale de Apărare pentru perioada 2015-2019, p.10, http://www.presidency.ro/files/userfiles/Ghid_SNApT_2015-2019_AP.pdf

puteri în stat nu ar avea structuri proprii specializate și nici obligații directe în domeniul securității naționale.

De asemenea, privind regimul juridic al stărilor excepționale, respectiv starea de urgență, starea de asediu, starea de mobilizare și starea de război, primele două au fost reglementate abia în anul 1999, prin O.U.G. nr. 1/1999, când minierii se apropiau deja de Capitală iar, celelalte două stări (de mobilizare și de război), abia după 10 ani – prin Legea nr. 355/2009. De mai mică importanță, dar definitorie pentru lentoarea cu care se dezvoltă cadrul legislativ în domeniu, mult discutată - la nivelul anului 2017, *instituție a rezervistului voluntar* era stipulată însă prin lege încă din anul 2006 (*Legea nr. 446/2006 privind pregătirea populației pentru apărare*), dar a fost reglementată abia în anul 2015, prin *Legea nr. 270/2015 privind Statutul rezerviștilor voluntari*, care prevedea intrarea sa în vigoare la 01. 01. 2017.

Ce ne permitem însă să afirmăm (în cunoștință de cauză) – cel puțin la capitolul reglementări privind domeniul de securitate și Republica Moldova stă mai bine.

Privind mult discutatele pachete de proiecte de legi ale securității naționale (3 variante propuse începând cu anul 2007), necesitatea unor proiecte noi – care să fie și legiferate, a fost clarificată în Capitolul IV din *Ghidul Strategiei Naționale de apărare a Țării 2015- 2019, aprobat prin Hotărârea CSAT nr. 128 din 10 decembrie 2015*.

O scurtă prezentare a demersurilor făcute până în prezent se impune însă a fi făcută:

O primă tentativă de promovare a unui pachet de legi (ale securității naționale) a fost făcută în aprilie 2007, în timpul Guvernului Tăriceanu, acestea au fost adoptate tacit de Camera Deputaților, dar în februarie 2009 au fost scoase de pe ordinea de zi a Parlamentului, pentru a fi promovat un nou pachet de legi - care trebuiau elaborate de *o comisie specială parlamentară*. Această comisie parlamentară pentru elaborarea noilor *legi ale siguranței* (denumite la acea dată), deși avea termen de predare 1 septembrie 2010 nu au fost finalizate.

Din anul 2012 inițiativa a fost reluată individual de câțiva deputați și senatori. În prezent un așa zis pachet de proiecte de legi privind securitatea națională (existent la arhiva Parlament având termene de dezbateră depășite sau respinse – *putând însă să fie însușite de noii parlamentari sau folosite ca bază de lucru*) cuprinde fostele proiecte de legi:

- ✓ Lege privind organizarea și funcționarea Serviciului de Informații Externe;
- ✓ Lege privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații;
- ✓ Legea securității naționale a României;

- ✓ Legea privind activitatea de informații, contrainformații și protecție;
- ✓ Lege privind statutul profesional și de carieră al ofițerilor de informații.

Procesul de promovare a unui nou pachet de legi a fost reluat în aprilie 2016 când Președintele României, domnul Klaus Iohannis, a avut consultări cu partidele politice privind 2 pachete de legi:

Primul pachet (3 proiecte de legi) viza: o lege de modificare a *Legii nr. 535/2004 privind prevenirea și combaterea a terorismului* (finalizată prin O.U.G. Nr. 78/2016), legea privind cartelele prepay și legea securității cibernetice (legea „Big Brother”). A treia propunere legislativă a fost respinsă de Parlament, iar la a doua propunere legislativă (cartelele prepay) Avocatul Poporului a ridicat o excepție de neconstituționalitate – excepție însușită de Curtea Constituțională. În prezent se află în dezbatere publică un nou proiect de lege privind securitatea cibernetică.

Al doilea pachet, vizând cca. 12 proiecte de legi (inclusiv fostul pachet de legi privind securitatea națională) – pentru care Președintele României propunea înființarea unei *noi comisii speciale* în Parlament, a rămas nefinalizat.

În prezent echipe specializate de la Administrația Prezidențială și din cele două Camere lucrează la noi variante privind pachetul de legi ale securității naționale.

Noile paradigme de securitate

Principala paradigmă sesizată în prezent de autor – care influențează semnificativ evoluția relațiilor internaționale, este trecerea de la principiul *Political Correctness* sau *Politically Correct* – “principiul corectitudinii politice” (*toleranța față de minoritățile de orice fel, promovarea generoasă a drepturilor omului, mai multă dreptate socială dar și accelerarea democratizării relațiilor internaționale*) la principiul *Realpolitik* – “principiul politicii realiste” (*principiile etice cedează în fața relațiilor bazate pe putere – cu accent pe promovarea pragmatismului în relațiile internaționale etc*).

Deși *principiul politicii realiste*, tacit și cu tact se implementează în Uniunea Europeană de mai bine de 10 ani – în principal de către cancelarul Angela Merkel, conform doctrinei în domeniu conceptul a fost relansat în SUA în perioada Războiului Rece de Henry Kissinger – în timpul mandatului Președintelui Richard Nixon “uitat” o perioadă de timp, reluat de cei doi președinți Bush și exprimat fără menajamente de actualul președinte american Donald J. Trump (ceea ce a și determinat „schimbul de complimente” dintre Donald J. Trump și președintele rus Vladimir Putin pe timpul campaniei electorale prezidențiale din SUA).

Apreciem că, în această nouă paradigmă se înscrie și noua strategie de securitate a României sub denumirea de *Strategia Națională de Apărare a Țării*

pentru perioada 2015-2019 (strategiile anterioare le apreciem însă ca având un caracter mult prea general), care analizând contextul geopolitic actual, face mai multe trimiteri (chiar și indirecte) la pericolul pe care-l reprezintă în prezent Federația Rusă.

Astfel, la pct. 5 din *Introducere* se evidențiază „Schimbarea de paradigmă la nivel global se caracterizează prin câteva evoluții de care trebuie să ținem cont în elaborarea unei noi Strategii... Astăzi regiunea este marcată de conflicte active și de o deteriorare a relațiilor dintre NATO și Federația Rusă. Prezența zonelor de conflict în regiune ridică în mod direct și problema securității cetățenilor români⁸.” În cel puțin alte 5 puncte din Strategie se fac trimiteri relativ directe la Federația Rusă (privind problematica conflictelor înghețate, amenințărilor la adresa securității naționale, arhitectura energetică actuală sau mediul de securitate regional etc.).

În antiteză, *Doctrina Militară a Federației Ruse – 2014*, aprobată de Președintele Vladimir Putin și formulată în 58 de puncte, consideră că extinderea NATO, staționarea trupelor în țările membre NATO de la granița cu Federația Rusă, „precum și în apele adiacente inclusiv presiunea politică și militară exercitată asupra Federației Ruse”... amplasarea de sisteme de apărare anti-rachetă care subminează stabilitatea globală și încalcă echilibrul de forțe în domeniul nuclear ... reprezintă reale amenințări la adresa securității Rusiei⁹.

Un nou episod s-a consumat la Atena – pe 27. 05. 2016, când într-o conferință de presă comună cu premierul grec Alexis Tsipras, Președintele Putin a declarat „Dacă ieri în aceste zone din România oamenii pur și simplu nu știau ce înseamnă să fii în raza de acțiune, de astăzi suntem forțați să luăm anumite măsuri pentru a ne asigura securitatea” ... completând însă că „Nu vom acționa până când vom vedea rachete în zonele care se învecinează cu noi.”¹⁰

Pe 17 martie 2017 la Soci la o întâlnire cu reprezentanții militari ai înzestrării și cu reprezentanții industriei de apărare, Președintele Putin a mai declarat „Scopul nostru este de a neutraliza în mod eficient orice amenințări la adresa securității militare a Rusiei, inclusiv pe cele ale sistemului strategic [NATO] anti-apărare împotriva rachetelor balistice”¹¹.

⁸ Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2015-2019, aprobată prin Hotărârea Parlamentului României nr.33/2015, p.5, http://www.presidency.ro/files/userfiles/Strategia_Nationala_de_Aparare_a_Tarii_1.pdf=

⁹ „Doctrina Militară a Federației Ruse“, pct.12, <https://www.offiziere.ch/wp-content/uploads-001/2015/08/Russia-s-2014-Military-Doctrine.pdf>

¹⁰ <http://www.foxnews.com/world/2016/05/28/putin-warns-romania-poland-over-implementing-us-missile-shield.htm> (Foxnews -preluare de la Agenția de Știri Reuters).

¹¹ <https://www.rt.com/news/367379-putin-nato-strategic-balance/>

În condițiile evoluției noilor paradigme trebuie evaluată și poziția tranșantă a Președintelui Trump privind necesitatea sporirii contribuției statelor europene la NATO, atât privind bugetul organizației cât și privind procentul din PIB alocat de fiecare stat membru pentru apărare (evoluții marcate pe plan european și de: fenomenul Brexit, de lansarea Cartei albe a Comisiei UE privind Europa cu mai multe viteze, de evoluția periculoasă a extremei drepte în multe țări UE etc.).

Se pune astfel firesc întrebarea care mai este poziția României în marele „concert european” și care mai sunt garanțiile sale reale de securitate?. Să se considere ca simple coincidențe sau simple speculații (privind posibile acceptări tacite a unor tendințe revizioniste) evenimentele care au avut loc în ultima perioadă: ambasadorul american de la București s-a pozat cu steagul secuiesc, ambasadorul american de la Chișinău s-a pronunțat împotriva unirii Republicii Moldova cu România iar Președintele Vladimir Putin i-a făcut cadou lui Igor Dodon, președintele Moldovei, o hartă a Moldovei Mari – care cuprindea și teritoriile din România.

Apreciem totuși că, ar fi o naivitate să concepem faptul că – în prezent și în viitorul apropiat, România ca stat membru NATO, ar putea deveni ținta unei agresiuni propriu - zise din partea colosului rusesc, așa cum s-ar fi putut întâmpla până în anii 2002-2004. Sunt apuse – sperăm definitiv, vremurile în care generalul Alexander Lebed, comandantul Grupului Operațional Rus (fosta Armată a 14-a) începând cu iunie 1992, a declarat în timpul conflictului transnistrian din 1992 că „armata sa ar putea să ajungă la București în 24 de ore după emiterea ordinului”¹², ca un semnal de descurajare adresat României privind un ipotetic ajutor militar acordat Republicii Moldova.

Dar, de făcut scenariu – privind posibile viitoare provocări (din partea Rusiei sau a terților- sub forma unui război de tip hibrid) sau “testări la rece”, sunt necesar a fi identificate și analizate de specialiști cu competență și expertiză în domeniu.

De asemenea, considerăm că, n-ar trebui să fie luate doar sub beneficiu de inventar aprecierile geostrategului George Friedman, care declara la București, în iulie 2015 la *Colegiul Noua Europă* (New Europe College – NEC) cităm: „Trebuie să începeți să vă refaceți armata, nu pentru ai învinge pe ruși ci ca să rezistați suficient cât să aibă timp să vină SUA ... căci nu este în interesul SUA ca România să fie absorbită de ruși.”¹³ Prezent la Consiliul de Afaceri Globale de la Chicago,

¹² *Despre autoproclamata Republica Moldovenească Transnistreană*, p.2, <http://romaniancoins.org/rotransnistria4.html>

¹³ New Europe College Yearbook of the 2014-2015 Series, p.231.

din 10 octombrie 2015 Friedman a mai declarat: „În practică, SUA este pregătită să organizeze un cordon sanitar împotriva Rusiei¹⁴”.

Cordonul sanitar „este un concept care implică formarea unei zone tampon între două entități, ce va acționa ca izolator al unui pericol pentru una din entități. Conceptul a fost uzitat de George Clemenceau după Primul Război Mondial, acesta cerând statelor – de la Balcani până în Finlanda – să se unească pentru a opri avansul comunismului spre vest (n.r. activenews.ro).¹⁵”

Tot în contextul confirmării noii paradigme (a realismului politic) se înscriu și concluziile vizitei din 14 martie 2017 a cancelarului Germaniei Angela Merkel în SUA.

Președintele SUA, Donald Trump, i-a transmis cu această ocazie cancelarului Germaniei că „imigrația este un privilegiu”, subliniind că pe primul loc trebuie să fie siguranța cetățenilor. Privind tema contribuțiilor proporționale la bugetul Alianței Nord-Atlantice, a declarat „remarcăm că există multe țări care datorează sume vaste la bugetul NATO... Aceste națiuni trebuie să plătească ceea ce datorează”¹⁶, a precizat Președintele Trump (mult mai nuanțat decât afirmațiile pe aceeași temă din timpul campaniei electorale). Privind viitorul organizației NATO Președintele Trump a precizat: „I-am reîterat cancelarului Merkel susținerea mea puternică pentru NATO, precum și necesitatea ca aliații NATO să achite propriile contribuții, în mod corect, în materie de apărare”¹⁷.

Actuala organizare și funcționare a sistemului național de securitate. Instituții

Așa cum s-a mai precizat, *Sistemul Național de Securitate* reprezintă ansamblul organelor puterilor în stat, al unor instituții și organisme economice, organizațiilor neguvernamentale și a reprezentanților societății civice care își asumă obligații sau manifestă preocupări și inițiative civice în legătură cu domeniul de securitate.

Strategia națională de securitate trebuie să integreze însă conceptual riscurile la adresa securității naționale cu modalitățile de răspuns instituțional.

În cuprinsul acestui punct în definirea atribuțiilor organismelor, autorităților și instituțiilor din domeniul de securitate s-au preluat citate – pe cât posibil, din

¹⁴ George Friedman, Stenograma conferinței *Europa destinată războiului*, p.9. <http://www.activenews.ro/documente/Friedman.pdf>

¹⁵ <http://www.activenews.ro/stiri-politic/Unul-din-cei-mai-importanti-analisti-americani-a-DEZVALUIT-ce-ne-asteapta-Romania-parte-a-cordonului-sanitar-american-ANTI-RUSIA-SUA>

¹⁶ <http://www.reuters.com/article/us-usa-trump-germany-idUSKBN16O0FM> (Reuters ediția pentru S.U.A.)

¹⁷ idem

actele normative în vigoare. Având în vedere însă că, cel puțin legile care reglementează domeniul serviciilor secrete sunt promulgate toate înainte de anul 2000, s-au preluat unele definiții și concepte având la bază: *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2015-2019*, aprobată prin Hotărârea Parlamentului României nr. 33/2015 și *Ghidul Strategiei Naționale de apărare a Țării 2015 - 2019*, aprobat prin Hotărârea CSAT nr. 128 din 10 decembrie 2015.

Parlamentul – Puterea Legislativă

Parlamentul, prin legiferare, asigură cadrul legislativ necesar bunei funcționări a sistemului securității naționale. De asemenea, Parlamentul exercită funcția de control prin intermediul comisiilor abilitate, potrivit legii, și în condițiile stabilite prin cadrul normativ privind organizarea și funcționarea entităților din Sistemul național de securitate, în special prin comisiile specializate respectiv: *Comisiile de apărare, ordine publică și siguranță națională* din cele Două Camere, *Comisia Comună Permanentă a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra Serviciului Român de Informații și Comisia specială a Camerei Deputaților și Senatului pentru exercitarea controlului parlamentar asupra Serviciului de Informații Externe.*

Puterea Executivă – autoritățile vizate sunt: Instituția Președintele României și Guvernul României.

Ca instituție centrală autonomă administrativă un loc central îl ocupă, în arhitectura sistemului național de securitate și Consiliul Suprem de Apărare a Țării (CSAT), care însă nu face parte din cele două componente principale ale puterii executive – fiind o autoritate administrativă autonomă, *dar este totuși o instituție publică autonomă a puterii executive* – statut juridic neclarificat explicit (în viitor, după o nouă modificare a Constituției este posibil să-l regăsim sub denumirea de *Consiliul Securității Naționale*¹⁸ și cu atribuții actualizate).

Președintele României ca autoritate publică și instituție de sine stătătoare are atribuții specifice (independent de calitatea sa de Președinte CSAT) atât pe plan național cât și privind realizarea politicii externe (a se consulta: Constituția României revizuită 2003, Titlul III, Cap. II).

Întrucât nici una din cele 5 strategii de securitate națională a României – 1999, 2001, 2007, 2008 (Strategia Națională de Apărare 2010 nu a fost aprobată de Parlamentul României), 2015 – indiferent de ce denumire au purtat, nu au definit și conceptul de *“strategie de securitate națională”*, vom apela la reglementările internaționale în domeniu: Astfel, în reglementările americane este definit astfel: *„Strategia de securitate națională este arta și știința dezvoltării, aplicării și*

¹⁸ Bahrin Dorel, *Consiliul Suprem de Apărare a Țării și controlul parlamentar asupra acestuia*, Institutul Român pentru Drepturile Omului, București, 2009, p.8.

coordonării instrumentelor de putere ale unui stat – diplomatice, economice, militare și informaționale, cu scopul de a realiza obiective care contribuie la asigurarea securității naționale”¹⁹. Ori președintele României are importante atribuții privind dezvoltarea relațiilor și contactelor diplomatice la înalt nivel (care pot reprezenta adevărate garanții de securitate), atribuții prevăzute la art. 91 din Constituție.

Consiliul Suprem de Apărare a Țării

Privind Consiliul Suprem de Apărare a Țării trebuie precizat că acesta este o autoritate administrativă autonomă investită, potrivit Constituției, cu organizarea și coordonarea unitară a activităților care privesc apărarea țării și securitatea națională. (atr. 119 din Constituție și Legea 415/2002 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării.).

CSAT este o *autoritate publică fără personalitate juridică*, secretariatul său, potrivit art.11 din Legea nr. 415/2002, funcționează în cadrul Administrației Prezidențiale, fiind coordonat de secretarul Consiliului Suprem de Apărare a Țării – CSAT, nu are o activitate permanentă, așa cum îl are de exemplu instituția șefului statului (Președintele României), ci este convocat de președintele acestuia, trimestrial sau ori de câte ori este necesar.

Conform art. 4 din Legea nr. 415/2002, Consiliul Suprem de Apărare a Țării are, în domeniul securității naționale, în principal următoarele atribuții:

- analizează și/sau propune, potrivit legii, promovarea: Strategiei de securitate națională a României și a strategiei naționale de apărare a țării; Strategiei militare a României; Strategiilor de ordine publică și siguranță națională ale României, în raport cu răspunderile instituțiilor abilitate;
- analizează datele și informațiile obținute și evaluează starea securității naționale;
- stabilește principalele direcții de activitate și aprobă măsurile generale obligatorii pentru înlăturarea amenințărilor și riscurilor la dresa securității naționale;
- stabilește modalitățile de valorificare a informațiilor referitoare la securitatea națională;
- analizează rapoarte și informări referitoare la modul de aplicare a legii privind securitatea națională;

---

¹⁹ Dictionary of Military and Associated Terms, US Department of Defense 2017, http://www.dtic.mil/doctrine/new_pubs/dictionary.pdf, p.213.

• aprobă structurile organizatorice, efectivele și regulamentele de funcționare ale Serviciului Român de Informații, Serviciului de Informații Externe și Serviciului de Protecție și Pază, STS etc.

Unul din rolurile principale ale CSAT este și gestionarea stărilor excepționale. Astfel, CSAT emite hotărâri, potrivit legii, care sunt obligatorii pentru autoritățile administrației publice și instituțiile publice la care se referă. Totuși, datorită faptului că, între cele două componente ale puterii executive (Președintele României și Guvernul) sunt doar relații de colaborare cel puțin pe timpul stării de normalitate, *nu există pârghii legale privind controlul îndeplinirii acestor hotărâri.*

Comunitatea Națională de Informații – instituție integratoare privind domeniul de inteligențe.

În cadrul Consiliului Suprem de Aparare a Țării, funcționează *Comunitatea Națională de Informații* (CNI). Aceasta reprezintă rețeaua funcțională a autorităților publice din sistemul securității naționale bazată pe unitatea de scop, obiective și strategie, asigurată prin informațiile furnizate de următoarele structuri, denumite și componente ale CNI: Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, Direcția Generală de Informații a Apărării din cadrul Ministerului Apărării Naționale și Direcția Generală de Informații și Protecție Internă din Ministerul Administrației și Internelor (Comunitatea a fost înființată prin Hotărârea CSAT nr. 146/2005).

Guvernul României îndeplinește și „*funcția de autoritate de stat, prin care se asigură urmărirea și controlul aplicării și respectării reglementărilor în domeniul apărării, ordinii publice și siguranței naționale, precum și în domeniile economic și social și al funcționării instituțiilor și organismelor care își desfășoară activitatea în subordinea sau sub autoritatea Guvernului*”²⁰

Guvernul este autoritatea publică care pune în operă strategia de securitate a României și este responsabil de asigurarea sustenabilității sistemului de securitate națională a României.

Din păcate, agenda Guvernului nu se suprapune întodeauna peste viziunea Președintelui (în special în situațiile de *coabitare*) sau chiar poate ajunge până a avea propria agendă.

Activitatea curentă privind domeniul de securitate se desfășoară prin Secretariatul General al Guvernului – *Direcția Specială*.

Principalele instituții și organe cu responsabilități în domeniul securității naționale. Structurile existente la nivel de Guvern sau la nivel ministere:

---

²⁰ *Legea nr. 90/2001 privind organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor, cu modificările și completările ulterioare, art. 1, lit. e).*

La nivel de Guvern funcționează:

Centrul operațional de comandă al Guvernului, reglementat prin H.G. nr. 117/2014 privind organizarea și funcționarea Centrului operațional de comandă al Guvernului.

Centrul, se organizează, potrivit dispozițiilor legale, în cadrul Direcției generale management operațional și probleme speciale din cadrul Secretariatului General al Guvernului, ca structură de suport decizional pentru managementul situațiilor de urgență din competența Comitetului național pentru situații speciale de urgență.

Pentru realizarea obiectivelor sale, Centrul îndeplinește următoarele funcții:

- funcția de management al informațiilor, prin care se asigură procurarea, centralizarea, prelucrarea, protecția și difuzarea datelor și informațiilor privind situația operativă, precum și evaluarea riscurilor și amenințărilor;

- funcția de suport decizional, prin care asigură fundamentarea și elaborarea deciziilor Comitetului Național, precum și implementarea acestora;

- funcția de coordonare, prin care se asigură interoperabilitatea forțelor de intervenție principale, de sprijin și complementare, pe timpul desfășurării acțiunilor de intervenție;

- funcția de comunicare, prin care se asigură notificarea/inștiințarea în cadrul sistemului de alertă/alarmare, în funcție de evoluția situației operative;

- funcția de evaluare, prin care se asigură verificarea capacității operaționale a structurilor de intervenție. ²¹

Centrul este structură operativă cu activitate permanentă.

Ministerul Apărării Naționale – MApN

Structurile centrale ale MApN sunt statuate în *Legea nr. 346/2006 privind organizarea și funcționarea Ministerului Apărării*, cu modificările și completările ulterioare. Ministerul desfășoară activități în domeniul apărării țării și securității naționale prin structuri centrale precum Departamentul pentru Politica de Apărare și Planificare, Departamentul pentru armamente, Statul Major General/SMG, Direcția generală de informații a apărării/DGIA, Secretariatul general al ministerului, 7 direcții, 2 universități, un departament regional de studii, Unitatea de integrare a Forței NATO etc.

Dacă, la nivel central putem aprecia că – privind structura organizatorică, situația este corespunzătoare, la alte capitole – la fel de importante, ca înzestrarea sau capacitatea de luptă a Armatei Române situația o apreciem ca fiind critică.

---

²¹ H.G. nr. 117/2014 privind organizarea și funcționarea Centrului operațional de comandă al Guvernului, art.1 alin.2

Ca o paranteză, o analiză comparativă chiar cu țări vecine ca Bulgaria sau Ungaria – care au fost la începutul deceniului nouă al secolului trecut similar sau sub nivelul României privind înzestrarea și dotarea (de care beneficiau toate cele trei categorii de arme), astăzi situația s-a inversat.

Cu putere de exemplu privind doar gradul de acoperire a spațiului aerian, potrivit site-ului <http://www.armedforces.co.uk>, situația este redată de site la nivelul anului 2010 și uactualizată doar privind forțele aeriene române, se prezintă astfel:

România: 48 avioane MIG -21 Lancer A/B+C (de vânătoare și atac la sol, operaționale la nivelul anului 2010) – în prezent sunt operaționale doar două escadrile, iar resursa de zbor este în curs de epuizare (doar câteva avioane mai au o rezervă activă de zbor până în 2018); 6 avioane F16 modernizat fără armament de luptă la bord (și încă 6 care vor fi livrate într-un viitor apropiat), plus 12 care probabil vor fi achiziționate într-un viitor mai îndepărtat (necesare pentru acoperirea aeriană a României, 4-5 escadrile – respectiv 48-60 de avioane tip F16 modernizate, potrivit afirmațiilor generalului în rezervă Mircea Budiaci, fost șef al forțelor aeriene române²²).

De asemenea, potrivit aprecierilor specialiștilor militari români, ar mai fi necesar a fi achiziționate – pentru apărarea antiaeriană a României (în completarea sistemului de apărare antirachetă Aegis Ashore (AAMDS) din Romania – Deveselu, și care oricum nu este sub jurisdicție românească) și câteva baterii de rachete Patriot (minim 4 baterii Patriot) – pe lângă dotarea actuală ce vizează un număr limitat de sisteme Hawk în curs de modernizare și rachetele Kub (cu rază scurtă de acțiune) sau Volcov (fabricate în 1964), ambele de producție rusească. (Polonia are deja angajat un contract de achiziție a 8 baterii de rachete Patriot, în valoare de 5 miliarde \$).

Bulgaria: 21 de Mig 29 complet modernizate; 15 MIG 21 BIS – modernizate; 12-SU/SU25UB operaționale – atac la sol.

Ungaria: 11 MIG 29 modernizate – avioane de vânătoare; 14 JAS 39 Gripen – multirol.

Și la capitolul apărare antiaeriană Bulgaria și Ungaria stăteau mai bine la nivelul anului 2010.

Într-adevăr România, pentru anul 2017 – după unicul an 2004, are prevăzut în buget cca. 2% din PIB pentru apărare, față de Ungaria care are prevăzut pentru anul 2017 sub 1% din PIB pentru apărare (va atinge 2% abia în 2026), dar cu un

---

²²<http://www.digi24.ro/stiri/actualitate/evenimente/romania-vrea-sa-cumpere-incea-o-escadrila-de-avioane-f-16>

PIB aproape similar cu al României – la o populație de sub 10 milioane de locuitori.

Revenind la tema articolului, *în cadrul MApN funcționează:*

Centrul Național Militar de Comandă (Nucleu) - CNMC(N) este o structură militaro-strategică complexă (înființată prin Legea nr. 58/2011 de modificare a Legii nr. 58/1994 a apărării naționale) în cadrul Statului Major General, care asigură avertizarea structurilor MApN despre iminenta apariției unor situații de criză în domeniul militar sau civil. Asigură, de asemenea, relaționarea MApN cu celelate instituții cu responsabilități în domeniul securității și apărării naționale (cu CSAT, Secretariatul General al Guvernului, ministerele cu responsabilități în domeniu, IGSU, toate serviciile secrete, Institutul de Fizică a Pământului etc, inclusiv cu Centrul de Excelență NATO în Domeniul Humit²³ – Oradea), precum și cu organismele aparținând NATO, UE etc. pentru managementul crizelor.

Conducerea acțiunilor militare la nivel strategic, „*în caz de agresiune armată, la instituirea stării de asediu, declararea stării de mobilizare sau a stării de război se realizează prin Centrul Național Militar de Comandă*”²⁴ – care trece la capacitate operațională completă (fostul Marele Cartier General) și intră în subordinea directă a CSAT.

Centrul este operațional încă de la înființare. De exemplu, în anul 2012 CNMC(N) „*a coordonat și monitorizat executarea unui număr de 836 intervenții în situații de urgență, la solicitarea autorităților administrației publice centrale și locale, care au însumat un efectiv de 9186 militari și 1386 mijloace tehnice (blindate, autovehicule și tractoare, aeronave, nave maritime și fluviale). În anul 2013 CNMC(N) a coordonat și monitorizat executarea unui număr de 7 intervenții în situații de urgență, la solicitarea autorităților administrației publice centrale și locale, care au însumat un efectiv de 101 militari și 14 mijloace tehnice.*”²⁵

Ministerul Afacerilor Interne - MAI

Ministerul Afacerilor Interne - reorganizat în actuala structură și denumire prin OUG nr. 96/2012, asigură, potrivit legii, măsuri pentru apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, precum și a proprietății publice și private și desfășoară activități în domeniul securității naționale prin structurile sale specializate precum: Poliția Română, Jandarmeria Română, Inspectoratul General pentru Situații de Urgență, Poliția de Frontieră Română, Inspectoratul General pentru Imigrări, Departamentul de Informații și Protecție Internă, Administrația

²³ <http://www.natohcoe.org/>

²⁴ Art. 8 din Legea nr. 58/1994 a apărării naționale, cu modificările și completările ulterioare.

²⁵ <http://blackopssecurity.blogspot.ro/2013/01/centrul-national-militar-de-comanda.html>; <http://smg.mapn.ro/cnmc/page2.html>

Națională a Rezervelor de Stat și Probleme Speciale, Agenția Națională Antidrog și Agenția Națională împotriva Traficului de Persoane.

În cadrul MAI funcționează:

Centrul Național de Conducere a Acțiunilor de Ordine Publică (CNCAOP) – înființat prin H.G. nr. 1152 /2014, ca structură interinstituțională de suport decizional pentru managementul integrat al acțiunilor în situații speciale și de criză. CNCAOP „*îndeplinește, în situații speciale și de criză, funcția de conducere, prin care asigură fundamentarea și elaborarea deciziilor, precum și implementarea acestora, funcția de reglementare, prin care asigură elaborarea proiectelor de acte normative și a standardelor/procedurilor operaționale în domeniul managementului integrat al situațiilor speciale și de criză, funcția de planificare, prin care asigură elaborarea strategiilor și planurilor privind desfășurarea acțiunilor, precum și modul de întreținere a efectivelor corespunzător specificului situațiilor operative, funcția de coordonare, prin care se asigură interoperabilitatea forțelor și mijloacelor, pe timpul desfășurării acțiunilor, funcția de management al informațiilor, prin care se asigură procurarea, centralizarea, prelucrarea, protecția și difuzarea datelor și informațiilor privind situația operativă, precum și evaluarea riscurilor și amenințărilor, funcția de comunicare, prin care se asigură notificarea/inștiințarea în cadrul sistemului de alertă/alarmare, în funcție de evoluția situației operative, funcția de control, prin care se asigură testarea/verificarea capacității operaționale a forțelor, funcția de cooperare, prin care se desfășoară acțiuni în comun, în conformitate cu angajamentele asumate de Ministerul Afacerilor Interne, pe plan intern și internațional.*”²⁶

Centrul Național cooperează cu: Centrul Operațional de Comandă al Guvernului, Centrul de Coordonare Operativă Antiteroristă, Centrul Național Militar de Comandă, precum și cu celelalte centre operative constituite la nivelul instituțiilor publice reprezentate.

Grupului Interministerial Român pentru Managementul Integrat al Frontierei de Stat- (GIRMIFS), înființat prin HG nr. 943/2001, actualizat 2017, este format din secretari de stat desemnați prin ordin de către conducătorii autorităților administrației publice centrale și ai instituțiilor din domeniul apărării, ordinii publice și siguranței naționale, abilitate să întreprindă activități în acest domeniu, conducători ai autorităților naționale de control și șefi ai structurilor din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, în calitate de reprezentanți ai utilizatorilor

---

²⁶ H.G. nr. 1152 din 23 decembrie 2014 privind organizarea, funcționarea și compunerea Centrului Național de Conducere a Acțiunilor de Ordine Publică, art.1

finali (ca finalitate a vizat integrarea în UE și – în faza a doua vizează integrarea în Spațiul Schengen).

La nivel interministerial, ministerial și al serviciilor secrete mai funcționează și alte structuri complexe (structuri relativ nou înființate), ca:

- Grupul interministerial strategic (GIS);
- Centrul Național de Răspuns la Incidente de Securitate Cibernetică (CERT-RO);
- Consiliul Operativ pentru Securitate Cibernetică (COSC)

Grupul Interministerial Strategic înființat prin HG 535/2014 privind înființarea Grupului interministerial strategic pentru creșterea capacității de acțiune a instituțiilor guvernamentale în prevenirea și combaterea criminalității ce se circumscrie amenințărilor în domeniul securității naționale, funcționează în subordinea prim-ministrului și este coordonat de către viceprim-ministrul pentru securitate națională. GIS asigură cooperarea eficientă a structurilor statului cu atribuții în prevenirea și combaterea criminalității vizând amenințări în domeniul securității naționale din responsabilitatea instituțiilor guvernamentale.

Consiliul operativ de securitate cibernetică (COSC), înființat prin HG nr. 271/2013 privind aprobarea Strategiei de securitate cibernetică a României, reprezintă organismul prin care se realizează coordonarea unitară a sistemului național al securității cibernetică. Din COSC fac parte, în calitate de membri permanenți, reprezentanți ai Ministerului Apărării Naționale, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Afacerilor Externe, Ministerului pentru Societatea Informațională, Serviciului Român de Informații, Serviciului de Telecomunicații Speciale, Serviciului de Informații Externe, Serviciului de Protecție și Pază, Oficiului Registrului Național pentru Informații Secrete de Stat, precum și secretarul Consiliului Suprem de Apărare a Țării. Conducerea COSC este asigurată de un președinte (*consilierul prezidențial pe probleme de securitate națională*) și un vicepreședinte (*consilierul prim-ministrului pe probleme de securitate națională*). **Coordonatorul tehnic al COSC este Serviciul Român de Informații** – serviciu care răspunde direct și coordonează toate acțiunile privind combaterea terorismului.

Centrul Național de Răspuns la Incidente de Securitate Cibernetică (CERT-RO) este o instituție publică aflată în coordonarea Ministerului pentru Societatea Informațională. Activitatea CERT-RO vizează prevenirea, analiza, identificarea și reacția la incidente de securitate cibernetică.

Un rol important îl au și alte instituții cu responsabilități privind monitorizarea și buna funcționare a sistemului național de securitate (în subordinea Guvernului sau a unor ministere):

- Oficiul Registrului Român pentru Informații Secrete de Stat (ORNISS);

- Agenția Națională de Control al Exporturilor (ANCEX) din subordinea MAE, reorganizată prin H.G. nr.1423/2009 privind reorganizarea instituțiilor publice, în subordinea Ministerului Afacerilor Externe, autoritate națională în domeniul controlului exporturilor și importurilor de produse strategice (produse militare și produse și tehnologii cu dublă utilizare);

- Agenția Națională pentru Securitatea Alimentelor;

- Agenția Națională pentru Deșeuri Radioactive din subordinea Ministerului Economiei;

- Oficiul Român pentru Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor.

Autoritatea Judecătorească este formată din: instanțele judecătorești, Ministerul Public și Consiliul Superior al Magistraturii (din Puterea Judecătorească face parte însă doar Înalta Curte de Casație și Justiție și celelalte instanțele judecătorești).

Din punct de vedere al sistemului securității naționale este relevant doar Ministerul Public, condus de Procurorul General sub a cărui autoritate sunt:

- *Direcția de Investigație a Infracțiunilor de Crimă Organizată și Terorism* (DICOT) este o structură înființată în anul 2004 în scopul destructurării grupurilor infracționale organizate, frontaliere și transfrontaliere;

- *Direcția Națională Anticorupție* (DNA), înființată în anul 2002 sub denumirea de Parchetul Național Anticorupție (PNA), este o structură de parchet specializată în combaterea corupției mari și medii. Având în vedere că în la pct. 68 – *Vulnerabilități* — din Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2015-2019 este trecută ca vulnerabilitate – *Corupția*, direcția poate fi cooptată și privind combaterea vulnerabilităților la adresa securității naționale a României.

Comunitatea de Informații – Comunitatea de Intelligence

Organele de stat – servicii de informații, cu atribuții specifice în domeniul securității naționale sunt: Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, precum și unele structuri specializate din subordinea Ministerului Apărării Naționale și a Ministerului Afacerilor Interne.

Rolul serviciilor de informații este precizat, în sinteză, în pct. 75 din Strategia Națională de Apărare a Țării 2015 (extrase):

- apărarea ordinii și valorilor constituționale;

- identificarea și semnalarea actelor de corupție;

- semnalarea disfuncțiilor sistmice în asigurarea sericiilor vitale pentru populație, precum și a deficiențelor în marile sisteme publice;

- identificarea și semnalarea disfuncțiilor, riscurilor și amenințărilor la adresa securității energetice, gestionării fondurilor europene, securității alimentare a populației etc.;

✓ funcționarea cunoașterea, prevenirii și înlăturării riscurilor și amenințărilor generate de acțiunile informative ostile, asigurarea protecției contrainformative a intereselor naționale, precum și a informațiilor clasificate;

✓ identificarea și contracararea rețelelor de crimă organizată transfrontalieră ce desfășoară activități cu grad sporit de risc economic și social și prevenirea accesului acestora la mecanismele de decizie în gestionarea resursele economice naționale;

✓ cunoașterea obiectivelor, resurselor și direcțiilor de dezvoltare a programelor clandestine de înarmare convențională sau cu arme de distrugere în masă și vectori purtători, precum și contracararea transferurilor ilegale de produse strategice;

✓ asigurarea mecanismelor de prevenire și contracarare a atacurilor cibernetice la adresa infrastructurilor informaționale de interes strategic în domeniul securității cibernetice;

✓ identificarea și contracararea așunilor asimetrice de tip hibrid;

✓ prevenirea și combaterea terorismului etc.

Serviciul Român de Informații (SRI) a cărui organizare, funcționare și atribuții sunt prevăzute în *Legea nr. 14/1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații*, cu modificările și completările ulterioare – este autoritatea informativă responsabilă, potrivit competențelor stabilite prin lege, pentru realizarea și asigurarea securității naționale. În realizarea obiectului său de securitate Serviciul Român de Informații derulează activități de informații și contrainformații pe întreg teritoriul României cu scopul de a preveni producerea situațiilor de natură a afecta securitatea națională, fiind structură integratoare în domeniul combaterii terorismului. Astfel, începând cu anul 2004, România dispune de un Sistem Național de Alertă Teroristă (SNAT) și un Sistem Național de Prevenire și Combatere a Terorismului (SNPCT) gestionate de SRI, în scopul sprijinirii procesului de planificare activităților antiteroriste la nivel național, precum și al informării populației în legătură cu nivelul amenințării teroriste.

Instituții și structuri specifice din domeniul de responsabilitate:

➤ Centrul de Coordonare Operativă Antiteroristă (CCOA) prin intermediul căruia Serviciul Român de Informații asigură coordonarea tehnică a SNPCT (Legea nr. 535/ 2004 privind prevenirea și combaterea terorismului cu modificările și completările ulterioare).

• Centrul Național de Interceptare a Comunicațiilor (CNIC) din cadrul Serviciului Român de Informații este desemnat cu rolul de a obține, prelucra și stoca informații în domeniul securității naționale.

Serviciul de Informații Externe (SIE), a cărui organizare, funcționare și atribuții sunt prevăzute în *Legea nr. 1/1998 privind organizarea și funcționarea*

Serviciului de Informații Externe, cu modificările și completările ulterioare, este „organul de stat specializat în domeniul informațiilor externe privind securitatea națională și apărarea României și a intereselor sale”²⁷. Deci SIE este autoritate informativă responsabilă exclusiv în afara teritoriului României privind securitatea națională a României, potrivit competențelor stabilite prin lege.

Alte structuri departamentale de informații: Ministerul Apărării Naționale este responsabil de elaborarea strategiilor, politicilor și reglementărilor în domeniul informațiilor pentru apărare, în care sens planifică, organizează și desfășoară activități de informații, contrainformații și securitate militară, pe timp de pace, în situații de criză și la război și asigură informațiile necesare pentru luarea deciziilor politico-militare și militare în domeniul apărării naționale prin *Direcția Generală de Informații a Apărării*. De asemenea, Ministerul Afacerilor Interne organizează și desfășoară activitățile de informații, și contrainformații strict necesare realizării protecției informațiilor clasificate, misiunilor, patrimoniului și personalului propriu, prin *Departamentul de informații și protecție internă din cadrul Ministerului Afacerilor Interne*.

Alte Servicii cu atribuții specifice în domeniul securității naționale sunt:

Serviciul de Telecomunicații Speciale (STS), a cărui organizare, funcționare și atribuții sunt prevăzute în *Legea nr. 92/1996 privind organizarea și funcționarea Serviciului de Telecomunicații Speciale*, cu modificările și completările ulterioare, „este organul central de specialitate ce organizează, conduce, desfășoară, controlează și coordonează activitățile în domeniul telecomunicațiilor speciale pentru autoritățile publice din România și pentru alți utilizatori. STS are structură militară și face parte din sistemul național de securitate.”²⁸ STS este administratorul Sistemului Național Unic pentru Apeluri de Urgență constituit în scopul furnizării către cetățeni a serviciului de urgență 112 prin preluarea apelurilor de urgență de la cetățeni și transmiterea acestora către agențiile specializate de intervenție în vederea asigurării unei reacții imediate și unitare pentru soluționarea urgențelor.

Serviciul de Protecție și Pază (SPP) a cărui organizare, funcționare și atribuții sunt prevăzute în *Legea nr. 191/1998 privind organizarea și funcționarea Serviciului de Protecție și Pază*, cu modificările și completările ulterioare, „este organ de stat specializat în asigurarea protecției demnitarilor români, a demnitarilor străini și familiilor acestora, pe timpul șederii lor în România, în

²⁷ Ghidul Strategiei Naționale de Apărare pentru perioada 2015-2019, p.16, http://www.presidency.ro/files/userfiles/Ghid_SNApT_2015-2019_AP.pdf

²⁸ Idem.

*limitele competențelor legale, precum și în asigurarea pazei sediilor de lucru și ale reședințelor acestora, potrivit hotărârilor CSAT.*²⁹

După cum se observă principalele servicii de informații funcționează după legi adoptate înainte de anul 2000, chiar dacă aceste legi au fost completate și modificate ulterior (deci dinainte de aderarea României la NATO și UE), iar în conținutul acestora sunt unele prevederi care nu mai au nimic comun cu realitatea de fapt.

Concluzii și propuneri

Achiesăm la noul concept de securitate națională extinsă – care vizează o abordare integratoare și multidimensională, în care dimensiunea de apărare se îmbină și se echilibrează reciproc cu o serie de alte dimensiuni – ordine publică, activitatea de informații, contrainformații și de securitate, diplomația, managementul situațiilor de criză, educația, sănătatea și demografia, completată cu domeniile economic, energetic, financiar, de mediu, infrastructuri critice, și “supravegheată” prin controlul civic.

Astfel, se recunoaște rolul societății civile, în special a ONG-lor și fundațiilor specializate, în procesul de armonizare și fundamentare a relațiilor civil-militare, dar și rolul mass-media inclusiv de exemplu privind “presiunea” pusă pe factorul politic de a asigura prin buget 2% din PIB pentru apărare.

Analizând dimensiunile strategiei de securitate națională extinsă, constatăm un deficit real în domeniului apărării – la capitolul înzestrare și dotare, care în condițiile noilor paradigme de securitate, capătă o tot mai mare importanță. Acest deficit din domeniul apărării poate afecta sustenabilitatea întregului sistem de securitate națională.

Apreciem că, în primă urgență ar fi necesară o nouă lege (cadru) a securității naționale care să fructifice atât prevederile din propunerile anterioare, completate cu noțiuni sau clarificări din Strategia națională de apărare a țării 2015-2019 și din Ghidul Strategiei Naționale de Apărare a Țării pentru perioada 2015 - 2019. Privind conceptele promovate în noua strategie – la capitolul Apărare, acestea ar trebui să fie corelate cu actualele prevederi din Carta Albă a Apărării -2016, aprobată prin Hotărârea nr. 12/2016 a Parlamentului României, și cu prevederile din Strategia militară a României, aprobată prin H.G. nr. 708/2016.

Susținem, de asemenea, necesitatea aprobării prin hotărâre de guvern a unui plan de acțiuni pentru implementarea viitoarei noi strategii de securitate națională.

---

²⁹ Idem.

În domeniul instituțional, apreciem ca fiind strict necesar crearea unui *Centru Unic de Comandă în Caz de Dezastre*, care să integreze toate forțele de intervenție responsabile în cazul producerii unor astfel de evenimente.

BIBLIOGRAFIE

- *** *Legea nr. 90/2001 privind organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor, cu modificările și completările ulterioare;*
- *** *Legea nr. 58/1994 a apărării naționale, cu modificările și completările ulterioare;*
- *** *H.G. nr. 117/2014 privind organizarea și funcționarea Centrului operațional de comandă al Guvernului;*
- *** *H.G. nr. 1152 din 23 decembrie 2014 privind organizarea, funcționarea și compunerea Centrului Național de Conducere a Acțiunilor de Ordine Publică;*
- *** *H.G. nr. 1152 din 23 decembrie 2014 privind organizarea, funcționarea și compunerea Centrului Național de Conducere a Acțiunilor de Ordine Publică;*
- *** Ghidul Strategiei Naționale de Apărare pentru perioada 2015-2019;
- BAHRIN D., *Consiliul Suprem de Apărare a Țării și controlul parlamentar asupra acestuia*, Institutul Român pentru Drepturile Omului, București, 2009;

Site-uri:

- <https://www.offiziere.ch/wp-content/uploads-001/2015/08/Russia-s-2014-Military-Doctrine.pdf>
- <http://www.presidency.ro/ro/media/securitate-nationala-si-aparare>
- <http://www.presidency.ro/ro/media/securitate-nationala-si-aparare/ghidul-strategiei-nationale-de-aparare-a-tarii-pentru-perioada-2015-2019>
- http://www.dtic.mil/doctrine/new_pubs/dictionary.pdf (2017)
- <http://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2016/10/17-fac-eu-global-strategy/>
- <http://www.digi24.ro/stiri/actualitate/evenimente/romania-vrea-sa-cumpere-ince-o-escadrila-de-avioane-f-16>
- <http://www.natohcoe.org>
- <http://blackopssecurity.blogspot.ro/2013/01/centrul-national-militar-de-comanda.html>; <http://smg.mapn.ro/cnmc/page2.html>
- http://www.presidency.ro/files/userfiles/Ghid_SNApT_2015-2019_AP.pdf

TERORISMUL ACTUAL, RISC MAJOR LA ADRESA SECURITĂȚII COMUNE A EUROPEI

CURRENT TERRORISM, SERIOUS RISK TO THE COMMON SECURITY OF EUROPE

Gl. (r.) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU*

Rezumat: Organizațiile teroriste sunt despotice, entități fără lege, care luptă să destabilizeze lumea modernă, să profite de pe urma democrației occidentale.

Cuvinte-cheie: terorism actual, migrație, risc major, globalizare, ISIS – Califatul terorii, previziuni.

Abstract: The terrorist organizations are despotic entities that ignore laws and common sense, fighting to disrupt and destabilize the modern world in order to take advantage of Western democracy.

Keywords: current terrorism, migration, major risk, globalization, ISIS – Terror Caliphate, predictions.

Atacurile actuale asupra simbolurilor puterii economice și militare ale SUA au demonstrat cât suntem de vulnerabili, iar omenirea ar fi trebuit să înțeleagă că a venit momentul să lichideze sursele terorismului, dar nu a fost așa, deoarece escalada violențelor a continuat în Europa: la Madrid, Londra, Bruxelles, Paris, Berlin etc., mai ales după anul 2015.

Nimic nu va mai fi ca înainte, deci, „un viitor extraordinar de dinamic, turbulent și multidimensional”, un viitor asupra căruia domnește incertitudinea, iar viziunea asupra viitorului nu se rezumă la noroc sau intuiție ci la pricepere, experiență și voința de a combate acest flagel mondial.

Teroriștii vor fi înfrânți sau anihilați atunci când ideologiile care-i motivează nu vor mai fi valabile.

„Este vorba despre un nou limbaj al ostilităților, în care regulile și delimitările, ba chiar și armele acestui nou război asimetric, vor defini secolul XXI, Cel de-al Treilea Război Mondial este în plină desfășurare.”³⁰

---

* General (Chestor de Poliție în rezervă), membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, E-mail: xwx52@yahoo.com

³⁰ James Canton, *Provocările viitorului*, Editura Polirom, Iași, 2010, p. 230.

Totul trebuie regândit la noile actualități concrete ale secolului XXI, deci este nevoie de voință politică în primul rând.

Organizațiile teroriste sunt despotice, entități fără lege, care luptă să destabilizeze lumea modernă, să profite de pe urma democrației occidentale.

Ele conduc comerțul, recrutează armate, dirijează bănci, strâng fonduri, fac schimb de resurse – se îndreaptă spre un alt tip de viitor, deci un război complex, asimetric.³¹

Previziunile futurologului James Canton sunt întregite de Alvin Toffler, cel care a întemeiat o nouă disciplină „futurolgia” și care a precizat din 2010 că migrația musulmană spre Occident se va amplifica, determinând consecințe grave din toate punctele de vedere, dar mai ales pe linia siguranței publice.

Nici previziunile CIA din anul 2017 pe domeniul siguranței, pentru perioada următoare nu sunt pozitive, dimpotrivă.

Se vor amplifica tensiunile între state și în interiorul acestora, iar amenințarea teroristă va crește în intensitate.

Statele tot mai divizate vor întâmpina dificultăți mari în contracararea acestor acte grave de terorism. Toate acestea pe fondul încetinirii creșterii economice, a măsurilor protecționiste, a unor tensiuni, urmate de represalii economice, diplomatice, război hibrid, atacuri cibernetice, etc.

„Pentru a combate terorismul, este necesar, în primul rând, să înțelegem care sunt rădăcinile răului. O diagnosticare corectă asigură o mai bună vindecare a acestuia.

În cazul unei erori de judecată, boala se agravează. Mai trebuie găsit tratamentul adecvat, care să asigure o vindecare completă.”³²

Forțele speciale ale SUA și ale principalelor state din UE au întreprins, în timp, multe acțiuni de prevenire, dar și de neutralizare a liderilor teroriști, mai ales AL Qaida și ISIS, respectiv Bin Laden, Mohammed Atif, Zubaida, Baghdadi etc, însă violența nu s-a redus.

Celulele teroriste s-au refăcut în permanență, sursele de recrutare ale teroriștilor funcționează precum și sursele de finanțare ale acestora, principalii furnizori fiind statele musulmane bogate în resurse energetice din Golf și șeici bogați din Orient.

ISIS, printr-o propagandă modernă a reușit să atragă mulți luptători din fostele trupe de elită ale Irakului, din cele de informații, dar și ale Siriei, Libiei și din Occident.

---

³¹ Idem, pct. 1

³² Ali Laïdi, *Efectul de bumerang. Cum a determinat globalizarea apariția terorismului*, House of Guides, București, 2007, p. 165.

Mesajele pozitive către musulmani ale ISIS, au dat roade, utilizând și poleiala religioasă, mașinăria politică militară, tacticile teroriste, administrarea teritoriului în marea dezordine de mai mulți ani din Orient, precum și cantinele volante, distribuirea electricității, repararea drumurilor etc.

ISIS este un nou tip de terorism, cheia succesului fiind determinată de viteza de privatizare a terorismului față de alte organizații teroriste, precum Al Qaida, Frații Musulmani etc.

Se remarcă pricepera de a lucra cu liderii locali, aderarea acestora cu facilități financiare, motivarea luptătorilor proprii cu bani, redistribuirea unor bogății acumulate, relații excelente cu multe autorități ale statelor din Orient.

După ce au cucerit o suprafață mai mare decât Marea Britanie în zonă, din Siria, Irak, Liban, ISIS dorea să anexeze și alte state din zonă, însă intervenția Rusiei și Turciei alături de SUA în zonă a determinat reducerea la mai puțin de jumătate din suprafața cucerită anterior și cu pierderi masive de luptători și armament.

Oricum ISIS rămâne cea mai bogată organizație teroristă a momentului, cu o avere de peste 2 miliarde de dolari, la care se adaugă contrabanda cu petrol, arme de tot felul, alte taxe pe afaceri, droguri etc.

Ascensiunea rapidă a ISIS, de la actor regional la cel mondial, de amenințare a securității lumii s-a datorat și eșecului Occidentului și a restului lumii de a soluționa marile probleme ale ordinii mondiale, inclusiv pentru Europa.

S-a încercat ajutarea punerii la punct a armatelor Irakului, Afganistanului cu instructori militari, armament, însă rezultatele nu sunt pe măsura așteptărilor. Noua armată a Irakului este cu mult inferioară armatei de sub comanda fostului lider, Saddam Hussein; ca să nu mai amintim de un moral foarte scăzut, fără o motivație reală și adaptată la noile condiții.

La toate acestea se adaugă fragmentarea tribală, așa cum este în Libia, Irak, sectarismul și specificul fiecărei țări care formează „Orientul Mijlociu Extins”, adică o regiune cu peste 450 de milioane de locuitori și 25 de state, unde palestinienii și kurzii încă aspiră la state naționale. Nu pot fi omise în a fi menționate tensiunile dintre șiiții și suniții din Irak și din alte zone, precum și reapariția Iranului pe scena politică, diplomatică, (aspect contestat de Israel și Arabia Saudită) și dorința Turciei de a adera la UE, deși nu îndeplinește condițiile impuse, mai ales politice. La acestea se adaugă iritarea Arabiei Saudite și a Emiratelor Arabe Unite față de Iran.

Rusia a speculat slăbiciunile și lipsa deciziilor Occidentului, înlăturând parțial imaginea negativă determinată de criza Ucrainei și ocuparea Crimeii, prin implicarea sa în războiul împotriva ISIS, sprijinind Siria, unde are o puternică bază militară.

Toate acestea au determinat mai apoi ca Rusia să declanșeze un puternic bombardament asupra Ucrainei, în zona de Est, sprijinind pe separatiștii din Estul acestei țări la sfârșitul lui ianuarie 2017 și continuând să acapareze noi teritorii din Ucraina.

Se poate aprecia că soluțiile militare, civile sau de altă natură adoptate până în prezent, în zona Orientului, nu au dus la niciun rezultat vizibil, însă fără o punere de acord a marilor puteri, și asta cât mai rapid, nu se va rezolva nimic, întrucât zona a determinat mari fluxuri de migrații spre Occident, cu riscuri tot mai mari în destabilizarea gravă a ordinii și siguranței cetățenilor Europei.

Occidentul pare muribund și nu reacționează, deși este cel mai afectat de mai mulți ani de terorism și imigrații.

Islamul este o religie expansionistă, pe când Creștinismul este mult mai tolerant și așezat, nereplicând la „ofensivă”.

Menținerea migrației din statele eșuate, precum: Irakul, Siria, Libia etc. va conduce la formarea „Eurabiei” până la sfârșitul secolului, iar numărul moscheilor va depăși numărul bisericilor creștine (menționăm ca exemplu bisericile creștine dărâmate în Kosovo și Bosnia) și construirea în locul lor a moscheilor, dar în număr dublu.

Lucrarea lui Peter Mansfield³³, considerată a fi cea mai relevantă în ceea ce privește evenimentele politice, economice, religioase, rivalitățile din această zonă, apreciind totodată că SUA și Europa nu au acționat pentru oprirea conflictelor din Siria și Irak, iar Rusia și Iranul l-au sprijinit pe Assad.

Războiul civil a cauzat în Siria peste un milion de morți și peste 11 milioane de refugiați care au imigrat în Turcia, Iordania, Liban, Egipt și în final spre Europa.

De fapt refugiații din Orientul Apropiat și Mijlociu, din Nordul Africii au imigrat, încercând în final să ajungă, prin orice mijloace, în Europa.

Disoluția statelor din zonă a dus la retribalizarea acestor state.

Primăvara arabă a determinat, ca alte sute de mii de victime și în final milioane de refugiați să se îndrepte spre Europa.

Se apreciază că din 11 septembrie 2001, până în prezent au avut loc mai mult de 27 000 de accidente provocate de islamiștii teroriști, iar ISIS ar fi infiltrat în Europa 4-5000 de luptători islamiși pentru cucerirea din interior a Europei.

Secolul XXI va fi secolul migrației, dat fiind numărul imigranților, a formelor în care s-a executat migrația, a violenței și dezordinii, a haosului general adoptat.³⁴

---

³³ Peter Mansfield, *O istorie a Orientului Mijlociu*, Editura Humanitas, București, 2015.

³⁴ Colectiv, *Efectul migrației asupra securității României și Europei*, Editura Rao, București, 2016, p. 262.

Se poate constata că valul de refugiați se va amplifica spre Europa, acesta fiind doar un început, cu toate consecințele previzibile asupra deteriorării grave a siguranței și ordinii publice din bătrânul continent.

Cele patru state eșuate, care puteau, totuși, ține pe loc populația, au dispărut, născându-se întrebarea „cine va mai opri milioanele de refugiați de teama ISIS?”

Gafa Germaniei cu lansarea invitației, pentru imigranți, a structurilor UE neputincioase în fața valului de refugiați va crea tensiuni deosebite în Europa.

Șansele de a controla emigrația sunt minime, iar consecințele pe termen lung dramatice.

De aceea se susține că Europa va deconta conflictul din Orientul Mijlociu, această bombă cu explozie întârziată și consecințe inimaginabile.

De ce Europa s-a lăsat surprinsă, atâția ani, fără să întreprindă măsuri?

Recent s-a decis să se creeze zone tampon în Nordul Africii, încă neconcretizate, așa cum este în Turcia, deoarece Erdogan a avertizat continuu, cerând despăgubiri și admiterea în UE.

Rusia a speculat incapacitatea decizională a Europei și a SUA, ajungând la masa tratativelor pe aceeași poziție cu SUA.

Liderii occidentali au fost preocupați de revenirea din criză, la discuții sterile, nefinalizate pe acest domeniu al securității UE.

De fapt pericolul cel mai mare îl constituie revenirea în statele de unde provin a multor teroriști, cu experiență de ani de zile în luptele din Orient, cel puțin 1000 în Franța, inclusiv 200 de femei. Valurile de migranți au constituit mijloace ideale de pătrundere, fiind lăsați în adormire și vor aștepta semnalele de acțiune, mediul din Occident fiind prielnic pentru scopul urmărit.

Atentatele teroriste din ultimii ani, dar și cele anihilate de serviciile speciale ale UE, demonstrează aceste fapte.

Periferiile orașelor sunt de aproape zece ani pierdute, ocupate de imigranți; de fapt studiile întreprinse au demonstrat că musulmanii din generația a II-a și a III-a din rândul imigranților sunt mai puțin integrați sau deloc față de părinții lor.

Recent, în Europa (Franța, Germania etc.) s-a luat decizia închiderii unor moschei, unde timp de mai mulți ani au servit imamilor itineranți să recruteze și să pregătească pe viitorii teroriști.

Atentatele teroriste din ultimii ani au determinat elitele să regândească globalizarea, democrația și securitatea în condițiile demonstrării cât de vulnerabile s-au dovedit statele europene.

De fapt modernismul nu s-a impus în lumea musulmană în fața conservatorismului religios al acesteia, al lipsei de educație, dar și al subdezvoltării în multe cazuri.

„Cea mai bună cale de a combate terorismul de sorginte fundamentalist islamică este de a anihila influența grupărilor jihadiste asupra maselor largi de musulmani cărora acestea li se adresează.”³⁵

Omenirea se află la răscruce în ce privește viitorul său, ori cooperăm în lupta împotriva terorismului, ori viitorul va fi sumbru, iar această amenințare, se va menține de-a lungul întregului secol XXI.

BIBLIOGRAFIE

- Colectiv, *Efectul migrației asupra securității României și a Europei*, Editura Rao, București, 2015;
- CANTON J., *Provocările viitorului*, Editura Polirom, Iași, 2010;
- BARNA C., *Jihad în Europa*, Editura Top Form, București, 2016;
- LAÏDI A., *Efectul de bumerang. Cum a deterinat globalizarea apariția terorismului*, Editura House of Guides, București, 2007;
- MANSFIELD P., *O istorie a Orientului Mijlociu*, Editura Humanitas, București, 2015.

---

³⁵ Cristian Barna, *Jihad în Europa*, Editura Top Form, București 2016, p. 188.

POSIBILE RISCURI MILITARE ÎN COGNOSPAȚIU

POSSIBLE MILITARY THREATS IN THE COGNO-SPACE

Gl. bg. (r) CS I dr. Gheorghe VĂDUVA³⁶

Rezumat: Înaintarea vertiginoasă în noul tip de societate, ce se conturează din ce în ce mai pregnant la orizontul acestui secol – societatea bazată pe cunoaștere, societatea epistemică – creează și întreține un nou tip de spațialitate – cognospațiu – și, prin urmare, un nou tip de conflictualitate. Actuala și viitoarea conflictualitate a lumii, în dimensiunea ei endogenă și chiar în cea exogenă, probabil, va reseta, deopotrivă, sistemele și fluxurile de provocări, pericole și amenințări și, desigur, pe cele care includ vulnerabilitățile la acestea. Cu alte cuvinte, riscul de securitate și riscul de apărare, ambele definite pe intersecția dintre amenințări și vulnerabilități ($R = A \cap V$), îndeosebi în dimensiunea lor militară, vor cunoaște, probabil, o dinamică specifică, însoțită de configurații cu totul noi, de robotizare și cibernetizare a spațiului tactic, a celui operațional și, mai ales, a celui strategic, precum și unele mutații esențiale în reconfigurarea securității și apărării naționale, colective și comune a cognospațiului. În cele ce urmează, vom încerca să relevăm și să analizăm această posibilă tendință.

Cuvinte-cheie: securitate; apărare; provocări; pericole; amenințări; vulnerabilități; risc; cognospațiu.

Abstract: securitate; apărare; provocări; pericole; amenințări; vulnerabilități; risc; cognospațiu.

Abstract: The rapid movement towards the new type of society clearly emerging on the background of this century – the knowledge based society, the epistemic society – creates and nourishes a new type of space – the cogno-space (cognitive space) – and consequently a new type of conflict. The current and future conflicting nature of the world, in its endogenous and even exogenous dimensions, will probably reset both the systems and flows of challenges, hazards and threats and, obviously, those that include vulnerabilities related to these. In other words, the risk to security and the risk to defense, both of them defined on the crossing line between threats and vulnerabilities ($R = A \cap V$), especially in their military dimension, will probably know specific dynamics, accompanied by completely new configurations. These configurations will involve a robotization and cybernetic adaptation of the tactical, operational, and especially strategic environment, as well as certain essential mutations for the reconfiguration of national, collective, and common security and defense of the cogno-space. The present article is an attempt to illustrate and underline this possible trend.

---

³⁶ Membru de onoare al Academiei Oamenilor de Știință din România

Keywords: security; defense; challenges; hazards; threats; vulnerabilities; risk; cogno-space

Introducere

Deplasarea din ce în ce mai pronunțată și mai accelerată a societății spre o dimensiune predominant cognitivă a ajuns într-o fază în care omul este deja mai mult decât conștient – este responsabil – de configurarea și dinamica foarte complicată a unui spațiu al cunoașterii, a unui cognospațiu. Un astfel de spațiu se deosebește radical de ceea ce înțelegem noi, în mod obișnuit prin „spațiu”, întrucât cognospațiul nu poate fi nici tridimensional, nici n-dimensional, ci doar unul conceptual, în care nu forma contează, ci substanța, adică modalitățile prin care conceptele, teoriile, practicile, experiența, patrimoniul cognitiv și toate celelalte elemente și evenimente ale cogniției există, coexistă și interacționează. Distincția între spațiul necunoscut și spațiul cunoscut nu o poate face decât subiectul cunoscător, de unde rezultă că, în toate cazurile, cognospațiul nu este același pentru toată lumea, pentru toți oamenii de pe planetă, pentru toate vietățile gânditoare sau mai puțin gânditoare. Fiecare om își are, într-un fel anume, cognospațiul său, de care este conștient sau nu, dar pe care și-l îmbunătățește în fiecare zi, toată viața. Desigur, cognospațiile oamenilor, deși sunt strict individualizate, se intersectează mai ales în cunoașterea trebuințelor vitale și a normelor de conviețuire într-o comunitate. Dar și aici, intersecțiile acestea sunt atât de complicate și de particularizate, încât, la ora actuală, aproape nici un om de pe planeta Pământ nu este interesat de cognospațiul său și cu atât mai puțin de conexiunile și disensiunile acestuia cu alte cognospații. Atunci de ce aducem în discuție o problemă pe care nimeni n-o ia în seamă, întrucât nu ține de universul acelor trebuințe directe de care depind viața, munca, sentimentele, cunoașterea și încrederea?

Dacă lucrurile stau astfel – și, fără îndoială, așa și stau, cel puțin deocamdată –, atunci la ce ne folosește cunoașterea și studierea cognospațiului? și, mai ales, de vreme ce cognospațiul nu este unul palpabil, vizibil, măsurabil, ci doar unul modelat de cogniție, adică de informația transformată în identitate cognitivă, în cogniție, asimilată în tot acest timp, cu ajutorul a tot felul de senzori și chiar al unor unor categorii, și introdusă în patrimoniul cognitiv, în acel spațiu sacru în care, pe planeta Pământ, au acces doar oamenii conștienți (sau nu) de o astfel de arhitectură, la ce trebuie să ne mai stresăm pentru a despica firul și a înțelege ceea ce, de fapt, pare de neînțeles sau inutil de înțeles?

Aici, în acest punct, intervine potențialul intelectual al omului, concretizat în capacitatea și capabilitatea acestuia de a crea, de a modela, de a simboliza, de a genera limbaje, conexiuni și interrelații, în abstract, pe care nicio altă vietate – cel

puțin de pe Terra – nu poate să o facă. Cel puțin, așa credem noi, de vreme ce omul nu a reușit încă să înțeleagă pe deplin cum comunică și dacă comunică, între ele animalele, plantele, apa și pietrele. Astfel, în timp ce restul lumii – cel puțin de pe Terra – există și interacționează natural, adică fără intermediul unui mediu abstract, omul și-a creat, de mii de ani (poate dintotdeauna), o natură a lui, un *modus vivendi* specific, în epicentrul căruia se află un *modus cognoscendi* specific. De unde rezultă că, în mare parte, modul de viață al omului este, înainte de toate, un mod de a cunoaște și modela acest mod de viață.

Pentru om, cunoașterea nu este doar un efect al unei dezvoltări pe verticală, al unui progres uimitor, ci mai ales un sens al vieții, un mod de a trăi. Omul trăiește mai mult în cunoaștere decât în natură, sau, în orice caz, natura în care există și trăiește omul este una din ce în ce mai mult – și încă de la începutul începuturilor, una bazată pe cunoaștere, este una cognitivă.

Această natură umană nu depinde decât implicit, adică primar, de soare, aer, apă și pământ. Fără a se îndepărta de suportul lor absolut necesar, omul a devenit foarte rapid un fel de stat în stat, natură (natura lui) în natura inițială, în natura-temelie, în natura-suport. Dar atât. Interioritatea sa, ca și exterioritatea sa, rezidă deopotrivă în abstract și în modul în care și prin care acest abstract se concretizează, se reifică. Natura umană – compusă dintr-o infrastructură specifică și din cognospațiu – este un produs al cunoașterii și al ofensivei omului asupra spațiului necunoscut, asupra a ceea ce se află dincolo de ceea ce se vede, dincolo de ceea ce se știe. Astăzi, mai mult ca ieri, și, mâine, mai mult ca azi, natura umană și lumea omului depind în foarte mare măsură de cele două dimensiuni ale cunoașterii: cunoașterea Universului și cunoașterea Sinelui. Cunoașterea Universului este partea exogenă a cunoașterii, este explorarea a ceea ce nu se vede, a ceea ce nu se știe, a ceea ce există, dar noi nu știm foarte exact dacă există, cum se structurează și care-i sunt fenomenele, cum îi interacționează părțile, care-i sunt valorile, adică suporturile, și în ce anume constau resorturile intime care generează acele tensiuni interne ce-i dau forță și vitalitate.

Universul necunoscut are aceleași legi de compoziție și de dezvoltare ca Universul cunoscut? Există bipolarism și în acest Univers Necunoscut, există interese, ca mobiluri ale acțiunii eficiente, și modalități de satisfacere a acestora? Cu alte cuvinte, în Universul Necunoscut și în Universul Incognoscibil (în măsura în care putem vorbi de așa ceva, despre un Univers paralel sau despre un Univers Opus unde se găsesc un fel de găuri negre ale cunoașterii prin care cunoașterea se transformă în anticunoaștere), există aceeași dialectică și aceleași principii ca în Universul cunoscut (legea identității, legea negării, legea negării negației, legea transformării și conservării materiei și energiei, legea entropiei etc.), sau avem de-a

face cu elemente cu totul și cu totul noi și (cel puțin, la primele contacte) de neînțeles pentru noi, oamenii muritori?

Însuși faptul că ne putem imagina că există și alte Universuri care nu comunică între ele (sau comunică altfel decât știm noi), care sunt sau pot fi construite pe alți piloni și pe alte legi și principii decât cele pe care le cunoaștem noi, se poate constitui într-o ipoteză sau într-o simplă judecată interogativă asupra lumii, asupra imensului Necunoscut. Ceea ce înseamnă, de fapt, primul pas în sensul acceptării posibilității cunoașterii Necunoscutului.

Experimentele din uriașul accelerator de la Cern au relevat, printre altele – cel puțin după cum reiese din ceea ce s-a publicat până în prezent – că ar putea exista posibilitatea trecerii în alte dimensiuni, într-o altă frecvență, adică într-o altă filă a Universului, într-un alt nivel energetic etc. De aici, se poate formula posibilitatea existenței unor lumi paralele, dar și a unor alte areale ale cogniției și, ca atare, ale existenței ființei și ființării chiar în Universul nostru cognoscibil.

Gândirea omului s-a universalizat. Nu știm dacă a fost așa de la început, dar faptul că omul, prin gândire, rațiune și sensibilitate, trece dincolo de cognoscibil – cel puțin, admitând că există necunoscutul și, ipotetic, acesta poate fi cunoscut – intuind sau doar imaginând ceea ce nu a văzut și, poate, nu va reuși să vadă niciodată.

O altă întrebare tulburătoare care se pune, și care nu a primit încă un răspuns pe măsură, ci doar o serie de răspunsuri mai mult sau mai puțin argumentate, este cea referitoare la conflictualitatea sau armonia Universului. Cum este Universul? Armonios sau conflictual? Poate fi el, oare, în același timp, și armonios și conflictual? Noi știm că mișcarea și dezvoltarea rezultă din existența unor tensiuni interioare. Atunci când aceste tensiuni dispar, se realizează echilibrul sistemului, iar entropia, ca nedeterminare înlăturată, se reduce semnificativ. Atunci când ea dispare, atunci când devine zero, asistăm la ceea ce numim moartea sistemului sau procesului. Tinde oare Universul către o entropie zero, ceea ce ar însemna moartea Universului sau, în cel mai fericit caz, transformarea lui în altceva? Întrebările acestea și foarte multe altele – toate întrebările sunt un produs al cunoașterii, al inteligenței umane, al potențialului uman creativ și nedegradabil – sunt ele însele un produs al cunoașterii, un modus vivendi al omului și al societății sale. Modus-ul vivendi al omului este, în primul rând, modus-ul său cognoscendi.

Universul se află în expansiune sau în concentrare? Pe măsură ce tensiunile interioare se reduc, el își pierde din energia inițială și se îndreaptă – ca tot ce există și are durată – spre moarte? Dacă răspunsul este afirmativ (și se pare că așa și este), atunci, armonia lui – în măsura în care există cel puțin ca echilibru relativ – este doar un echilibru dinamic și complex, care permite și asigură stabilitatea și fluența

dialectică, deci zgrunțuroasă și, uneori, chiar tragică a mișcării și dezvoltării? Da, desigur.

Planeta Pământ, ca oricare alt corp ceresc în activitate, este o planetă vie și dinamică. Atâta vreme cât ea are o activitate geofizică ce constă în procesele complexe din interiorul ei, din magnetismul ei, din focul din interiorul ei, va fi un corp ceresc viu care se va război, deopotrivă, cu sine, cu planetele vecine, cu Soarele și, direct sau indirect, cu toate celelalte stele (sfere de foc) din apropierea ei. Spre exemplu, centurile Van Allen, produse de magnetosferă, situate între 1000 și 61 000 km altitudine, protejează Pământul împotriva radiației solare și cosmice nocive, dar, în același timp, ține captiv omul și celelalte elemente care ar dori să exploreze spațiul cosmic sau să emigreze în Univers. De centurile Van Allen nu se poate trece sau, oricum, este foarte greu de trecut de ele. Radiațiile din aceste centuri sunt atât de puternice, încât pot distruge orice, de la viața omului la aparatura destinată explorării spațiului cosmic. Rachetele și modulele destinate să treacă dincolo de aceste centuri și să ajungă în Cosmos, trebuie să fie echipate cu scuturi care nu pot fi penetrate de aceste radiații. Dacă radiația solară și cea cosmică ar pătrunde în atmosferă, trecând de aceste centuri, efectele asupra biosferei ar fi asemănătoare celor produse de sute de explozii nucleare. În timpul puternicelor explozii solare (explozii nucleare prin fuziune), sunt expulzate particule incandescente care au o viteză de peste o mie de kilometri pe secundă și o masă care, însumată, este mai mare de o sută de miliarde de kilograme.

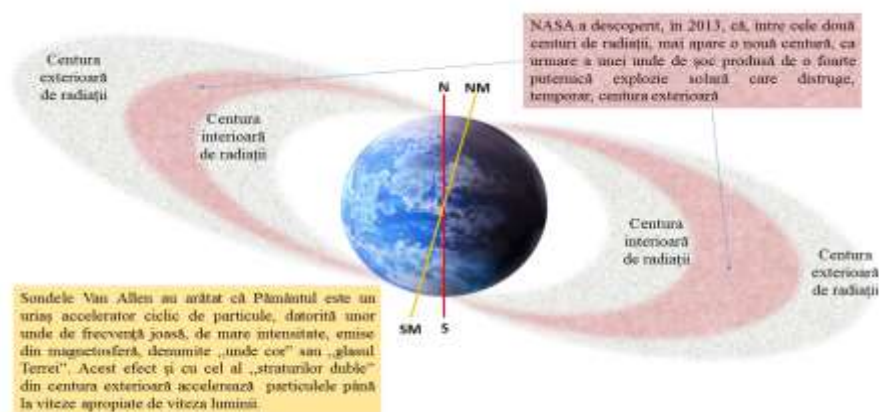

Figura 1. Centurile de radiații Van Allen³⁷

³⁷ Figura a fost expusă în studiul *Reactivarea faliei strategice Marea Neagră – Marea Baltică*, realizat de Agata Mihaela Popescu și Gheorghe Văduva și publicat în *Univers Strategic* nr. 2(26)/2016, p 139.

Cele două sonde Van Allen care monitorizează activitatea din centurile Van Allen transmit date despre aceste centuri. Efectele acestor radiații deviate de Centuri sunt deosebit de periculoase. Ele deformează scuturile rachetelor, afectează sateliții artificiali și panourile solare și, evident, pun în primejdie viața cosmonauților.

Dar iată că omul știe deja aceste lucruri. Știe, de asemenea, că Pământul, care are o rază doar de 6371 km, dispune, în centrul său, de un nucleu intern solid, cu raza de 1216 km (diametrul 2432 km), delimitat de nucleul extern lichid cu o grosime de 2270 km, de discontinuitatea Lehmann, de o manta interioară, (delimitată de nucleul exterior de Discontinuitatea Gutenberg), de o manta superioară (care, împreună cu cea inferioară, au 2885 km) și de o scoarță care are o grosime de 30-60 km, delimitată de mantaua exterioară de Discontinuitatea Mohorovici.

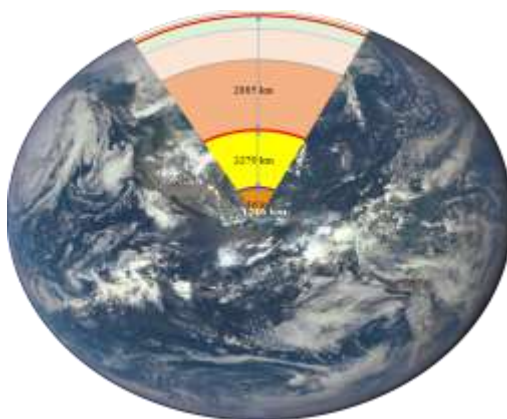

Figura 2. Structura Terrei³⁸

Scoarța terestră va continua probabil să se îngroașe, pe măsura răcirii planetei Pământ, pe seama mantalei exterioare, iar toate celelalte straturi vor ceda, în timp, din grosimea lor, până ce, probabil, Pământul va deveni o masă relativ omogenă, se va micșora semnificativ în diametru, își va pierde magnetismul, forța de gravitație, precum și celelalte proprietăți, devenind un fel de bolovan cosmic fără viață, care, fie va dispărea printr-un efect de gaură neagră (se va atrage pe sine, înainte de a-și pierde magnetismul, în propria sa masă, transformându-se în antimaterie), fie va exploda, fie va continua să plutească prin Univers ca un corp

---

³⁸ *Ibidem*, p. 137.

inert. Pentru că, nu-i așa, atât stelele, cât și planetele mor și ele cândva, iar cimitirul lor este Universul.

Probabil că, în acest timp final, oamenii vor fi dispărut demult sau vor fi emigrat pe o exoplanetă mai ospitalieră. Așa cum, probabil, or fi venit și pe Pământ. Cel puțin, aceasta din urmă ar putea fi viziunea optimistă, pentru care, deja, hominienii cognitivi se pregătesc temeinic și în mod foarte serios.

Până atunci însă, conflictualitatea endogenă specifică numai oamenilor (în nicio altă specie nu există războaie fratricide) va continua nu doar să existe, ci și să prolifereze.

Cum omenirea se va deplasa în mod esențial spre o societate a cogniției, inversând piramida trebuințelor (cele vitale naturale devenind minime, iar cele cognitive maxime), este de așteptat ca și grosul conflictualității să se mute semnificativ în spațiul cognitiv. Probabil că piramida trebuințelor într-o societate în care spațiul cognitiv nu este numai o realitate, ci și o necesitate de primă importanță, va arăta ca în figura de mai jos:

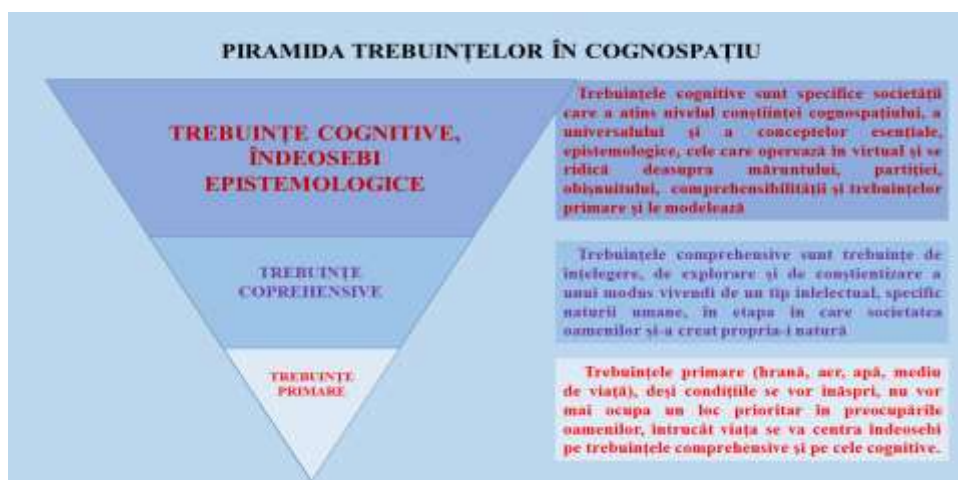

Figura 3. Piramida trebuințelor în cognospațiu

Noi provocări, pericole și amenințări specifice cognospațiului

Față de această desfășurare impresionantă de evenimente planetare și cosmice, rațiunea rămâne uimită. Omul înțelege – de fapt, a înțeles demult – că el nu este doar o fărâmbă infimă, fragilă și extrem de vulnerabilă la tot și la toate, în și din acest Univers pus pe tot felul de evenimente, ci și o monadă cognitivă, adică un ochi abstract în Univers, capabil să vadă invizibilul, și un gând nemărginit, capabil să imagineze, să raționeze, să nege, să afirme, să construiască, să distrugă. De fapt,

gândul este singura nemărginire pe care fiecare dintre noi o cunoaște și o acceptă, așa cum clipa este unica eternitate de care suntem conștienți, chiar dacă aceasta trece și nu se mai întoarce niciodată. Dar, fiind indivizibilă, deci nesupusă legilor degradării, ci doar legilor implacabile ale nedivizării, rămâne totdeauna așa cum a fost, întrucât nu are durată, nu are viață, este nemuritoare.

Nu știm dacă apogeul acestui tip de conflictualitate va fi atins în epoca civilizațiilor identitare, a culturilor ancestrale identitare, actualizate cu noile fizionomii și noile produse care facilitează producția și cunoașterea. Oricum, acest tip de civilizații rezultate în urma secolelor și mileniilor de războiri și bătălii geopolitice pentru acapararea, controlarea și exploatarea zonelor cu resurse, se pare că se apropie fie de un final brusc și categoric, fie de o metamorfoză radicală. Desigur, este posibilă și o negare liniștită urmată de o trecere elegantă în uitare. Semnalele care se dau cam de peste tot, în pofida degradării accentuate a mediului internațional de securitate, conduc și spre o astfel de posibilă perspectivă.

Identitățile civilizaționale de până acum au avut mare grijă să-și conserve rădăcinile, să-și delimiteze arealurile, valorile și, desigur, să-și impună asupra restului lumii, sau asupra cui a fost posibil, interesele. Relațiile între aceste civilizații au fost totdeauna complicate, atât în ceea ce privește cunoașterea reciprocă a valorilor și sistemelor de valori care stau la temeliile acestora, cât, mai ales în ceea ce privește bătălia intereselor. Schematic, relațiile intercivilizaționale în această epocă de finalul căreia ne apropiem cu pași repezi, ar arăta ca în figura nr. 4.

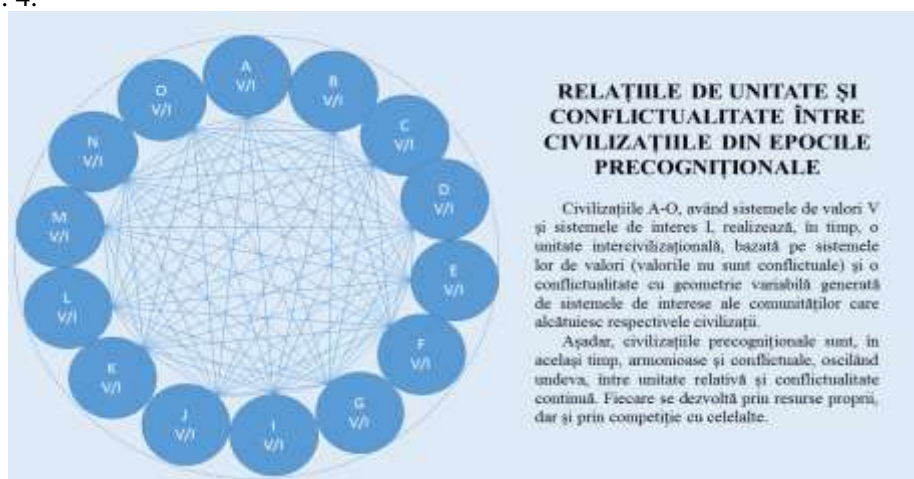

Figura 4. Relațiile de unitate și conflictualitate între civilizațiile clasice

Caracteristicile noii epoci, în care deja am intrat, vor fi, probabil, cu totul și cu totul deosebite față de cele ale epocilor anterioare, chiar dacă le continuă pe cele care au fost.

Se pare că, odată cu intrarea tot mai accentuată în epoca implacabilă a cunoașterii extinse, universale, are lor generarea unei noi paradigme culturale, a unei noi paradigme-suport, diferită de cele anterioare. Noua cultură, deși rezultă substanțial din celelalte, din culturile identitare ale veacurilor trecute, ale popoarelor, națiunilor și statelor, din cultura politică și din cele profesionale, din cultura organizațională, dar și din cea universală, este una de tip integrativ, holistic și acaparator. Ea generează civilizația cunoașterii sau cognocivilizația, care pare a fi ultimul suport al hominienilor pe planeta Pământ și în Univers, mai exact, forma maximă posibilă a civilizației oamenilor.

Acest tip de cultură-suport se bazează aproape în exclusivitate pe cogniție, pe tot ce s-a acumulat, de-a lungul mileniilor în planul cunoașterii, dar și pe o esențializare a acestor acumulări, pe o minimizare a formelor normale perfecte și generare a acelei forme normale minime, dată de matematizarea și, în general, de scientizarea cogniției, de accentuare până la identificare a laturii epistemologice a acesteia. Probabil că, în acest tip de cultură scientizată, fiecare om de pe planetă va fi un fel de mic savant. Sau poate doar un utilizator de computere care fac totul. E drept că un astfel de tip de cultură esențializată neagă în mod substanțial suporturile conflictualităților trecute (ne referim la cele existente pe platformele culturilor identitare, pe care s-au sprijinit și încă se sprijină dinamicile intereselor de toate felurile), dar, prin aceasta, nu și pe cele ale conflictualității viitoare, care devine din ce în ce mai mult una de sistem și de proces, și nu una formată din fractalii civilizațiilor de odinioară.

Această transformare ar putea fi benefică pentru omenire, întrucât, fără a înlătura total diferențele – deși se tinde și spre această operațiune negativă –, ar putea genera o supremație a întregului și o responsabilitate a ansamblului față de părțile sale, din ce în ce mai solid integrate într-o dimensiune globală.

Trecerea de la o societate umană bazată pe culturi și civilizații identitare, limitative, la una bazată pe cunoaștere, pe știință și pe înalta tehnologie, pe universalitate, în care diferențele, așa cum am subliniat mai sus, se estompează, ar putea reduce substanțial conflictualitatea și genera o apropiere asimptotică de un echilibru semnificativ, de o armonie solidă și funcțională. Desigur, o armonie absolută este de neconceput într-un sistem dinamic și complex, deoarece ar putea duce la anihilarea tensiunilor interioare care-i dau mișcare și vitalitate, adică la moartea efectivă a acestuia. Dar o armonizare dinamică a identităților – chiar dacă respectivele identități suferă și ele transformări importante – este nu numai

posibilă, ci și necesară. Pentru că, la urma urmei, mișcarea și dezvoltarea rezultă din tensiuni interioare, din conflict.

De aceea, probabil că devenirea civilizațională, pe măsură ce societatea se bazează tot mai mult pe cunoaștere, va suferi, pe de o parte, distrugerea sau transformarea identităților anterioare și, pe de altă parte, construcția cât mai solidă a întregului. Dar și acest întreg cognitiv va fi, probabil, relativ, întrucât el însuși are nevoie de mișcare, schimbare, dezvoltarea și devenire. Aceste etape sunt ilustrate și în Figura 5.

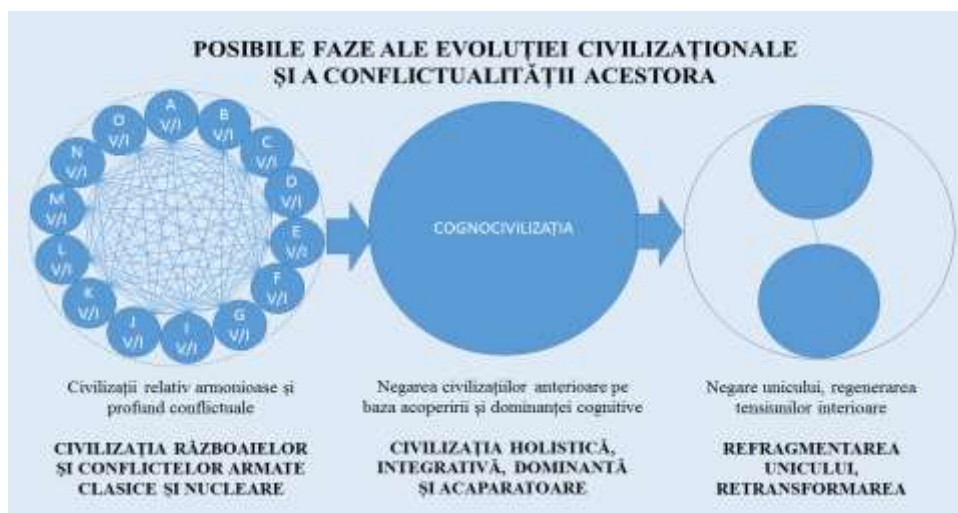

Figura 5. Faze ale apariției și dezvoltării cognocivilizației

Probabil că faza de vârf a cognocivilizației – cea holistică – va fi relativă și de scurtă durată. În interiorul acesteia, potrivit legilor după care funcționează Universul, se vor produce acele polarizări și, în consecință, acele diviziuni care vor genera noile trenduri ale evoluției cognitive a omenirii, în noi unități și identități. Desigur, în acele epoci, planeta Pământ va fi mult prea mică și neîncăpătoare pentru imensitatea cognocivilizației pământenilor. O astfel de realitate se face deja simțită de pe acum.

La întrebarea dacă onor cognocivilizația va scoate omenirea din conflictualitate și va înfăptui armonia universală, visul de veacuri al pacifiștilor, răspunsul nu poate fi decât negativ. Scoaterea civilizației omeniești din propria ei conflictualitate nu înseamnă eliberarea ei, nu înseamnă pacea și liniștea universală, ci moartea ei. De aceea, și în epocile pe care am încercat să le sugerăm tocmai prin termenul de cognocivilizație, mulțimile, sistemele și fluxurile de provocări,

pericole și amenințări nu numai că vor continua să existe, dar vor fi cel puțin tot atât de virulente și de imprevizibile cum sunt și cele de acum. La fel și vulnerabilitățile cognocivilizației și ale societății omenesci la acestea.

Oamenii se vor război și atunci, așa cum se războiesc și acum. Pentru că, și atunci, în viitor, ca și acum, în prezent, vor exista interese – interesul fiind motivul, mobilul și imboldul acțiunii umane –, iar acestea, fiind diferite și, bineînțeles, conflictuale, vor genera totdeauna competiții, divergențe, confruntări, crize, conflicte și războaie. Războiul pare a fi starea normală continuă a omenirii, pacea fiind doar partea mai puțin violentă, mai domoală, mai umană a războiului, sau, altfel spus, intervalul dintre două summum-uri.

Desigur, războiul din vremea cognocivilizației va fi, probabil, predominant cognitiv. Adică oamenii se vor bate atunci mai ales în... șpangi de concepte, teorii, doctrine etc. etc. Se bat ei de pe acum în așa ceva. Războiul mediatic, cel psihologic, cel informațional și cel cognitiv sunt războaie de tip continuu, cu efecte uriașe în toate domeniile de activitate. Adăugăm la acestea, războiul economic, războiul financiar, războiul cibernetic, războiul psihologic, războiul climatic și cel geofizic, războiul geopolitic etc. etc. Aceste războaie au diferite faze și este foarte greu să fie delimitate de acțiunile concurențiale, competiționale și confruntative care există în piață. Și, pe măsură ce timpul trece, iar mijloacele de luptă se dezvoltă și se sofisticază, aceste bătălii devin tot mai intense, tot mai cuprinzătoare, tot mai greu de separat de normalitate și tot mai eficiente. Se pare că normalitatea acestei lumi nu este pacea, ci războiul.

Armele nu vor ceda niciodată locul dialogului. Ba, dimpotrivă, ele se vor infiltra (s-au infiltrat deja, direct sau sub acoperire) în toate formele de dialog și colaborare, accelerând la maximum confruntările și ridicându-le pe nesimțite la rangul de război. Fiecare dintre noi, aproape fără să-și dea seama, este angajat în una sau mai multe forme ale războiului lumii, ca simplu soldat, ca savant sau ca general.

Așadar, cognocivilizația nu va estompa războiul, nici nu-l va descuraja, ci, dimpotrivă, îl va converti, îl va face **cognorăzboi**, îi va asocia dimensiuni uluitoare, ce vor avea efecte uriașe. Acest lucru se întâmplă demult în societatea omenească. Chiar în antichitate, au existat două mari doctrine, două mari expresii ale războiului cognitiv – *Arta războiului*, a anticului Sun Tzî, și *Arthashastra*, lucrare monumentală, a indianului Kotylio – care ne învață și azi cum să ne învingem adversarii prin toate mijloacele posibile, de la arta înșelăciunii, la cea a presiunii și amenințării. și, pe cât posibil, evitând lupta sângeroasă.

Așadar, atunci când ne propunem să identificăm provocările, pericolele și amenințările specifice unei epoci istorice, care pot duce la război, care declanșează și întrețin războiul și războaiele lumii, trebuie să avem în vedere imensitatea și

cameleonismul acestora, dinamica și excepționala capacitate a acestora de a se disimula, de a se converti, de a se ascunde, de a înșela.

Omul trebuie să se lupte nu doar cu sine și cu ceilalți, ci și cu radiația cosmică nocivă, cu fenomenele care-i fac viața un calvar, cu presiunile și amenințările concurenței, cu cele ale statului care nu încetează să impună cetățeanului tot felul de biruri, cu interesele corporațiilor, cu lăcomia băncilor și aproape cu tot ce există și, chipurile, îi ușurează omului viața, de fapt, înrobindu-l după cele mai moderne și mai sofisticate politici, strategii, tactici și acțiuni de tot felul, care capătă azi tot felul de denumiri, de capcane și de subtilități.

Sfera provocărilor, pericolelor și amenințărilor generale devine atât de imensă și de sofisticată, încât este aproape imposibil să cunoști, să înțelegi și să-ți reduci vulnerabilitățile la ele. În epoca civilizației cunoașterii, acestea vor continua să fie la fel de ascunse, de perverse, de toxice și de letale, dar, așa cum, spre exemplu, fauna și flora din arealul restricționat de la Cernobîl a explodat pur și simplu în anii care au urmat dezastrului, și noi, oamenii, vom trăi și vom conviețui cu ele.

Nu le enumerăm aici, pentru că ar trebui să scriem pe zeci și chiar pe sute și mii de pagini toate acțiunile omului, ale statului, ale corporațiilor, ale rețelelor etc., pentru că toate, dar absolut toate – chiar și cele ce ne fericesc – au partea lor de provocare, de pericol și de amenințare³⁹, care, fericindu-ne uneori, ne lovesc distrugător în punctele noastre cele mai vulnerabile (sănătate, gândire, convingeri, idealuri, atitudini, sentimente, viață). Ele nu se vor schimba radical în era cognocivilizației, ci doar se vor adapta și se vor super-sofistica, pe măsura noului ev.

Nici provocările, pericolele și amenințările de ordin militar nu vor dispărea în și din procesualitatea cognocivilizației. Armele nu vor tăcea. Dimpotrivă, vor fi din ce în ce mai vocale și mai înșelătoare. Armele bazate pe amplificarea undelor, pe nanotehnologii, dar mai ales cele care-și au drept muniție elemente și procese ale cunoașterii vor inunda pur și simplu societatea umană. Fiecare dintre noi va fi – știind sau nu – un purtător al unor astfel de arme. Jocurile electronice, smartfoanele, calculatoarele, rețelele, programele de tot felul, posibilitățile și facilitățile comunicării în timp real etc. vor deveni din ce în ce mai mult arme ale războiului viitorului. Tehnologia militară de azi este uluitoare prin performanțele atinse. Teatrul de război al epocii cognocivilizației va fi întregul glob pământesc și, mai ales, Cosmosul, spațiul infinit de dincolo de noi, de fapt spațiul din noi care, astfel, atingând și înțelegând universalitatea, devine cognospațiu flexibil, modelabil, infinit. Tehnologia militară de mâine va fi implementată în toate

---

³⁹ Amenințarea este un pericol cu vector.

formele cogniției, iar efectele războiului și războaielor duse cu mijloace militare vor opera ele însele în nemărginit.

Însă niciuna dintre aceste provocări, pericole și amenințări din cognospațiu nu va fi singură, izolată, ușor de identificat și de contracarat. Toate, dar absolut toate, vor avea forme flexibile, conținut cu geometrie variabilă, de regulă, hibridă, iar ofensiva lor va fi una ce se va asemana foarte mult cu ofensiva radiației solare și cosmice nocive asupra Terrei. Și chiar dacă magnetosfera ne protejează împotriva acesteia, este foarte posibil ca, la un moment dat, magnetismul planetei să nu mai fie suficient. În epoca cognocivilizației, toate aceste provocări, pericole și amenințări vor continua să dea de furcă oamenilor, iar aceștia vor continua să-și reducă vulnerabilitățile și să le contracareze, fără a putea vreodată să se simtă în deplină securitate. Or, asta înseamnă război.

Provocările, pericolele și amenințările din era cognocivilizației se vor derula pe trei paliere importante: endogen, exogen și hibrid. Cele din palierul endogen sunt cele specifice Terrei, cele generate de societatea omenească. Cele exogene, vin din exteriorul societății omenești și sunt, deopotrivă, cosmice, geoclimatice și geofizice. Cele hibride sunt generate îndeosebi de dimensiunea cosmică, de cea geofizică și de cea geoclimatică. Combinate, acestea vor continua să creeze probleme oamenilor și comunităților lor și în evul cognocivilizației.

Vulnerabilități

În noua epocă a cognocivilizației, are loc un proces complicat și îndelungat de cunoaștere, înțelegere și contracarare a provocărilor, pericolelor și amenințărilor, în primul rând, prin reducerea vulnerabilităților la acestea, concomitent cu unele măsuri temeinice de apărare împotriva acestora și de contracarare a lor pe faze, pe areale, pe domenii și, desigur, pe diferite tipuri de acțiuni. În general, omul este o ființă foarte vulnerabilă și, toată viața, se străduiește fie să-și reducă aceste vulnerabilități printr-o pregătire temeinică, utilă și continuă, mai ales pe plan cognitiv, fie să realizeze puternice scuturi de apărare împotriva ofensivei acestora, desigur tot prin cunoaștere și realizare de mijloace și dispozitive ingenioase.

Din toate timpurile, pentru a-și reduce sau compensa vulnerabilitățile, omul și-a construit locuințe, scuturi de apărare și numeroase alte infrastructuri, concomitent cu o foarte bună cunoaștere a provocărilor, pericolelor și amenințările – exogene, endogene și hibride – care se exercită asupra lui de când se știe.

Totuși, cea mai puternică armă împotriva provocărilor, pericolelor și amenințărilor de orice fel o reprezintă *cunoașterea* acestora. De aceea, în epoca civilizației cunoașterii, cunoașterea nu va fi doar un *modus cognoscendi*, ci și un

modus vivendi. Aceasta este, de altfel, marea schimbare de paradigmă în trecerea de la societatea de consum la societatea bazată pe cunoaștere.

Deși mijloacele militare necesare contracarării oricăror amenințări și apărării identităților naționale, regionale sau globale, vor fi din ce în ce mai performante – cele mai multe dintre ele robotizate –, vulnerabilitățile militare la amenințările din viitor nu vor putea fi eliminate integral. Mai mult, chiar și celelalte – cele nemilitare – vor primi valența și caracteristici militare foarte accentuate. De aceea, este posibil ca, în spațiul confruntărilor (mai ales militare), să fie adoptate și folosite strategii, operații și tactici foarte complexe, care să permită realizare atât a unor elemente foarte sofisticate de acoperire strategică, operațională și tactică, cât și a unor forme și formule de bătălii, operații și tactici specifice luptelor de întâlnire în areale cognitive complexe.

Aceste probleme sunt foarte complicate, iar societatea cunoașterii nu le rezolvă de la sine, ci le complică și mai mult.

Fizionomia riscului militar în cognospațiu

În aceste condiții, riscul militar, definit pe intersecția dintre amenințări și vulnerabilități, continuă să fie unul de tip major și, în același timp, flexibil și complex. Calcularea lui presupune, înainte de toate, monitorizarea provocărilor, pericolelor și amenințărilor care se tratează prin mijloace militare, precum și a vulnerabilităților la acestea. Cunoașterea în timp real a amenințărilor, ca și a vulnerabilităților societății la acestea, facilitează evaluarea riscului, dar nu și modalitățile de a-l reduce. Este, desigur, foarte important să știm care este gradul de risc militar în cognospațiu (adică în spațiul definit în parametri cognitivi), întrucât toate măsurile care se iau pentru reducerea acestuia depind, pe de o parte, de modul în care acest risc se calculează și, pe de altă parte, de forțele, mijloacele și resursele la dispoziție pentru planificarea și generarea acțiunii militare eficiente, în toate fazele ei (acoperire, acoperire strategică, apărare, contracarare, ofensivă strategică, distrugere).

Valorile amenințării militare, A_m , se situează undeva între 0 și 1, zero, 0, însemnând absența amenințării, iar 1 valoarea maximă a amenințării. La fel și vulnerabilitățile militare, V_m , au valori între 0 și 1.

$$R_m = A_m \cdot V_m$$

Dacă, spre exemplu, nivelul amenințărilor este de 0,7, iar cel al vulnerabilităților la acestea de 0,6, Riscul militar va avea valoarea de 0,42.

Desigur, aceasta este doar o evaluare. Analiza de risc trebuie să fie detaliată pe fiecare tip de amenințare și pe fiecare tip de vulnerabilitate, astfel încât acest

nivel să poată fi comparat în mod realist cu posibilitățile efective de contracarare a amenințării.

Acesta nu este însă un lucru nou. Așa se calculează riscul și acum. Desigur, de către cei care se ocupă efectiv de analiza de risc. Nou este doar faptul că, în cognospațiu, natura și conținutul provocărilor, fără a exclude forma lor universală și conținutul lor clasic, peren, aduce în prim-plan componenta cognitivă, trecând, în zona strategică prioritară, cognospațiul, cu toate elementele sale.

Marea dificultate este cea a identificării și analizării amenințărilor de tip militar, într-o epocă în care foarte multe dintre cauze, efecte, realități și domenii fie se contopesc, fie se complică foarte mult, pe măsura accesului la informație și la procesualitatea transformării acesteia foarte rapid în cogniție și în patrimoniu cognitiv. Domeniul militar va continua să existe, dar acesta va deveni, probabil, un fel de Forță de Acțiune Rapidă în situații-limită foarte complicate, unele fiind de natură cosmică sau extraterestră, iar altele de natură pur cognitivă.

Importantă va fi, credem noi, specializarea domeniului militar. Își va realiza cognocivilizația armate sau forțe militare capabile să pună în operă o politică de securitate și apărare prin mijloace violente? Sau domeniul militar va rămâne doar ca un jandarm care să protejeze lumea de propria ei furie și s-o apere de alte civilizații terestre sau extraterestre care vor ridica, probabil, pretenții la dominanță strategică terestră, planetară și interplanetară? Sau cine mai știe cum se vor modela, schimba și transforma, în noua eră – era cognocivilizației și a cognospațiului – politicile și strategiile din acest viitor cognițional în care deja am intrat.

În figura 6, se ilustrează un mod de a reprezenta nivelul de risc militar.

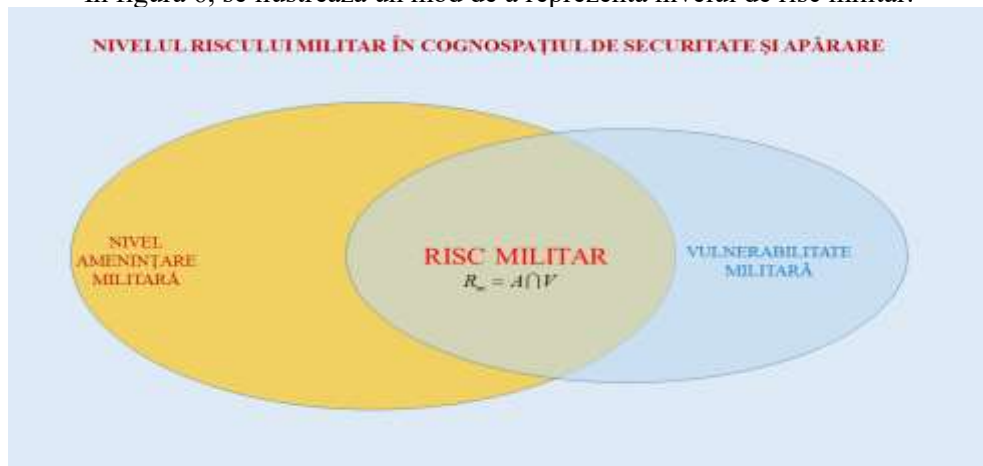

Figura 6. Risc militar în cognospațiu

Concluzie

Riscul militar din cognospațiu nu are altă fizionomie și altă formulă de calcul decât cel de azi. Componenta lui va fi însă una pe măsura societății epistemologice care se conturează la orizontul acestui secol, când majoritatea dintre provocările, pericolele și amenințările de ordin militar cu care, probabil, se va confrunta lumea vor fi de sorginte cognitivă. De aici nu rezultă că dispar armele pe care le cunoaștem noi azi, ci doar că ele vor fi mult mai sofisticate, robotizate și cibernetizate, așa cum le va cere războiul viitorului, un război continuu, hibrid, diversificat și asumat de către viitoarea civilizație, cea care le va nega pe toate cele trecute, le va acapara pe toate cele prezente și le va integra pe toate cele existente într-un concept care să facă față cerințelor mediului de securitate și apărare din vremurile care vor veni.

BIBLIOGRAFIE

- DEGERATU C., TUDOSE M., dr. VĂDUVA G., *Război, cunoaștere adevăr*, Editura Nemira, București, 2012;
- FRUNZETI T., MUREȘAN M., VĂDUVA G., *Război și haos*, Editura CTEA, București, 2009.
- POPESCU A., VĂDUVA G., *Redeschiderea faliei strategice Marea Neagră – Marea Baltică*, în *Univers Strategic* nr. 2(26)/2016, pp. 134-173;
- VĂDUVA G., *Geopolitica. Teorii. Areale. Falii. Conexiuni*, Societatea Scriitorilor Militari, București, 2013;

CAUCAZUL DE LA RECONCILIERE LA RECONSTRUCȚIE

THE CAUCASUS FROM RECONCILIATION TO RECONSTRUCTION

Gl. (r) prof. univ. dr. Anghel ANDREESCU*

Rezumat: Zona alcătuită din Azerbaidjan și celelalte republici autonome și entități politice nerecunoscute internațional, supranumită și Balcanii Eurasiei, cuprinde peste 50 de popoare, cu zeci de limbi și dialecte, cu religii diferite, cu o istorie zbuciumată și cu mari rezerve energetice râvnite de marile puteri ale lumii.

Cuvinte-cheie: conflicte etnice, reconciliere, reconstrucție, resurse energetice și gaze naturale.

Abstract: The area made up of Azerbaijan and the other autonomous republics and internationally unrecognized political entities, also called the Eurasia of the Balkans, includes over 50 nations, with dozens of languages and dialects, with various religions, with a tumultuous history and significant reserves of natural resources coveted by the big world powers.

Keywords: ethnic conflicts, reconciliation, reconstruction, energy and natural gas.

Caucazul este zona situată între Marea Neagră și Marea Caspică, care cuprinde cele trei state independente: Georgia, Armenia și Azerbaidjan, precum și republicile autonome: Adâgheia, Cerkessia, Balakaria, Osetia de Nord, Ingușetia, Cecenia și Daghestan. La acestea se adaugă încă trei entități politico – naționaliste, nerecunoscute de instituțiile internaționale, precum: Abhazia, Nagorno Karabah și Osetia de Sud.

Această zonă, greu încercată din cauza conflictelor etnice din regiune, supranumită și *Balcanii Eurasiei*, cuprinde peste 50 de popoare, cu zeci de limbi și dialecte, cu o istorie zbuciumată, cu religii diferite: azerii musulmani (sora mai mică a Turciei, cum se mai numește în zonă); armenii sunt creștini ortodocși de rit vechi sau catolici; georgienii creștini ortodocși, între aceste popoare/etnii s-a ajuns la o stare relativă de normalitate, însă nemulțumirile persistă, mocnesc, gata oricând să izbucnească.

---

* General (Chestor de Poliție în rezervă), membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România, E-mail: xwx52@yahoo.com

La popoarele amintite mai sus, se adaugă grupurile de kurzi, ruși, ucrainieni etc.

Zona a fost puternic influențată de ocupația sovietică și rusă, de peste 70 de ani, datorită bogatelor zăcămintele de hidrocarburi și de gaze și alte minerale, dar și a poziției strategice unde se situează, între cele două mări, între cele două continente ale lumii, Asia și Europa.

Conflictele în zonă au fost nenumărate, dure, fără soluții definitive, precum cazul Nagorno – Karabah, o regiune armeană situată în interiorul granițelor Azerbaidjanului și aparținând Armeniei, sprijinită de Rusia.

La fel de complicată este situația republicii autonome Abhazia în Georgia, desigur sprijinită de Rusia, militar și politic.

Osetia de Sud, aflată în Nordul Georgiei este o altă regiune autonomă din Georgia, la fel sprijinită de Rusia, cu multe conflicte sângeroase cu Georgia, inclusiv ocuparea acesteia de către Rusia.

Caucazul de sud se prezintă în acest moment ca o regiune a conflictelor înghețate, unde progresele sunt nesemnificative și nici nu se întrevăd succese în viitorul apropiat, datorită intereselor marilor puteri în zonă, în special a Rusiei, dar și ale SUA, la care se mai adaugă, Marea Britanie, Turcia, Iranul și alte state precum China în lupta pentru resursele energetice ale zonei.

În ultimii ani, UE și-a manifestat interesul în privința unor acorduri cu statele din zonă, bogate în resurse energetice, a unor proiecte de finanțare a conductelor spre Europa precum: Azerbaidjan, Kazahstan, Turkmenistan etc.

Se apreciază de către Rusia că ea este îndreptățită să stăpânească teritoriile din Caucaz și legitimă în zonă, după stăpânirea de mai mulți ani a acesteia, ca parte componentă a fostei URSS, precum și după investițiile făcute în zona petrolieră și de gaze.

Primele exploatări în aceste ținuturi, începuseră în anul 1883, cu un vârf al exploatărilor de petrol în timpul Primului Război Mondial, ceea ce înseamnă peste 20% din producția totală a Rusiei, iar restul îl obțineau din exploatările din Azerbaidjan.

Alte puteri mondiale aveau interese în zonă, precum Germania în timpul celui de-al Doilea Război Mondial pentru a completa petrolul necesar mașinii de război, în cea mai mare parte furnizat de România.

De fapt Caucazul a devenit unul dintre interesele strategice ale marilor puteri economice și militare actuale.

Groznâi a devenit un punct cheie al conductelor petroliere care vin din Rusia, Asia Centrală, deoarece rezervele de petrol din Cecenia, Iugușeția sunt estimate la zeci de milioane de tone și chiar mai mult din exploatările Azerbaidjan.

Interesul, după 1994, al factorilor de decizie economică din SUA, au avertizat conducerea Statelor Unite să asigure accesul la mai multe zone ca rezerve sigure și rute de transport ale aurului negru.

Nu întâmplător președintele Clinton a declarat Marea Caspică, zonă de interes strategic pentru SUA.

Marile puteri interesate de această zonă au inoculat ideea că statele vor primi garanții de securitate, dacă acceptă tutela lor, în caz contrar vor avea probleme, așa cum s-a și întâmplat cu intervenția armată a Rusiei în Cecenia terminată cu un eșec răsunător pentru o fostă mare putere strategică militară.

Cecenia a demonstrat cum o mare putere a suferit înfrângeri din partea unui inamic foarte motivat, cu o experiență în lupta de gherilă urbană, o cunoaștere perfectă a teritoriului, fără un front continuu, clasic, cu acțiuni îndrăznețe, chiar la sacrificii, precum *Școala din Beslan*, pot pune în dificultate inamici puternici ca Rusia.

Vânzările de petrol au constituit pentru Rusia, dar și pentru fosta URSS o principală sursă de venituri în valută forte, dar și o însemnată armă strategică, de șantaj, așa cum s-a demonstrat și în toți anii trecuți și prezenți, față de Ucraina și alte state ale Europei.

Zona Caucazului este importantă pentru rezervele de petrol și gaze, însă alte state ale zonei se confruntă cu mai multe probleme interne, mai ales cele care nu dispun de bogățiile subsolului, precum Armenia și Georgia.

Cecenia și alte state din zonă au fost furnizoare importante de arme și alte echipamente militare în Bosnia, Kosovo etc., în timpul conflictelor cu Serbia, precum și de droguri spre Balcani și Europa.

Criminalitatea transfrontalieră se menține la cote ridicate prin: migrație ilegală, trafic de droguri, arme, carne vie, țigări etc., deci o politică de bună vecinătate ar fi binevenită în stoparea acestor fapte grave și periculoase pentru Europa.

Prin analizarea zonei de către experții Stratfor s-a ajuns la concluzia că o nouă confruntare între Rusia și Occident referitoare la Caucazul de Sud este în derulare în condițiile consolidării Rusiei în Armenia și chiar la granița Georgiei după lecția administrată acestei țări în 1993, în parte și Ucrainei după anexarea Crimeii și altor zone.

De rezolvarea conflictelor etnopolitice depinde stabilitatea și dezvoltarea acestei zone atât de mult încercată.

Rusia își promovează în zonă interesele, mai ales după rezolvarea în mare parte a diferendelor cu Cecenia, Ucraina, Turcia etc.

Implicarea SUA în zonă a fost prudentă, cel mult pentru rezolvarea problemelor legate de resursele energetice.

Comunitățile etnice din Caucazul de Sud, aflate în divergențe nu au dovedit disponibilități reale către compromisuri reciproce, fără de care nu se poate avansa, deci un dialog constructiv, eficient și evitarea confruntărilor, inclusiv armate.

În această zonă tradiționalistă, fărâmițată, drepturile minorităților, ale oamenilor în general sunt neglijate, nu sunt pe agenda politicianilor și nici măcar respectate.

Compromisul nu este de actualitate, din pricina situațiilor strategice în care se găsesc statele din acest spațiu geografic, strategic, deși unele rezultate demonstrează că se poate rezolva dacă se dorește de fiecare parte.

Reconstrucția în zonă a demarat cu unele rezultate acceptabile mai ales pentru statele care dispun de resurse energetice.

Efectele se văd prin modernizarea infrastructurilor, a localităților, respectiv orașelor, precum în Baku, Tibilisi, Erevan etc.

În concluzie se poate aprecia că Georgia, dar și Armenia ar dori să fie mai apropiate de Europa, iar Azerbaidjanul și celelalte state asiatice centrale, bogate în resurse energetice naturale, doresc să valorifice aceste resurse, să-și consolideze poziția într-un complex de securitate regională, prin parteneriate regionale sau internaționale.

NATO poate fi o soluție și din punct de vedere al UE și SUA pentru a contracara amenințarea Rusiei în zonă, printr-o prezență militară activă.

UNIREA DIN 1918-UN MIRACOL REALIZAT ROLUL MILITARILOR MOLDOVENI ȘI AI ARMATEI ROMÂNE

THE UNIFICATION IN 1918 – A MIRACLE CAME TRUE THE ROLE OF MOLDOVAN SOLDIERS AND ROMANIAN ARMY

Col (r), conf. univ. dr. Anatol Munteanu*

Rezumat: Unirea Basarabiei cu România a fost în epocă un act de mare curaj, un miracol care a surprins Europa.

Acest act patriotic a fost posibil cu ajutorul militarilor moldoveni și a Armatei române.

Cuvinte-cheie: *disoluția Armatei ruse; Sfatul Țării; Guvernul României; sprijin militar; unire; România Mare; miracol.*

Abstract: *The unification of Basarabia with Romania was during that age an act of great courage, a real miracle that surprised Europe. This patriotic act was facilitated through the contribution of Moldovan soldiers and Romanian Army.*

Keywords: *dissolution of Russian Army; Country Council; Romanian Government; military support; unification; Greater Romania; miracle*

În acest an 2017 la 27 martie se împlinesc 99 de ani de când Sfatul Țării – organ legislativ al Basarabiei – Republicii Democratice Moldovenești Independente, a votat Unirea cu România, realizând dreptul sacru al populației majoritare românești de peste Prut de a fi împreună cu frații din regat, într-un singur stat – România.

Nici astăzi nu putem clar explica acest miracol al Unirii, de ce Basarabia a dat tonul nesperatului act de întregire națională a tuturor românilor, cât de greu au rupt și aruncat jugul imperiului rus care ne-a ocupat 108 ani. Cauze sunt multiple, dar noi istoricii și analiștii militari formulăm și destule explicații a evenimentelor majore, trecând prea ușor peste evenimentele minore importante fără să dăm acestora o analiză principială și constructivă. Realitatea este că acest entuziasm patriotic al populației românești de pe ambele maluri ale Prutului susținut de politicieni și armată a condus la crearea, la 1 Decembrie 1918 a României Mari în hotarele ei firești.

Vom arăta câteva evenimente care au condus spre Unire. În 1917 conducerea României nu punea problema reîntregirii țării și de preluare a altor regiuni care îi aparțineau, ci elementara problemă a *supraviețuirii*. În această perioadă România

---

* Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România

era ocupată de la Sud și Vest de armatele germane inclusiv Bucureștiul, iar Iașiul circa doi ani a fost capitala temporară a Țării, unde s-a refugiat conducerea de vârf.

Serviciile de resort și emisarii Guvernului căutau insistent în acel moment, un loc mai liniștit în Rusia revoluționară unde trebuiau să se refugieze *Guvernul și Casa Regală*, în situația în care armata germană ar fi ocupat și partea de nord a Moldovei. Situația pe front era complicată. Unitățile militare rusești se dezmembrau, soldații ruși lăsau pozițiile de luptă și plecau în cete mari acasă, adică dezertau de pe front. În calea lor ei jefuiau satele, orașele și populația pașnică a Basarabiei. Era instabilitate și în părțile de sud a Ucrainei. Frontul român începuse să se fisureze în urma acestor ”revoluționari bolșevici” și dezertori ai armatelor ruse. Tot în această perioadă menționăm că beneficiind de ajutorul francezilor s-a produs o refacere a armatelor române, care în 1916 erau pe cale totală de distrugere. Menționăm că *printr-un eroism nemaipomenit* al soldaților și ofițerilor români s-au realizat victorii la Mărășești, Mărăști și Oituz. S-a reușit treptat să se acopere golurile create de dezertarea unităților armatei ruse. Și încă ceva important: în această perioadă a anului 1917 Basarabia intrase în revoluție ca și alte regiuni ale Rusiei. La început lupta muncitorilor și soldaților moldoveni din diferite orașe și garnizoane era antimonarhică, împotriva țarismului rus și clasei politice. În martie-iunie majoritatea populației de peste Prut s-a orientat și s-a organizat spre o *Mișcare de Deșteptare și Eliberare Națională*.

La 22 martie 1917 la Chișinău începe activitatea Sovietului de deputați ai soldaților care la prima vedere înaintează cerințe sociale și naționale importante. Cerințele politice sunt voalate, neimportante, ca niște discuții, dogme, „ceva generale”, iar unele idei par nefondate. După care parcă ”redactându-se și șlefuiindu-se” acestea devin cerințe ale emisarilor militari-basarabeni către guvernarea Rusiei țariste. Însă autoritățile ruse nu puteau întreprinde nimic. Armata rusă era în descompunere și în retragere de pe fronturi. Iată de ce reprezentanții Comitetelor ostășești, organizațiile național-politice iau o altă direcțiune și se adresează Guvernului român de la Iași să *unească Basarabia cu România*, să ajute populația românească de peste Prut în lupta de lichidare a bandelor înarmate ruso-ucrainene, care se dădeau drept revoluționare, jefuind averile gospodarilor, luându-le acestora caii, căruțele, vitele și bunurile private.

Ordine în țară puteau face numai organele de drept ale Basarabiei, *Zemstva și Comitetele ostășești* care cu forțe proprii, militari și voluntari organizau *patrulă și cohorte* de menținere a ordinii și luptau împotriva structurilor înarmate (bande bolșevice și dezertori din Armata rusă). Organizarea de noi structuri militare în Basarabia la început nu era acceptată de conducerea superioară a Armatei ruse, pentru că ofițerii din vârful piramidei erau de origine rusă, ei înțelegeau bine profunzimea și evoluția evenimentelor care se produc, înțelegeau că *patriotismul*

moldovenilor poate aduce la pierderea Basarabiei. Dar comandanții unităților mari, ce puteau face când unele unități se desființau, altele erau în degradare și erau conduse de revoluționari bolșevici și ofițeri cu grade mici, care se subordonau Sovietelor Centrale de conducere de la Petrograd și parțial Guvernului Provizoriu, condus de generalul Kerenski. Era un haos total.

În această situație o parte dintre ofițerii și subofițerii moldoveni din structurile militare rusești nu mai aveau teamă de conducerea ierarhică din armată, în sufletul lor se degajase acel fior de *adevărată libertate națională*.

Un exemplu elocvent este evenimentul și Marea adunare de la Odessa din 18 aprilie 1917 la care au participat circa 10 000 de soldați, ofițeri de pe front, studenți și cetățeni moldoveni din regiune, organizată din inițiativă ofițerilor E. Catelly, I. Pascaluță și C. Osoianu (au mai participat P. Halippa, V. Hertza, A. Buruiană, O. Ghibu, I. Pelivan, ș.a. ca delegați din Chișinău). La această adunare s-a pus problema *eliberării Basarabiei de trupele imperiale ruse, alegerea unei cărmuiri democratice naționale*, alegerea deputaților. Militarii împreună cu liderii Partidului Național Moldovenesc își propuneau drept obiectiv politic obținerea *autonomiei Basarabiei*.

O influență pozitivă de politizare a militarilor moldoveni au avut-o și prizonierii de război ardeleni ținuti la Kiev de ucraineni, care constituți în "Corpul militarilor Armatei române", exprimau dorința de a lupta "pentru împlinirea idealului nostru de unire", pentru "*un stat unitar românesc*".

La 14 mai 1917 Comitetul executiv al militarilor moldoveni din Odessa a hotărât organizarea unităților militare naționale. Exemplul militarilor a fost urmat și de fețele bisericești, studenți, învățători, țărani și muncitori, care au organizat manifestări, congrese în care s-a cerut *autonomia politică a Basarabiei*, convocarea *Sfatului Țării* și a unui *Guvern național*.

În această perioadă, Ucraina, care și-a proclamat independența și autonomia politică, fără consultări cu administrația gubernială a Basarabiei (Vladimir Cristi) și-a însușit în hotarele sale și Basarabia. Aceasta i-a indignat pe militarii moldoveni, era o faptă josnică și obraznică a ucrainenilor. A trebuit ca delegația Moldovei de peste Prut, sprijinită de 100 000 militari de pe front, să plece la Kiev și Petrograd pentru a dezbate această idee greșită a vecinilor din Ucraina. La Rada ucraineană delegația Basarabiei a primit un refuz categoric de anulare a deciziei, de aceea delegația, în frunte cu colonelul V. Cristi a plecat la Petrograd unde cu ajutorul militarilor moldoveni, care făceau parte din Garda și paza Guvernului Provizoriu a Rusiei a fost introdusă în *Palatul de Iarnă* al țarilor ruși. Important este faptul că șeful Guvernului rus, cneazul Kerenski a permis delegației Basarabiei să-și expună motivațiile la o ședință a Consiliului de Miniștri al Rusiei. *Argumentul principal* al moldovenilor expus Guvernului Provizoriu a fost că Moldova înainte și

după 1812 niciodată nu a fost în componența Ucrainei, a fost stat independent sub ocupația turcească. Și un alt argument important, că cei câteva sute de mii de ostași basarabeni prinși în vâltoarea războiului și marile unități militare vor părăsi frontul rusesc și cel românesc. După o scurtă deliberare și discuții, generalul de armată Kerenski, Șeful Consiliului de Miniștri a declarat delegației basarabene, că guvernul a recunoscut dreptul la autodeterminare și autonomie a Basarabiei la fel ca și a Ucrainei. Decizia a fost publicată în ziarele rusești de la Peterburg.

În vara și toamna anului 1917 au urmat și alte evenimente importante. La 29 august Sovietul deputaților soldați din garnizoana Chișinău a cerut schimbarea din armată a ofițerilor contrarevoluționari și înlocuirea acestora cu cadre naționale. Din septembrie 1917 s-a început editarea ziarului "Soldatul moldovean", care orienta armata și cititorii spre ideile *autonomiei și renașterii naționale*.

În perioada 8 - 14 septembrie 1917 ofițerii moldoveni Șt. Holban, T. Ioncu, Vl. Cazacliu, Vl. Cijevski au participat, din partea românilor la Congresul Națiunilor din Rusia, expunând o programă națională, acuzată de delegațiile ruse ca "separatistă și nedorită".

În septembrie și octombrie al aceluiași an se convoacă de către Comitetul Executiv Central Congresul Militar Moldovenesc cu participarea a 605 delegați din partea a 250 mii de ostași și ofițeri moldoveni de pe toate fronturile și garnizoanele din Rusia, Ucraina și Basarabia. Congresul a fost deschis de locotenentul Gh. Pântea și prezidat de maiorul Vl. Cijevski. La Congres, care a ținut câteva zile, s-au discutat diferite probleme și întrebări, dar cele mai importante au fost, cele despre *autonomia teritorială și politica a Moldovei* de peste Prut inclusiv a românilor moldoveni de peste Nistru până la Bug. Și o altă problemă stringentă a fost despre înființarea *Sfatului Țării ca organ legislativ al Țării*. S-a hotărât ca Sfatul Țării să fie alcătuit din 120 deputați, dintre care 70% -moldoveni și 30% - pentru minoritățile naționale conlocuitoare.

În data de 21 noiembrie-4 decembrie 1917 în orașul Chișinău, în prezența deputaților aleși și a reprezentanților populației civile, militare și politice a avut loc deschiderea solemnă a Sfatului Țării.

La început pentru prima dată s-a oficiat un tedeum în limba română și s-a interpretat imnul "Deșteaptă-te române". Sala și cei 95 de deputați entuziasmați au exclamat: "Trăiască autonomia! Sfatul Țării! Ura!". La majoritatea delegațiilor din sală s-au văzut lacrimi în ochi, unii plângeau de fericire. După această "furtună" de entuziasm și aplauze, este ales prezidiumul și Președintele Sfatului Țării, I. C. Inuleț. La adunare au luat cuvântul: arhimandritul Gurie, P. Erhan, I. Pelivan, E. Alistar, P. Halippa, A. Șmidt și militarii din Comitetele ostășești: lt. V. Șonțu, lt. P. Cazacu, lt. Gr. Pântea, marinarul I. Gafenco, soldat V. Minciună, ș.a. Sunt

dezbătute probleme de ordin organizatoric- alegerea secretariatului, comisiilor de lucru. Este adoptat proiectul de lege "Despre Administrarea Basarabiei".

La 2 decembrie 1917 Sfatul Țării proclamă Basarabia Republică Democratică Moldovenească în componența Republicii Federative Ruse., președintele Ion Inculeț și arhiepiscopul Gurie citesc în fața armatei și populației, în limba română, declarațiile și documentul de bază. Bolșevicii, sovietele locale și unitățile Armatei Roșii au fost împotriva Sfatului Țării, au declanșat acțiuni militare diversioniste și destabilizau viața pașnică a locuitorilor din Basarabia. Sfatul Țării s-a adresat guvernului român de la Iași pentru a trimite trupe și a menține ordinea și paza localităților și obiectivelor importante.

La 8 ianuarie 1918 Divizia 11 infanterie sub comanda generalului Ernest Broșteanu a trecut Prutul și în câteva zile, în marș forțat a ajuns la Chișinău, eliberând orașul de trupele bolșevice. Regimentele de infanterie și cavalerie, precum și alte unități moldovenești au sprijinit armata română și împreună au dus lupte la Tighina, în sudul și nordul Basarabiei, au izgonit peste Nistru bandele înarmate și formațiunile militare ale Armatei Roșii.

La 24 ianuarie 1918 când toți românii sărbătoreau Ziua Unirii principatelor, Sfatul Țării a proclamat Independența Republicii Democratice Moldovenești. În toată Moldova de peste Prut se accentua lupta pentru Unirea cu Țara-mamă România. Delegațiile Sfatului Țării în februarie-martie se consulta cu guvernul României (Averescu, Marghiloman) și cu reprezentanții Antantei, care au dat asigurări de susținere a procesului de Unire.

Situându-se în fruntea curentului unionist, Sfatul Țării s-a întrunit, în plenul său, la 27 martie 1918. În istorica Ședință care a avut loc, s-a adoptat următoarea rezoluție: "Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în hotarele sale dintre Prut, Nistru, Dunărea și Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric și al dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-și hotărască soarta lor, de azi înainte și pentru totdeauna se unește cu România." Hotărârea privind unirea a fost adoptată cu 83 voturi pentru și 3 contra (2 deputați ucraineni și 1 bulgar) și 26 de abțineri (evrei și ruși), 13 deputați fiind absenți de la vot. Opinia publică din întreaga țară a primit cu bucurie vestea despre decizia adoptată la Chișinău. Mai târziu Brătianu avea să spună că, dacă în ceea ce privește Ardealul, unirea lui cu Patria mamă România nu l-a luat prin surprindere, revenirea Basarabiei la sânul patriei i s-a părut un miracol realizat, pur și simplu, un dar dumnezeiesc.

BIBLIOGRAFIE

- CIOBANU Șt., *Unirea Basarabiei*, Chișinău, 1993;
COLESNIC I., *Basarabia necunoscută*, Universitas, Chișinău, 1993;
GHERMAN P., *Unirea Basarabiei*, Odesa, 1943;
MUNTEANU A., *Epopoea libertății*, București, 2012.
PELIVAN I., *Din suferințele Basarabiei sub stăpânirea rusească*, Chișinău, 1943;

**TRANSMISIUNILE ARMATEI ROMÂNIEI ÎN
RĂZBOIUL PENTRU ÎNTREGIREA NEAMULUI.
CONCLUZII ȘI ÎNVĂȚĂMINTE PENTRU
ARTA MILITARĂ ROMÂNEASCĂ**

**ASPECTS OF SIGNAL TROOPS EMPLOYMENT IN
THE WAR FOR ROMANIAN UNIFICATION.
CONCLUSIONS AND LESSONS LEARNED FOR
THE ROMANIAN ART OF WAR**

Col.(r) prof. univ.dr. Gheorghe BOARU[□]*

Rezumat: Acest articol explorează etapele de organizare și echipare care au avut loc în transmisiunile armatei române, înființarea primei subunități specializate, pregătirea și participarea la Războiul de Independență (1877-1878) cu evoluțiile ulterioare până la primul război mondial.

Studierea și analiza celor mai semnificative etape de dezvoltare a transmisiunilor Armatei României, atât în ceea ce privește organizarea, înzestrarea cât și principiile de asigurare a legăturilor corespunzătoare pentru diverse acțiuni militare desfășurate, în perioada premergătoare, în timpul și după Primul Război Mondial, au permis să fie trase concluzii și învățăminte importante din punctul de vedere al artei militare.

Cuvinte-cheie: telegrafie fără fir; telefonie; centrale telefonice; porumbei călători; telegrafie optică; comunicații.

Abstract: The article depicts the stages of organization and endowment of signal troops in the Romanian army, the founding of the first specialized task unit, the preparation for and participation in the Independence War (1877-1878) with its subsequent evolutions up to World War I. The studies and analyses of the most significant stages of development of Romanian Armed Forces signal troops, regarding the organization, endowment and principles of assuring the necessary connections for the various military operations conducted before, during and after World War I, enabled the possibility to draw conclusions and develop significant lessons learned for the art of war.

Keywords: telegraphy; radio; composite circuit; optical telegraphy; telephony; telephone exchange; messenger pigeons; communications.

---

* Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale din România, membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, E-mail:boarugheorghe@yahoo.com

MOTO:

„Un popor care nu-și cunoaște istoria e ca un copil care nu-și cunoaște părinții” - Nicolae Iorga

Introducere

În imediata apropiere a palatului Cotroceni din București există un monument istoric deosebit de impunător și foarte cunoscut de turiștii români și străini - statuia „LEUL”. Este de fapt un ansamblu statuar, care domină intersecția dintre Bulevardul Geniului și Bulevardul Iuliu Maniu, iar zona este denumită oficial „ Piața LEUL”, care reprezintă un *Monument al eroilor din arma geniului* realizat în perioada 1926 -1928 și inaugurat la 29.06.1929 (creat de arhitect Spiridon Georgescu).

Acest monument istoric simbolizează rezistența, dârzenia și vitejia de care a dat dovadă oștirea română în Primul Război Mondial, în campaniile din anii 1916 - 1918, în special în timpul înclăștărilor dramatice de la Mărăști, Mărășești și Oituz. În cele patru colțuri ale ansamblului statuar sunt reprezentați 4 soldați, din trupele de geniu, echipați adecvat pentru îndeplinirea misiunilor de luptă: un cercetaș, un ceferist, un pontonier și un telefonist.

Pe cele patru laturi ale bazei statuii sunt montate patru metope reprezentând, în relief, aspecte ale acțiunilor specifice fiecărei specialități militare din trupele de geniu, la momentul respectiv, dispuse pe fiecare parte a bazei principale din partea de jos a statuetei. Pe una dintre laturi sunt activitățile specifice transmisiunilor: instalarea și deservirea stațiilor /a centrelor telefonice și telegrafice.

Pe partea din față a statuii „LEUL” este inscripția: *„Spuneți generațiilor viitoare că noi am făcut suprema jertfă pe câmpurile de bătaie pentru întregirea neamului”*

În acest spirit eroic, menționat în inscripția de pe partea din față a statuii „Leul” transmisiunile armatei române au acționat cu dăruire, profesionalism, eroism și sacrificiu pentru a asigura legături specifice cu fiecare eșalon militar care a luptat în acele momente cruciale pentru România .

Evoluțiile spectaculoase pe care le-au înregistrat trupele de transmisiuni ale armatei noastre au fost în concordanță cu dezvoltările tehnologice ale timpului, cu organizarea și înzestrarea militară a armatei României, cu cerințele și principiile de ducere a războiului, corespunzătoare acelei perioade istorice.

Înființarea primelor subunități de transmisiuni în armata româniei

Anii 1830-1870 au constituit o etapă istorică în care s-a produs un salt uriaș în domeniul mijloacelor tehnice și a realizării de legături între corespondenți aflați la mare distanță, astfel:

• **descoperirea telegrafului electric; - inventarea telefonului; - realizarea radioului; introducerea telegrafiei electrice** în armatele SUA, Germaniei, Austriei, Rusiei, Franței și Belgiei, precum și învățămintele din Războiul Crimeii (1853-1856) și din Războiul franco - prusac (1870-1871);

• în noiembrie 1854 o echipă de specialiști francezi au realizat, o legătură între Viena, Predeal și București, Iași. În martie anul următor, linia de legătură a fost extinsă până la Giurgiu.

În acest context tehnologic și în special politico-militar România a luat unele măsuri progresiste adecvate pentru acele momente: câțiva ofițeri au fost trimiși în străinătate pentru a studia modul în care a fost organizat serviciul de telegraf în alte armate; au apărut în presa românească publicații cu articole de specialitate pentru a informa personalul nostru militar despre experiența altor armate în aceste domenii; -în 1873 ministrul de război, a prezentat un raport regelui Carol I privind crearea telegrafiei militare în cadrul armei genului.

Toate acestea au constituit argumente importante pentru înființarea primelor subunități de telegrafie și în armata română.

O zi istorică pentru transmisiunile Armatei României a reprezentat-o data de 14 Iulie 1873 când prin Decretul 1303/1873 s-a înființat prima subunitate de telegrafie din armata română - secția de telegrafie din cadrul companiei de minări a batalionului de geniu. Această dată marchează ziua de naștere a trupelor de transmisiuni și se sărbătorește în fiecare an ca „Ziua transmisioniștilor militari”

Primul ofițer telegrafist din armată a fost cpt. Grigore Giosanu, comandantul companiei de minări - el este și întemeietorul primei școli de telegrafie militară în cadrul Batalionului 1 Geniu.

În anul 1874, în înzestrarea secției de telegrafie au intrat Primele Trăsuri de Specialitate, dotate cu aparate telegrafice Morse, sârmă și cablu pentru realizarea circuitelor telegrafice din cablu la campanie.

Pe data de 28 mai 1874 se înființează alte 4 secții de telegrafie, câte una pentru fiecare companie de geniu compuse identic. Cele 4 secții de telegrafie au fost destinate pentru Diviziile 1, 2, 3 și 4 concentrate în toamna anului 1876 în vederea pregătirii unui eventual război în Balcani.

Participarea Armatei României la Războiul de Independență (1877-1878) și evoluția transmisiunilor în perioada până la Primul Război Mondial

La data de 6 aprilie 1877 a fost declarată oficial mobilizarea armatei. Au fost completate efectivele și materialele secțiilor de telegrafie.

Prin Înaltul Decret nr. 1957/1877 din 19 octombrie, prin întrunirea celor 4 secții de telegrafie din batalionul de geniu s-a constituit prima companie de

telegrafie din armata română (Compania 6 Telegrafie) cu un efectiv de 211 militari.

În ceea ce privește resursele umane și organizaționale acestea au fost grupate în trei servicii: *serviciul de linie, serviciul stațiunilor și serviciul trenului* - care a fost o noutate pentru acea vreme.

Concluzii și învățăminte pentru perioada Războiului de Independență

Războiul de Independență a constituit o grea încercare atât pentru subunitățile de telegrafiști militari, cât și pentru Direcția Telegrafelor și Poștelor, scoțând în evidență următoarele concluzii:

- lipsa de experiență a subunităților de telegrafie înființate cu doar patru ani în urmă;
- inexistența unei concepții unitare privind organizarea, înzestrarea și nevoile de asigurare a legăturilor prin mijloace telegrafo-poștale;
- cele patru secții de telegrafie militară au fost insuficiente pentru nevoile de asigurare a legăturilor Marelui Cartier General cu eşaloanele imediat subordonate, iar rețeaua telegrafo-poștală teritorială era insuficient dezvoltată pentru a asigura (completa) nevoile frontului;
- numărul insuficient de mijloace telegrafice mobile de campanie și a mijloacelor de transport corespondență peste Dunăre în Bulgaria;
- inexistența unor reglementări privind modul de asigurare a legăturilor, la nivelul comandamentelor militare, precum și între organele militare și cele civile.
- necesitatea constituirii, din timp de pace, a unor rezerve de materiale și personal la dispoziția armatei.

Evoluțiile după Războiul de Independență

La 1 aprilie 1884 s-a înființat Regimentul 1 Geniu (Înaltul Decret nr. 1070 din 27.03.1884) care avea în organică 4 batalioane de geniu, fiecare cu câte o companie de telegrafie și C.F.

În anul 1884 s-a introdus în dotarea armatei telefonul, fiecare companie de telegrafie și căi ferate având în dotare câte 10 aparate telefonice Siemens.

În 1885 s-au mai creat 2 batalioane de geniu, fiecare cu câte o companie de telegrafie și C.F., numărul total al acestora fiind de 6 companii de telegrafie și C.F. iar pe 16 februarie 1886 *Compania de telegrafie se separă de căile ferate*, în urma reorganizării Regimentului 1 Geniu.

În 1887:

• s-a înființat *cel de al doilea regiment de geniu - pe 8 ianuarie*. Fiecare regiment de geniu avea în organică câte două batalioane mixte de telegrafiști și săpători minări, câte unul pentru fiecare corp de armată;

• s-a înființat „Școala săpătorilor și telegrafiștilor cavaleriei” în cadrul Regimentului I Geniu, sub conducerea cpt. C.N. Hîrjeu.

Subunitățile de telegrafie au fost folosite pentru realizarea liniilor telefonice și telegrafice la fortificațiile cetății București, Capul de Pod de la Cernavodă și liniile Focșani - Nămolosa – Galați.

În 1888 s-au introdus porumbeii călători și telegrafia optică în armată *cu aparate Mongin* (de producție franceză care foloseau oglinzile concave și un bec electric pentru proiectorul de semnalizare și codul morse pentru transmiterea semnalelor).

Între anii 1887-1899 au fost tipărite primele manuale și cursuri de specialitate.

Prin Decizia Ministerială nr. 134 din 1903 s-a creat „*Rețeaua de corespondență prin porumbei călători*”.

În 1903 s-au adus în România primele mijloace radio (*TFF-telefon fără fir*) de către Serviciul Maritim Român (S.M.R.) și au fost instalate pe uscat și pe nave;

În perioada 1906-1908 s-au cumpărat de la firma „Miyt & Genest”: 71 telefoane, 71 bobine cablu 500 m, 71 interceptoare, 142 baterii de rezervă, 17 centrale telefonice pe 12 direcții (în 1906), și ulterior (1908) alte 125 telefoane pe 4 direcții, 365 telefoane simple, 769 km sârmă și 462 interceptoare.

S-au mai achiziționat echipamente telefonice de la firmele: Siemens and Halske și de la

Ericsson (1905-1908).

În 1908 *Au intrat în dotarea armatei primele trei stații TFF* (radio) tip „Telefunken”.

În perioada 1911-1913- s-au cumpărat inițial 2 și ulterior alte 20 stații TFF (radio) Marconi de la firma engleză „Marconis Wireless Telegraph Company”. În aceeași perioadă *s-a completat* o parte din necesarul de materiale de telefonie (centrale și aparate telefonice) prin cumpărare din Austria, Germania, Franța și Italia (de ordinul vagoanelor) cu care s-au dotat fortificațiile din București, Focșani, Galați, Cernavodă și diviziile de infanterie.

În 1913 s-a înființat Batalionul de specialități (26 aprilie) cu o companie specialități, o companie aerostație, școala și parcul de aviație și compania depozit.

În august 1914 a început războiul franco-german după asasinarea Arhiducelui Frantz Ferdinand la Sarajevo. Austro-Ungaria fiind în alianță cu Germania, firele telegrafice au fost întrerupte. Cablul Constanța - Constantinopol a fost de asemenea întrerupt, Turcia fiind în alianță cu Germania.

În acest context în 1914 se produce un eveniment crucial în evoluția radiocomunicațiilor la nivel național - punerea în funcțiune a primei „stațiuni naționale de telegrafie fără fir” din parcul Carol I, în vara anului 1914 (mutată ulterior într-o nouă locație, Parcul Herăstrău) de către Ing. Emil Giurgea, „doctor în științele fizice, directorul radiocomunicațiilor și membru al Societății Regale Române de Geografie”.

Transmisiunile armatei române în timpul Primului Război Mondial (1916-1919)

Participarea armatei române la războiul pentru întregirea neamului, cu toate implicațiile ei, avea să fie un examen greu și dur pentru toate categoriile de specialiști de transmisiuni, obligându-i la multe eforturi și rezolvări deosebit de complexe, în unele condiții de risc maxim și situații neprevăzute.

Inventivi și inteligenți, ei au găsit soluții și procedee pentru realizarea unor sisteme de comunicații viabile, în general, asigurând legătura continuă și de calitate pentru diverse comenzi, deși dotarea a fost mai mult decât modestă, iar efectivele forțelor militare în campania din 1916 au fost foarte mici.

La data de 14 august 1916 s-a decretat mobilizarea armatei române prin Înalțul Decret nr. 2784/14 august când s-au creat: Marele Cartier General, 4 comandamente de armată, 7 comandamente de corp de armată, 2 divizii de cavalerie și 23 divizii de infanterie.

Situația unităților și subunităților de transmisiuni la începutul primului război mondial nu era corespunzătoare. Datorită numărului redus al subunităților de telegrafie, o parte din aceste comandamente nu au fost asigurate cu transmisiuni, pentru celelalte asigurându-se cel puțin o secție T.F.F. sau Telegrafie.

Toate aceste eșaloane nou create au avut nevoie, de la început, să fie prevăzute legături orizontale și verticale, care au fost furnizate de cele cinci companii de telegrafie (organizate de secțiuni). M.C.G. a subordonat Batalionului de Specialități. Dotarea cu mijloace de transmisiuni a fost modestă în comparație cu alte țări beligerante.

Datorită numărului redus al subunităților de telegrafie, pentru comandamentele enumerate s-a asigurat, în principiu, câte o secție t.f.f. sau de telegrafie. Diviziile de cavalerie nu aveau secții de telegrafie cu fir.

Cele trei posturi radiotelegrafie, realizate în țară în timpul 1914-1915, au trecut la Ministerul de război, fiind utilizat pentru contactul cu aliații, sub denumirea de Posturi fixe. În cadrul Batalionului de specialități a fost înființat „Serviciul TFF”.

În timpul campaniei din 1916 a avut o mare utilitate mijloacele de telegrafie optică și agenții de legătură.

S-a organizat *serviciul radiogoniometrie în armata română* (primele trei stații fiind instalate la București, Ghimpați și Slobozia).

În perioada 1916-1917 s-a făcut completarea cu mijloace și aparate de transmisiuni aduse din Franța astfel: 400 aparate telegrafice Morse; 200 centrale telefonice de 4 nr.; 1200 centrale telefonice de 10 numere și 50 de 25 de numere; 1500 telefoane, 2000 km cablu ușor cu 12 fire și altele.

Vechile trăsură au fost înlocuite cu altele noi, pe două roți, realizate de Arsenalul Armatei și au fost reorganizate secțiuni de telegrafie și telefonie.

La 30 octombrie 1919 a fost înființat Regimentul de Specialități (prin transformarea batalionului specialități) organizat pe trei batalioane - Batalionul T.F.F. cu 3 companii T.F.F., o companie de depozit și un centru de instrucție - Batalionul de proiectare, cu 3 companii proiectare, o companie depozit și centru de instrucție - batalionul tehnic cu compania porumbei și fotografie, compania hidrologie, compania atelier și compania depozit.

Prin înființarea batalionului proiectare s-a extins telegrafia optică. Au fost achiziționate proiectoare de diferite tipuri: manual, mobile instalate pe trăsură tractate hipo sau pe automobile, toate de fabricație franceză, engleză și rusească.

Evoluții în perioada imediat următoare

În 1921 s-a înființat o *companie telegrafie dotată cu aparate telegrafice „Hughes” (nou intrate în dotare)*;

În 1922, prin transferul celor 21 batalioane de pionieri ale diviziilor, se constituie cele 7 regimente de pionieri ale corpurilor de armată, fiecare cu câte un batalion de transmisiuni, organizat pe 3 companii telefon-telegraf a câte 3 secții.

Din anul 1925 s-a adoptat terminologia companie transmisiuni și pluton transmisiuni.

Învățămintele și măsuri pentru etapa imediat următoare de după război

Învățămintele desprinse în urma marelui război, experiența altor armate, dar mai ales diversitatea tehnicii de transmisiuni din dotare, tot mai complexă și modernă, au avut nevoie de măsuri pentru a o menține în mod constant în stare de funcționare.

Prin urmare, în 1921 a fost creat, Arsenalul Trupelor Tehnice care au inclus între cele 25 de ateliere de reparații, atelierul electric și atelierul de pile electrice.

La reorganizarea armatei, în perioada 1918-1922, diviziile de infanterie au avut, fiecare dintre ele, câte o companie de telegrafie iar diviziile de cavalerie aveau doar subunități T.F.F.

Diviziile de Munte 1 și 2, după constituire, au avut, fiecare dintre ele, câte o companie de transmisiuni mixtă (telefonie, T.F.F. și proiectoare).

În această perioadă au fost luate unele măsuri care au condus la o îmbunătățire evidentă a facilităților de instruire pentru operatorii de telefonie și telegrafie, fiind întruniți într-o astfel de unitate mai mare, omogenă; apoi, în cadrul ei au fost create „centre de transmisiuni,, care au constituit adevărate școli de formare pentru toți specialiștii din subunitățile de transmisiuni ale altor arme.

Ulterior, în organizarea de pace a tuturor regimente de infanterie, artilerie, cavalerie, vânători și grăniceri a fost stabilită a fi o subunitate de transmisiuni de bază destinată pentru pregătirea centralizată a specialiștilor pentru toate nevoile, numita „companie (baterie, escadron) de specialități,, care a avut, pe lângă alte subunități, un pluton de transmisiuni (împărțit în trei secțiuni: telefonie, semnalizare și agenți de legătură - agenți călare sau cu bicicleta).

Pentru a nu deteriora tehnica de transmisiuni din dotare (insuficientă), printr-o Decizie ministerială (nr. 277/02.03.1920) s-a stabilit ca materialele de transmisiuni folosite la instrucție să fie diferite de cele de război și să fie selectate dintre cele vechi și uzate care au fost în dotarea fiecărui Corp de Armată.

Concluzii și învățăminte pentru arta militară românească

Analizând campaniile militare din anii 1916- 1917 au rezultat o serie de concluzii și învățăminte de mare și imediată importanță pentru utilizarea mijloacelor moderne de transmisii, după cum urmează:

1. La începutul campaniei în 1916, unele dintre comandamente au arătat neîncredere față de folosirea mijloacelor tehnice de transmisiuni în comparație cu agenții și cu transmisia optică, atât din cauza cunoașterii insuficiente a modului de a exploata tehnologia precum și din cazurile frecvente interceptări de circuite telefonice și transmisiilor TFF .Cu toate acestea, ei au spus că dintre acestea, telegraful este mijlocul de bază pentru organizarea de transmisiuni (și deoarece pentru fiecare comunicare rămâne un document scris).

2. Evoluția dramatică a situației luptele de la sfârșitul anului 1916 și caracterul de manevră al campaniei de război în 1917 a provocat o schimbare radicală în concepția privind rolul mijloacelor de transmisiuni:- telefoanele au devenit mijloacele tehnice de bază pentru transmisiunile la eșaloane tactice și operative; - procedeul de a asigura legătură bazat pe principiul „*de jos în sus*” s-a schimbat.

3. Pentru organizarea legăturilor telefonice ale Diviziei 6 Infanterie pe timpul bătăliei de la Mărăști (24.07 – 21.08.1917) s-a adoptat principiul „*de sus în jos*” dar abia spre sfârșitul războiului.

4. Telegrafia fără fir (T.F.F.) s-a folosit la scară mai restrânsă, fiind considerată în primul rând un mijloc pentru interceptarea convorbirilor inamicului

și a comunicatelor agențiilor de presă și, în al doilea rând, un mijloc pentru organizarea legăturilor proprii.

5. Agenții de legătură, mijloacele poștale și cele de semnalizare s-au folosit la scară largă în toate formele de luptă.

6. Din punct de vedere al dotării cu mijloace telefonice și telegrafice, aceasta a fost necorespunzătoare în campania din anul 1916 și corespunzătoare în campania din 1917, după măsurile luate pentru reorganizarea armatei și ca urmare a sprijinului primit de la aliați (în special de la francezi).

7. Cu privire la mijloacele radiotelegrafice (cele mai avansate), situația a fost necorespunzătoare comparativ cu ceilalți beligeranți; tot timpul războiului, armata noastră a avut doar 14 posturi T.F.F. de campanie, în timp ce armatele franceză și germană dispuneau de câteva sute de posturi radio „cu unde întreținute” (ca urmare a întrebuințării tuburilor electronice). Posturile T.F.F. românești erau instalate pe trăsuri cu tracțiune hipo, greoaie și voluminoase, în timp ce cele germane și franceze erau instalate, în cea mai mare parte, pe mijloace auto.

Câteva învățăminte importante:

- completarea legăturilor telefonice realizate cu unitățile și subunitățile de pe prima linie cu agenți și mijloace optice de semnalizare;
- crearea unei rețele de telefonie campanie dezvoltată pe bază de plecare la ofensivă;
- linie telefonică dublă între artilerie și infanterie, care să asigure legătura telefonică stabilă între baterii, batalioane și artileria cu grupurile observatoare ale acestora;
- nevoia de îngropare a liniilor telefonice realizate prin cablu de campanie, instalate în primele două poziții ocupate de trupe, pentru a nu fie rupte prin bombardamentele inamice;
- codificarea convorbirilor telefonice și în special criptarea tuturor radiogramme transmise prin aparatele de telegrafie fără fir.

Concluzii finale

... se poate spune că, dacă la începutul războiului, transmisiunile de pe câmpul de luptă nu a fost apreciate la adevărata lor valoare, experiența a doi ani de război și dificultățile comandanților de toate gradele în conducerea trupelor a condus la o schimbare a acestor concepte mai vechi privind organizarea și realizarea transmisiunilor.

Una dintre cele mai importante probleme pentru structurile de transmisie de la diferite niveluri în perioada interbelică a fost o definiție mai clară a locului și rolului lor în sistemul de management și a proceselor folosite pentru formarea și

perfecționarea profesională pentru a răspunde cerințelor unei arme, care este într-o dinamică și o schimbare foarte rapidă din punct de vedere tehnic.

BIBLIOGRAFIE

- CERĂCEANU I., *Album fotodocumentar „Arma comunicații și informatică - 135 de ani de istorie”*, Editura CTEA, București, 2008;
- CERĂCEANU I., DINCĂ G., *Din istoria telecomunicațiilor - repere cronologice principale*, Editura Militară, București, 2013;
- CERĂCEANU I., *Transmisiunile Armatei României 1873 - 2012*, Editura Militară, București, 2012;
- ENCIU G., BIJI I., CONSTANTINESCU E., PANAIT L., *Contribuții la istoria trupelor de transmisiuni din armata română*, Editura Militară, București, 1973;
- ENCIU G., *Poșta și telecomunicațiile în România*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1984;
- ENCIU G., *Telecomunicațiile, factor activ în dezvoltarea societății*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1987;
- GIURGEA E., *Progresele recente în telegrafia și telefonie fără fir – organizarea rețelei române de telecomunicații*, București, 1921;
- LEONIDA D., *Câteva date referitoare la Stația de telegrafie fără fir din Parcul Carol I*, București, 1915.

MOMENTE SEMNIFICATIVE ALE EVOLUȚIEI LOGISTICII ARMATEI ROMÂNE

BRIEF EVOLUTION OF ROMANIAN ARMED FORCES' LOGIS

Col. (r) prof. univ. dr. Benone ANDRONIC *

Rezumat: *Articolul este rezultatul unei cercetări științifice privitoare la introducerea Logisticii (administrației) ca organ independent de celelalte arme în Armata României.*

În cuprinsul articolului sunt arătate izvoarele documentare pe care se sprijină apariția Logisticii (administrației) și mărturiile ale celor care au îndeplinit actele istorice de întemeiere ale acestei categorii de forțe.

Cuvinte-cheie: *izvor istoric; tradiție militară; intendență; administrație; logistică; evoluție militară; rol hotărâtor.*

Abstract: *The article is the result of scientific research on the introduction of Logistics (administration) as an independent service, separated from the other services of the Romanian Armed Forces. It presents documentary sources that support the emergence of Logistics (Administration) and testimonies of those who committed the truly historical acts of founding this category of forces.*

Keywords: *historic source; military tradition; intendance; administration; logistics; military evolution; decisive role.*

Istoria militară a națiunii reprezintă legătură dintre trecut și viitor și sprijinul conștiinței naționale în timpul existenței noastre. Timpul în care trăim astăzi ar trebui să reînvie, mai puternic ca oricând, trecutul nostru militar spre a ne arăta de unde ne tragem, de unde am plecat, căile pe care le-am străbătut și faptele pe care le-au săvârșit înaintașii noștri, precum și rolul ce ne revine astăzi nouă și urmașilor noștri, dacă vrem să supraviețuim ca neam pe „glia” pe care ne-au lăsat-o strămoșii noștri. Acest timp ne impune să studiem izvoarele naționale, tradițiile și creațiile înaintașilor, să înălțăm pe temeiul istoriei stindardul năzuințelor noastre.

Fiindcă, dacă ceea ce se afirmă de veacuri că popoarele care nu-și cunosc istoria sunt predestinate dispariției, tot astfel putem spune că instituțiile unei țări și ale unei armate, atunci când nu-și îndreaptă pașii pe urmele tradițiilor și destinului lor național, când nu-și sprijină existența pe faptele istoriei lor, continuând legătura

---

* Prof. univ. asoc. la Universitatea Națională de Apărare „Carol I”, membru corespondent al Academiei Oamenilor de Științe din România, email: benoneandronic@yahoo.com

cu străbunii, nu pot înfrunta cu tărie destinul și nu pot face față cu tărie vremurilor tulburi ce vor veni peste ei.

Nu avem voie să uităm latinitatea neamului nostru și nici că pe glia strămoșească înaintașii noștri și-au vărsat sângele apărând-o. Iată de ce fiecare eveniment important din trecutul nostru militar trebuie sărbătorit, așa cum se cuvine, de către noi, cei de astăzi.

Logistica militară, de la începuturile ei sub denumirea de „Administrație militară” și până în prezent, a constituit o parte importantă în evoluția armatei române și suntem convinși că merită să i se acorde atenția cuvenită.

Adeseori se afirmă că logistica a apărut în doctrina Armatei Române după anul 1995, deși sunt mărturii care arată că această noțiune era utilizată în scrierile și în limbajul ofițerilor români încă din anul 1938. În acest sens edificator este articolul intitulat „Ofițerul de intenție” scris de către fostul ministru Grigore Trancu-Iași apărut în volumul comemorativ „Întreținerea Armatei Române dealungul timpurilor”, care arată că logistica are un rol determinant în desfășurarea războiului.⁴⁰

Care ar fi argumentele pentru a socoti că logistica împlinește anul acesta 155 de ani și cum a evoluat ea din anul 1862 și până astăzi?

Înainte de acțiunile revoluționare din decembrie 1989, în țara noastră, termenul *Logistică* a avut o întrebuințare restrânsă, fiind utilizat mai ales atunci când se făceau analize privitoare la condiționările materiale ale pregătirii și desfășurării acțiunilor militare de către țările membre NATO/OTAN. Ca atare, în *Lexiconul militar* se definește logistica astfel: „Termen utilizat în literatura militară occidentală pentru a defini activitatea de asigurare materială și tehnică a trupelor (hrănire, echipare, aprovizionare cu tehnică și materiale de tot felul) inclusiv transportul acestora la mari distanțe. Logistica este considerată, totodată, ca o subdiviziune a artei militare alături de strategie, având drept obiect studiul deplasării și aprovizionărilor”.⁴¹

Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită din 2009) definește logistica ca fiind „ansamblul operațiilor care asigură desfășurarea unei activități (în special, militare) de amploare”. Sunt și alte definiții care spun că logistica este un substantiv feminin având ca origine cuvântul *logistique* din limba franceză, fiind „ramură a logicii care cercetează și are ca obiect aplicarea metodelor matematice în domeniul logicii formale în electronică, cibernetică,

⁴⁰ Volum comemorativ, *Întreținerea Armatei Române dealungul timpurilor, apărută cu prilejul restabilirii destinului istoric al gospodăriei Oștirii Române și al aniversării a opt-zeci și cinci de ani dela introducerea intenției în viața noastră militară și națională*, Tipografia Marelui Stat Major, București, 1942, p. 482.

⁴¹ *Lexiconul militar*, Editura Militară, București, 1972, p. 37.

lingvistică etc.”⁴² Există însă și numeroase materiale care consideră logistica drept o noțiune ce s-a dezvoltat din cuvântul grecesc *logistikos*, care definește pe cineva priceput în a face calcule.

Din dicționarul *Le Petit Larousse* rezultă că *logistica* are două înțelesuri: în primul rând, de logică matematică, parte a logicii moderne, cum ar fi acțiunea combinatorie și, în al doilea rând, ca fiind „ansamblul operațiilor având ca scop de a permite armatelor de a trăi, de a se deplasa de a lupta și de a asigura evacuarea și tratamentul medical al personalului”.⁴³

Cuvântul „logistică” pentru domeniul militar are diverse definiții. Sunt autori care consideră că *logistica militară* provine de la cuvântul grecesc „logistikos”, prin extrapolarea conținutului său din Antichitate, măiestria de a socoti sau priceperea de a face calcule, măiestria în a asigura cu cele necesare armatele, în timp ce alții cred că *logistica* militară provine de la cuvântul „logista” care desemnează titlatura avută de către unii funcționari din armatele romane și bizantine care răspundeau de administrarea financiară și aprovizionarea taberelor și a corpurilor de trupă.⁴⁴

La rândul său, sociologul Ilie Bădescu arată că pătrunderea *logisticii* în domeniul militar a avut loc în timpul domniei împăratului bizantin Leontos al VI-lea (886-911), „desemnând totalitatea măsurilor organizatorice și de aprovizionare capabile să conducă o armată la victorie”.⁴⁵ Prima întrebuițare a termenului *logistică* apare într-o lucrare de teorie militară, aparținând generalului Antoine-Henry, baron de Jomini, care, în *Precizări ale artei războiului*, apărută la Paris, în 1938, arată că „analizând arta războiului eu consider că ea se compune din cinci ramuri pur militare: strategia, tactica mare, logistica, arta geniului și tactica de detaliu (tactica mică). Prin logistică, Jomini înțelegea arta practică de a deplasa armatele, aspectul material al marșurilor și formațiunilor, instalarea taberelor nefortificate și a cantonamentelor, într-un cuvânt, executarea combinațiilor strategiei și tacticii”.⁴⁶

Neîndoielnic, aceste sistematizări teoretice au generat vii controverse. Chiar Jomini a fost obligat să precizeze că: „Au avut loc mai multe controverse inutile pentru a determina într-o manieră absolută, linia de demarcație care separă aceste ramuri ale științei; eu am spus că strategia este arta de a face războiul pe hartă,

⁴² <https://dexonline.ro/definitie/logistica>

⁴³ *Le Petit Larousse*, edition Larousse, 1984, p. 608.

⁴⁴ Benone Andronic, Bixi-Pompiliu Mocanu, *Sprjinul logistic al grupării de forțe de tip divizie*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005, p. 9.

⁴⁵ Ilie Bădescu, *Revista Sisteme logistice* nr. 3-4/1992, București, p. 18.

⁴⁶ Antoine-Henry, baron de Jomini, *Precis de l'art de la guerre*, édition définitive Paris, Ch. Tanera, 1855, gustavemar.free.fr/lire_jomoni.htm

*arta de a cuprinde întreg teatrul de război; tactica este arta de a lupta în terenul unde ar avea loc ciocnirea, de a plasa forțele în funcție de localități și de a le pune în acțiune în diferite puncte ale câmpului de bătălie... în sfârșit, logistica nu este în fond decât știința de a pregăti sau de a asigura aplicarea celorlalte două”.*⁴⁷

Deși lucrările lui Jomini au avut o mare înrăurire asupra multor militari contemporani, termenul *logistică* nu a fost dezvoltat de către aceștia și nici nu și-a găsit o transpunere organizațională adecvată, în practică.

De-abia în jurul anului 1890, Alfred T. Mahan (1840 - 1914) a introdus termenul *logistică* în doctrina marinei SUA. Adept al politicii expansioniste a SUA, Alfred T. Mahan a pledat pentru crearea de baze maritime, convenabil situate, care să permită atât la pace, cât și la război, exercitarea controlului asupra principalelor rute maritime, considerate verigi esențiale dintr-un lanț logistic ce cuprindea, în amonte, industria de producție și acordarea întregii economii la necesitățile curente ale acțiunilor militare.

Inspirat de sistematizările teoretice ale lui Alfred T. Mahan, tot un marinar, George Cyrus Thorpe, în lucrarea *Logistica pură*, publicată în 1917, afirma că războiul este rezultatul a trei domenii distincte: strategia, tactica și logistica. Pentru Thorpe, funcția logistică se exprimă prin capacitatea „de a asigura toate mijloacele umane și materiale pentru conducerea războiului.”⁴⁸

Gândită pentru sistemul forțelor maritime, *logistica*, în concepția lui G. C. Thorpe, trebuie să cuprindă pe lângă laturile sale relativ acceptate - aprovizionarea, transporturile, construcțiile și asigurarea sanitară - și domeniile finanțelor, ale construcțiilor de nave, fabricarea munițiilor etc., împreună cu toate aspectele economice care trebuiau să sprijine pregătirea și ducerea acțiunilor militare de către marina SUA.

Până la cel de-al Doilea Război Mondial, în Anglia, *logistica era suplinită de cuvântul administrație*, cu o largă cuprindere, incluzând toate activitățile militare care nu erau direct legate de strategie și de tactică, în timp ce în SUA, dicționarele de bază explicau administrația prin *logistică*, căreia i se mai atribuia și sensul nespecific de management.

În timpul mării conflagrații mondiale, termenul *logistică* a început să fie folosit pe scară largă, având sensuri insuficient conturate, dar sugerând toate activitățile conducerii militare cu excepția ducerii propriu-zise a luptei.

Întrebuintarea fără discernământ a acestei noțiuni a determinat serviciile din cele trei categorii de forțe ale Armatei SUA, în 1948, să încerce o viziune unitară asupra *logisticii* care exprima, în esență, activitățile militare referitoare la

⁴⁷ Benone Andronic, Bixi - Pompiliu Mocanu, *op.cit.*, p. 10.

⁴⁸ *Ibidem*

aprovizionarea și administrarea materialelor, satisfacerea necesităților personalului și realizarea dotărilor de război.

Desigur, țara în care noțiunea *logistică* a cunoscut o largă răspândire în domeniul militar, dar și dincolo de acesta, uneori cu sensuri insuficient conturate, a fost SUA. Aceasta a reușit nu numai să definească acest concept, dar a și creat un sistem logistic pragmatic, funcțional, de la care s-au inspirat și majoritatea țărilor care au armatele integrate în NATO/OTAN, vizând patru componente majore: administrația (managementul), aprovizionarea, transporturile și serviciile suport.

În opinia noastră, *Logistica militară* este continuatoarea *Administrației militare* apărută în Armata României după Unirea Principatelor Române sub conducerea colonelului Alexandru Ioan Cuza.

Alexandru Ioan Cuza - Domnul Unirii - a semnat actul de constituirea a organismului *Administrației Militare*, ce îl putem considera act de naștere al logisticii militare de astăzi. După completa fuzionare a ministerelor de război din Moldova și Muntenia avea să apară *Înaltul Decret nr. 202 din 9 octombrie 1862*, decret ce reglementa organizarea noului Minister al Războiului din România. Conform aceluși decret, reorganizarea ministerului prevedea *Administrația Militară* ca nouă structură având în compunere „*Direcția a 2-a, administrație generală*”, care la rândul său avea în compunere Diviziunea 1 și Diviziunea 2. Prima era organizată pe două secții, Secția 1 - *personalul intendenței militare*⁴⁹, *transporturi militare, paturi militare, îmbrăcăminte și campament* și Secția a 2-a - *spitale, personalul spitalelor, subzistență*. Cea de-a doua diviziune era organizată, de asemenea, pe două secții: Secția 1 - *soldă, reviste de contabilitate, administrația interioară a corpurilor, fonduri și ordonanțe* și Secția a 2-a - *conturi generale ale bugetului, conturi în materiale, pensii, legi și arhive*.⁵⁰

Să ne referim totuși cu câteva considerații la Secția 1 - *personalul intendenței militare*, clarificând un aspect care suscită astăzi opinii diferite și anume când a apărut *Intendența Militară* în Oastea României.

Tratatul de la Paris, încheiat în anul 1856 între marile puteri europene, care avea să faciliteze Unirea Principatelor Române și, implicit, unificarea armatelor lor, face ca în anul 1857 să apară în armata moldoveană, ca organ de sine stătător, independent de celelalte arme, *intendența noastră militară*.

Acest eveniment, întemeiat pe adevărul istoric, constituie actul comemorativ al acestei arme, care ne dă dreptul să afirmăm că fără noi, *intendanții armatei*, viața

⁴⁹ Alexandru Ioan Cuza a semnat anterior „Înaltul Ordin de zi nr. 29 din 1 februarie 1861” care reprezintă, cu adevărat, actul de naștere al *Corpului Intendenței Militare*.

⁵⁰ Dr. Veronica Bondar, *Buletinul Arhivelor Militare Române, Studii/documente*, București, 2015, p. 3, www.arhivelenationale.ro/.../lista

acesteia nu poate exista și iată cum, în acest fel, descoperim izvorul documentar al intendenței în armata noastră și realitatea lui de netăgăduit.

Să ne amintim faptul că Hatmanul oștirii moldovenești, constatând că întreținerea trupelor de sub comanda sa nu se face în deplină rânduială, raportează în anul 1857, adică acum 160 de ani, acest neajuns Căimăcămiei Moldovenești, propunând a se crea, independent de celelalte arme, un organ militar pentru întreținerea oștirii. Iată modul în care s-a cerut în acel an înființarea în armata moldovenească a unui „*Serviciu de intendență*.”

Motivul pentru care s-a introdus în oastea moldovenească un asemenea serviciu, menționat în corpul lucrării la locul potrivit, fiind întemeiat, Căimăcămia Moldovei, simțind nevoia acestui serviciu la întreținerea oștirii, repartizează mijloacele pentru înființarea lui.

Prin „*Ordinul de Zi 24, din 27 Aprilie 1857, Căimăcămia Moldovei aprobă înființarea secțiunii de intendență în Armata Moldovei*”, punându-se astfel temeiul originii intendenței militare românești.

Profesiunea noastră, a intendenței militare, este de origine națională, înființată din inițiativa și din nevoile noastre proprii, iar nu, cum s-a crezut multă vreme, împrumutată după modelul unor armate străine.

Astfel, încă din anul 1857, când s-a înființat pentru prima oară, în armata română, un organ de intendență special pentru întreținerea ei, nu numai că se menține această structură în armata reunită, dar se fac eforturi pentru a-i da o organizare mai amplă.

Documentele istorice arată că, în anul 1860, în bugetul armatei reunite a Principatelor Române, se prevedea personalul necesar pentru conducerea administrației oștirii pe temeiul organizării intendenței din anul 1857.

În anul 1860, după Unirea Principatelor Române sub conducerea colonelului Alexandru Ioan Cuza, ofițerii misiunii militare franceze, chemați să organizeze armata, au găsit deja înființată, cu câțiva ani în urmă, *Intendența Militară*, pe care aceștia o consideră ca fiind neîndestulătoare noii forme de organizare.

Ofițerii francezi, venind în țară în anul 1860, alcătuiesc proiectul pentru organizarea intendenței militare a oștirii, îl prezintă Domnitorului Alexandru Ioan Cuza, căpătând ființă legală, prin „*Înaltul Ordin de Zi Nr. 29 din 1 Februarie 1861*” (n.n. - publicat în Monitorul Oastei Nr. 11 din 16 februarie același an).

Intendența militară în oștirea românească prin urmare, dacă în anul 1857, a fost înființată în stare embrionară, în urma studiilor comisiunilor militare franceze, în anul 1861, a luat ființă în fapt *Corpul Intendenței Militare*.

Administrația militară avea să evolueze ca structură odată cu modernizarea armatei și dezvoltarea cerințelor de sprijin ale acesteia.

În timpul Războiului de Independență, Administrația militară intră în structura Marelui Cartier General funcționând ca Secție administrativă răspunzând de asigurarea cu mijloace materiale și bănești a oștirii, urmărind îndeaproape modul de executare de către marile unități a ordinelor și a dispozițiilor care emanau de la Marele Cartier General și, în special, cele privitoare la asigurarea cu subzistențe și echipament.

La corpurile de armată și divizii existau servicii de intendență care conduceau activitatea de aprovizionare la unitățile subordonate, iar la corpurile de trupă apare serviciul de subzistență.

Ca formațiuni de servicii, la data mobilizării existau: Depozitul central de echipament, Brutăria militară, iar pentru transporturi 7 Escadroane de tren, acestea din urmă fiind destinate diviziilor și corpurilor de armată.⁵¹

În preajma Primului Război Mondial Administrația militară își mărește structura apărând noi organe de planificare și formațiuni de aprovizionare și transport astfel:

- Direcția Intendenței, înființată în 1912, ca organ central de servicii;
- la corpurile de armată și divizii servicii administrative, având în subordine Parcuri și Convoaie Administrative și servicii de intendență și sanitare, care aveau ca atribuție pregătirea Trăsurilor de aprovizionare și coloanelor de subzistență, precum și tratarea bolnavilor și răniților;
- la divizii - un Birou servicii (Serviciul armament, muniții și gaze și Serviciul Geniu);
- la fiecare armată - câte un Depozit central și unul mobil înzestrat cu o brutărie de companie, iar când armata opera departe de calea ferată o coloană de subzistență;
- la fiecare corp de armată - câte un Depozit regional;
- la diviziile de infanterie și cavalerie - câte un depozit;
- la regimente Trenul regimentar și un număr variabil de Trăsuri de aprovizionare;
- în garnizoanele de dislocare a unităților Manutanțe de garnizoană;
- pe perioada mobilizării și dislocării trupelor Depozite pe liniile de marș;
- Trenuri-magazii ce aveau ca sarcină satisfacerea nevoilor de aprovizionare ale oștirii pe timpul operațiilor.⁵²

---

⁵¹ *Documente privind istoria României. Războiul pentru independență 1877 - 1878*, vol. II, Editura Academiei, București, 1986, pp. 229-232.

⁵² Maior de administrație Anastasie Tomița Răzășul, *Gospodăria miliatră la români de la Dacia Traiană la România Reîntregită*, Tipografia Viața Literară, București, 1941, pp. 266 - 272.

În perioada interbelică apar o serie de controverse privitoare la raportul dintre Administrația militară și Intendența militară.

Iată cum era privit raportul dintre Administrația Militară și Intendența Militară în opinia generală a timpului. „*Administrația militară a devenit o știință, care se leagă cu toate celelalte științe cari, întreținând organismul uman și instituțiile oștirii, dau neconținut pas progresului. Este știință, fiindcă e născută din realități, având metode proprii de aplicare și creații. Ea întreține întraga viață a oștirii, intrând sub autoritatea sa administrativă întraga armată, prin urmare și organele intendenței.*

Intendența e o specialitate, o ramură a marelui organ administrativ al armatei, destinată a controla, verifica, dar nu a crea faptul administrativ, care cade după legile și doctrina sa norganică în sarcina administrației.

Administrația are un spațiu de activitate mai întins decât intendența. Ea îmbrățișează întreaga întreținere a oștirii pe când intendența numai câteva ramuri ale ei”⁵³

În cel de-al Doilea Război Mondial Administrația militară a suferit unele modificări impuse de armonizarea ei cu noile mutații survenite în structura armatei, progresul vremii și realitățile războiului.

În structura organizatorică a administrației la corpurile de armată, comandamente teritoriale, divizii (similare) și unități nu s-au produs modificări structurale.

În timp de război, teritoriul țării se împărțea în zona armatei de operații și în zona interioară.

În zona armatei de operații, constituită din zona operațiilor și zona etapelor, la marile unități operative și tactice (armată, corp de armată, divizie), precum și la comandamentele de etape existau servicii de intendență, carburanți și lubrifianti, cazarmare. Regimentele aveau în organica lor organe de aprovizionare (alimente, carburanți, echipament, financiare, cazarmare, sanitare). Ca formațiuni de servicii subordonate nemijlocit acestor organe existau: depozite de subzistențe, de echipament, brutării de campanie, ternul brutărie⁵⁴, trenul sanitar, parcuri de vite etc. (la armată); depozite pentru unitățile de corp de armată (la corpul de armată); coloane de subzistențe divizionare, depozite mobile, brutăria de campanie (la divizie): trăsurile de aprovizionare, trenul regimentar (la regiment); trăsurile de aprovizionare, bucătăria de campanie etc. (la subunități).

---

⁵³ Maior de administrație Anastasie Tomița Răzășul, *op.cit.* pp. 404 - 406.

⁵⁴ Existau două astfel de trenuri cu o capacitate de 40.000 de rații de pâine, fiecare, în 24 de ore, procesul de producție având loc în timpul mersului trenului. Datele sunt luate din „*Revista intendenței și administrației armatei*, nr. 6-7, iulie 1938, pp. 484 – 498; gl.lt.dr. Traian Dafinescu, col.(r) Ioan Boată, *Serviciile Armatei Române*, Editura Militară, București, 1989, p. 323.

În zona etapelor existau depozite mobile, coloane de subzistențe, trenuri-magazii, brutării de campanie, ateliere și alte formațiuni de servicii care făceau legătura între zona operațiilor și zona interioară.

În zona interioară, care cuprindea teritoriul național aflat sub administrația Ministerului Apărării Naționale, funcționau fabricile și uzinele, depozitele militare și alte surse de la care se asigurau cu materiale depozitele din zona etapelor.

În total au existat: un depozit central, 5 depozite teritoriale, 40 depozite de armată, 5 depozite de echipament, 10 ateliere mobile de reparat echipament, 9 depozite de carburanți.

Ca formațiuni de transport au fost organizate 40 de coloane de transport hipo de armată, 22 de coloane de transport hipo de divizie, 1 batalion autotransport, 42 companii de automobile de transport, 3 secții de autocisterne de armată, un tren de carburanți, care se deplasa pe calea ferată în spatele forțelor luptătoare.⁵⁵

Administrația Militară avea să cunoască mai multe modificări structurale datorate modernizării armatei, continuând să existe în structura Armatei Române până după cel de-al Doilea Război Mondial.

Între anii 1945 și 1947, când sub ocupația armatei sovietice a început procesul de transformare a armatei (destructurarea Armatei Regale), Administrația militară avea să-și schimbe denumirea fără însă a-și modifica fundamental structura funcțională. Astfel potrivit Legii nr. 452 din 1 iunie 1946 și a Legii nr. 205 din 1 iulie 1947 din structura Secretariatului general al înzestrării și administrației armatei făceau parte: Direcția superioară a înzestrării cu materiale tehnice; Direcția superioară pentru Administrația armatei, fonduri și aprovizionare cu materiale de intendență; Direcția depozite, ateliere și stabilimente militare; Direcția domeniului și construcții militare; Direcția evidență resurse materiale; Direcția sanitar-farmaceutică; Direcția veterinară; Direcția locuințe; Direcția financiară și control.

În anul 1947, Administrația armatei s-a transformat în Spatele armatei, iar în anul 1967, Spatele armatei se transformă în Serviciile armatei, având ca sferă de cuprindere activitățile de aprovizionare cu alimente, echipament, carburanți-lubrifianți, asigurare tehnică și materială, financiară, medicală, construcții, cazare, integrând astfel totalitatea activităților desfășurate în scopul asigurării armatei cu cele necesare procesului de pregătire pentru apărarea țării.⁵⁶

Abia în anul 1996, Serviciile armatei își schimbă denumirea devenind *Logistica Armatei României*, an în care apare și un regulament în acest sens.

Logistica Militară este definită ca reprezentând „...știința planificării și executării mișcării și asigurării forțelor; în sensul său cel mai cuprinzător,

---

⁵⁵ Ioniță Botoș, Matei Obogeanu, *Intendența armatei române de-a lungul timpurilor*, București, 1992, p. 188.

⁵⁶ Gl.lt.dr. Traian Dafinescu, col.(r) Ioan Boață, Op. cit., p. 342.

cuprinzând acele aspecte ale operațiilor militare care se referă la: proiecția și dezvoltarea, achiziția, depozitarea, transportul, distribuția, întreținerea, evacuarea materialelor și scoaterea acestora din uz; transportul personalului; achiziția, construcția, întreținerea, exploatarea clădirilor și scoaterea lor din uz; achiziția sau furnizarea de servicii; sprijinul medical”.⁵⁷

Dacă comparăm domeniile funcționale ale logisticii, așa cum sunt ele definite în regulamentul logisticii, cu structura funcțională a Administrației militare observăm că diferențele țin de etapele dezvoltării și modernizării Armatei României și nu de esența lor, care rămâne aceeași.

Iată de ce noi credem că, așa cum am mai afirmat, Logistica de astăzi a Armatei României este continuatoarea Administrației Militare înființată de către Domnul Unirii, colonelul Alexandru Ioan Cuza.

BIBLIOGRAFIE

- *** *Întreținerea Armatei Române dealungul timpurilor, apărută cu prilejul restabilirii destinului istoric al gospodăriei Oștirii Române și al aniversării a optzeci și cinci de ani dela introducerea intendenței în viața noastră militară și națională*, volum comemorativ, Tipografia Marelui Stat Major, București, 1942;
- *** *Lexiconul militar*, Editura Militară, București, 1972;
- *** *Le Petit Larousse*, Edition Larousse, 1984;
- *** *Documente privind istoria României. Războiul pentru independență 1877 - 1878*, vol. II, Editura Academiei, București, 1986;
- Anastasiu Tomița Răzășul, *Gospodăria miliatră la români de la Dacia Traiană la România Reîntregită*, Tipografia Viața Literară, București, 1941;
- ANDRONIC B., MOCANU B. P., *Sprijinul logistic al grupării de forțe de tip.divizie*, Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București, 2005;
- Antoine-Henry, baron de Jomini, *Precis de l`art de la guerre*, édition définitive Paris, Ch. Tanera, 1855, gustavemar.free.fr/lire_jomoni.htm
- BADESCU I., Revista „Sisteme logistice” nr. 3-4/1992, București;
- BONDAR V., *Buletinul Arhivelor Militare Române, Studii/documente*, București, 2015, www.arhivelenationale.ro/.../lista

---

⁵⁷ L-1, *Regulamentul logisticii operațiilor întrunite*, București, 2008, art. 1.

BOTOȘ I., Obogeanu M., *Intendența armatei române de-a lungul timpurilor*, București, 1992.

DAFINESCU T., BOAȚĂ I., *Serviciile Armatei Române*, Editura Militară, București, 1989;

<https://dexonline.ro/definitie/logistica>

TRIUNGHIUL DE FOC AL MARELUI RĂZBOI

THE TRIANGLE OF FIRE OF THE GREAT WAR

General de brigadă (r) prof. univ. dr. Florian TUCĂ*
Colonel (r) prof. univ. dr. Eugen SITEANU**

Rezumat: Triunghiul de foc – Mărăști, Mărășești, Oituz – din timpul Primului Război Mondial a intrat în patrimoniul Istoriei Universale împreună cu Mareșalul Constantin Prezan care a fost unul dintre cei mai mari strategii ai Antantei. Victoriile trupelor românești în cele trei bătălii au contribuit substanțial la înfrângerea forțelor armate ale Puterilor Centrale și la crearea/realizarea Unirii de la 1 decembrie 1918 și a României Mari. În vara acestui an sărbătorim centenarul celor trei bătălii eroice câștigate de glorioasa Armată Română.

Cuvinte-cheie: triunghiul de foc, Mărăști, Mărășești, Oituz, Marele Război, Primul Război Mondial.

Abstract: The „triangle of fire” – Mărăști, Mărășești, Oituz – from World War I became a significant moment of universal history, together with Marshal Constantin Prezan, who was one of the main strategists of Entente. Romanian troops' victories in the three battles contributed substantially to defeating the armed forces of Central Powers and to accomplishing the Union on December 1st, 1918 and Greater Romania. This year, in summer, we are going to celebrate the centenary of these three heroic battles won by the glorious Romanian Army.

Keywords: triangle of fire, Mărăști, Mărășești, Oituz, great war, World War I.

În vara acestui an – 2017 – printr-o Hotărâre de Guvern, în România se sărbătorește Centenarul glorioaselor bătălii din vara fierbinte și plină de speranțe a anului 1917, adică a celor de la Mărăști, Mărășești și Oituz. Noi am socotit că acestea au fost și sunt istorice și glorioase, ba chiar legendare, din mai multe considerente, mai întâi de toate, pentru că acele aspre încleștări s-au desfășurat împotriva celor mai puternice forțe militare din acea epocă și anume ale coaliției de forțe ale Puterilor Centrale, în fruntea căroră se afla armata germană, care până atunci fusese aureolată de victorii epocale. Deoarece puterile Antantei nu și-au respectat angajamentul de a trece la ofensivă pe două direcții, în Galiția și la

---

* Membru al Academiei Oamenilor de Știință din România

** Prof. univ. dr., membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, E-mail: esiteanu@yahoo.com

Salonic, Puterile Centrale au deplasat 40 de divizii de pe Frontul de Vest pe Frontul româno-rus. Ca urmare, în anul 1916 Armata României a avut în numai patru luni și jumătate pierderi foarte mari: 50 000 de morți, 80 000 de răniți și 110 000 de prizonieri.

Apoi, pentru că în toate cele trei bătălii la care ne referim – cele de la Mărăști, Mărășești și Oituz – noi, românii, am reperat victorii epocale pe toate câmpurile de bătălie.

Referindu-se la prima dintre aceste victorii – cea de la Mărăști, într-un ziar românesc din epocă, intitulat „România”, se consemna, printre altele: *„Vitejia românească a depășit faima-i legendară. E una dintre cele mai strălucite capitole din istoria neamului, care va sta prin veacuri mărturie a virtuților noastre ostășești, de puterea ofensivă a unui popor ... Ea ne-a dat dovada vechilor însușiri de rezistență prin care, în scurgerea veacurilor și-n mijlocul furtunilor, s-a putut menține întreaga ființă a neamului românesc”*. În al treilea rând, pentru că, pe timpul desfășurării bătăliilor de la Mărăști, Mărășești și Oituz, apărându-ne cu vitejie pământurile, pe fronturile din Moldova, pământurile și țara, noi, românii, ne-am apărat, de drept și de fapt atât individualitatea statală, prefațând apoi, tot de drept și de fapt, împlinirea idealului de veacuri a poporului român, adică reîntregirea patriei în urma istoricii adunări plebiscitare de la Alba Iulia de la 1 decembrie 1918.

În iarna și primăvara anului 1917 Franța, prin misiunea Militară Franceză, a înzestrat și instruit Armata României.

Ne vom referi, în continuare, pe scurt, la desfășurarea celor trei bătălii din vara fierbinte a anului 1917, la eroismul etalat de forțele române, la jertfele de sânge date de către armata română, la însemnătatea bătăliilor de la Mărăști, Mărășești și Oituz, fără să insistăm pe forțele care se vor afla în conflict, pe concepția propriu-zisă a luptelor sau să ne referim la alte aspecte ce sunt tratate, în mod amănunțit, în unele lucrări de specialitate.

Bătălia de la Mărăști – 9/22 iulie – 19iulie/01 august 1917.

Operația ofensivă de la Mărășești a început în ziua de 9 iulie 1917 cu o puternică pregătire de artilerie asupra tranșeelor germane. La această operație au participat, din partea armatei române, efectivele Armatei a II-a, comandată de către generalul Alexandru Averescu, viitorul mareșal al României.

În structura acelei armate intra un număr de peste 40 de regimente de infanterie, de vânători, de artilerie și de grăniceri, între acestea numărându-se și cele care aveau următoarele denumiri istorice: 1 Dolj; 3 Dolj; 24 Dâmbovița; 4 Argeș; 11 Dorobanți – Siret; 24 Tecuci; 30 Dorobanți – Muscel și 31 Dorobanți-Calafat.

Între regimentele de grăniceri și de artilerie s-au numărat următoarele unități: 2 Grăniceri, 2, 3, 6, 11, 22 și 30 Artilerie, 5 Artilerie Grea și 27 Obuziere.

Înainte de începerea acțiunilor de luptă propriu-zise, comandantul Armatei a II-a a căreia îi erau subordonate toate acele unități, dar și altele a dat un ordin de zi al cărui conținut a avut menirea să-i îmbărbăteze pe militari, să le întărească moralul și încrederea în victorie. Reproducem un mic fragment din acel document: „*Ostași! A sosit momentul mult așteptat de toată suflarea românească, de voi însă depinde mai mult decât de oricine să reluăm lupta pentru a răsturna zăgazul dincolo de care se aud gemetele părinților, fraților, copiilor noștri, sub apăsarea vrăjmașului hrăpăreț. Nu uitați că reluăm lupta pentru cea mai dreaptă și sfântă cauză, pentru izgonirea cotropitorilor din căminele noastre*”.

În acea zi memorabilă (11 iulie) Armata a II-a a spart frontul german pe o distanță de 10 km și a înaintat 3 km, luând 1500 de prizonieri.

Fiind pe deplin conștienți de menirea lor, pe timpul desfășurării luptelor de la Mărăști, ostașii români s-au comportat în mod exemplar, sau, așa cum se consemna în coloanele ziarului din care am citat mai înainte, „*s-au bătut cu dușmanii ca leii, asemenea înaintașilor lor din timpul asalturilor de la Grivița și Plevna, de la 1877 ...*” raportând, în cele din urmă, o victorie strălucită.

Cele mai aspre încleștări pe frontul de la Mărăști s-au desfășurat pe dealul Mănăstioara, pe înălțimea Sboina Neagră, pe Măgura Cașinului, pe Muntele Seciu, pe Valea Sării și în alte zone. Potrivit celor relatate în presa vremii, toate acele zone au fost udate ca ploile vijelioase de vară de sângele ostașilor noștri.

Arhiducele Josif scria Marelui Cartier General austro-ungar⁵⁸: „*La 11 iulie după cea mai violentă pregătire de artilerie, inamicul (trupele române – n.a.), cu o superioritate de forțe de infanterie, pleacă la atac pe întregul front al Diviziei 218 infanterie. În luptă disperată, linia noastră subțiată este respinsă. Pe un teren foarte greu și sub presiunea celui mai tare foc de artilerie inamic, contraatacurile noastre au avut prea puține rezultate. Artileria noastră a fost decimată, iar infanteria a suferit foarte mari pierderi.*”⁵⁹

De asemenea, el justifica astfel înfrângerea: „*O admirabilă cooperare între infanterie, artilerie și aviație la străpungerea și pregătirea ei (a ofensivei române – n.n.). aviația a condus nesupărată tragerile artileriei*”⁶⁰.

Pe câmpurile de onoare de la Mărăști și-au pierdut viețile 36 de ofițeri și 1424 soldați români, iar peste 3000 au fost răniți de plumbi, de schije sau de vârfuri

⁵⁸ Colectiv de autori, *Armata Română și Marea Unire. Contribuții la realizarea Unirii și la consolidarea statului național*, Editura DACO-PRESS, Cluj-Șapoca, 1993, p. 137.

⁵⁹ G.A. Dobija, *Armata română în războiul mondial (1916-1918)*, vol. II, București, 1936, pp. 107-108.

⁶⁰ Ibidem, p. 130.

de baionete sau de boli. Pe timpul desfășurării bătăliei de la Mărăști, unitățile române au reușit o victorie istorică, reușind, printre altele, să captureze de la inamic peste 70 de guri de foc de artilerie, câteva sute de mitraliere, mari cantități de muniții și de alte materiale de război și să ia, ca prizonieri, peste 3000 de luptători din tabăra dușmană. La Mărăști, trupele române au realizat ritmul mediu de ofensivă cel mai mare comparativ cu operațiile ofensive ale aliaților din anul 1917 (3 km/zi cu o pătrundere în adâncimea apărării inamice de 28 km în timp de 9 zile).⁶¹ Armata a II-a a obținut victoria și datorită vitejiei trupei Corpului VIII al Armatei a IV-a rusă, care și-a îndeplinit misiunea ordonată.

Evocând și elogiind biruința românească de la Mărăști, scriitorul Mihail Sadoveanu, care se afla și el atunci pe front, în calitate de gazetar și de conducător de ziar, va consemna următoarele, ca un autentic analist militar, după încheierea bătăliei, în ziarul „Românul”: „Văd acum deplin că prin această bătălie, armonioasă în planul ei și-n execuția neșovăitoare și exactă, indiferent de ce poate fi mâine, armata noastră și-a câștigat un titlu de glorie.”⁶² Același autor nota: „Bătălia de la Mărăști va trece în istoria noastră ca o operă serioasă și solidă de artă militară. Toată dezvoltarea ei a fost prevăzută și s-a executat potrivit planului inițial. Cel din urmă soldat a știut unde să meargă și și-a făcut datoria. Artileria a dovedit o precizie înspăimântătoare. Ofițerii germani prinși, au trebuit să se plece arătându-și toate omagiile lor.”⁶³ La rândul său, evidențiind și laudând nivelul exemplar în care s-au bătut cu dușmanul militarii din Armata a II-a, generalul Alexandru Averescu, comandantul armatei, făcea următoarea apreciere la adresa luptătorilor săi: „... Ostași ... v-ați măsurat (forțele - n.n.) cu un dușman care se vedea a fi cel mai tare din lume și care nu cunoștea ce este a da înapoi. Cu avântul vostru uimitor, de la prima izbire, l-ați pus în toată puterea cuvântului pe fugă. Probă sunt miile de prizonieri, numeroase tunuri și enorme cantități de muniții ce au lăsat în mâinile voastre. Puteți fi mândri de această mare izbândă”.⁶⁴

Dar după Primul Război Mondial, ca o prețuire a modului exemplar în care s-au comportat în timpul bătăliei de la Mărăști regimentele subordonate Armatei a II-a, un mare număr de unități aveau să fie distinse cu ordinul „Mihai Viteazul”. Între acestea s-au numărat și cele două unități care-și aveau garnizoanele în Pitești și în Câmpulung, respectiv Regimentul 4 Argeș și Regimentul 30 Muscel.

⁶¹ *România în anii Primului Război Mondial*, vol. 2, p. 150.

⁶² <http://www.fundatia-averescu.ro/revista/revista9.pdf>

⁶³ Mihail Sadoveanu, *File însângerate. Povestiri și impresii după front*, Iași, 1917, p. 121.

⁶⁴ http://www.armyacademy.ro/e-learning/working/capitol_6.html

În ziarul „The Times” despre victoria de la Mărăști se scria: „*Singurul punct strălucitor în răsărit se găsește în România, unde armata reconstituită atacă viguros frontierele Carpaților, obținând succese apreciable*”⁶⁵.

Bătălia de la Mărășești – 24 iulie/06 august - 21 august/3 septembrie 1917

Specialiștii noștri militari apreciază, pe baza unor analize complexe, că operația de la Mărășești, ar fi fost cea mai aspră încleștare la care a participat armata română – nu doar în Primul Război Mondial, ci în toate timpurile.

La rândul lor, unii analiști străini au apreciat că respectiva încleștare este considerată „*cea de-a 19-a bătălie decisivă din istoria lumii*”. La modul concret, pe frontul de la Mărășești s-au confruntat, „*pe viață și pe moarte*”, după cum se va consemna în coloanele unor mijloace de presă românești și străine, trupele Armatei a 9-a germane, care dispuneau de forțele a circa 14 divizii, și cele ale Armatei 1 române de infanterie și de cavalerie, care însumau efectivele a cinci – șapte divizii, care numărau peste 30 de regimente de infanterie, cavalerie, artilerie, vânători, grăniceri, pioneri, pontonieri etc. și care însumau aproximativ 170000 de militari.

Raportul de forțe era, evident, în favoarea inamicului, adică de doi la unu. Cu toate acestea, în cele din urmă, aveau să fie victorioase, ca și la Mărăști, trupele române. Luptele propriu-zise au început în cursul nopții de 23 spre 24 iulie. Înainte de declanșarea lor, ilustrul general român Eremia Grigorescu s-a adresat cu aceste cuvinte printr-un ordin de zi, confrăților săi: „*La fapte, generali și soldați! Disprețuiți moartea de care nu s-au temut niciodată strămoșii noștri*”.

Iar pe timpul luptelor propriu-zise, care s-au încheiat după patru săptămâni de zile, ostașii români nu numai că „*n-au disprețuit moartea*”, așa cum le cerea comandantul lor, ci s-au întrecut pe ei prin fapte de arme de excepție, prin eroism legendar și prin jertfe de sânge cum rar se mai întâlniseră până atunci pe frontul românesc în anii Primului Război Mondial. Într-o poezie scrisă în epocă, al cărui autor n-am putut, din păcate, să îl aflăm, se spunea, printre altele: „*Pe văile Moldovei, ca ape revărsate,/ Pornesc Batalioane, divizii, regimente,/ Ce stăvilă gigantic mai poate să oprească,/ Năvalnica pornire, de oaste românească?*”

Pe timpul celor două săptămâni, cât a durat acea „*năvalnică pornire*” de forțe militare românești, marcate de lupte acerbe în zonele Panciu și Străjescu, Moara Roșie, Moara Albă, Gara Mărășești, Pădurea Răzoare, viile Negroponte și numeroase alte locuri, militarii români s-au comportat nu doar vitejește, ci de-a dreptul legendar. Faptul se va exprima, tot prin versuri, și într-o altă poezie închinată luptătorilor noștri. În care se spune, printre altele: „*Luptăm pe viață și pe*

---

⁶⁵ „România”, an. 1, nr. 176/31 iulie 1917, p. 1.

moarte./ la Mărășești ca niște lei”, așa cum le ceruse, de altfel, la începutul bătăliei, generalul Eremia Grigorescu.

În această bătălie românii au pierdut 27 650 militari morți, răniți și dispăruți, iar rușii au pierdut 25 650 militari, în timp ce Armata 9 germană a avut pierderi de 60 – 65 000 militari. Multe mii de fii ai României și-au pierdut viețile în timpul desfășurării bătăliei de la Mărășești. Amintim, în această privință, numele unor eroi reprezentativi, precum au fost: colonel Radu Rosetti, Comandantul Regimentului 47/72 Infanterie; căpitanul Ștefan Ștefănescu, din Regimentul 34 Infanterie; căpitanul Ioan Gheorghe Andreescu, din Regimentul 3 Infanterie, căpitanul Grigore Ignat, din Regimentul 51/52 Infanterie; sublocotenent Ecaterina Teodoroiu, din Regimentul 43/59 Infanterie, brigadierul Gheorghe D. Constantin, din Regimentul 4 Cavalerie, fetița erou Maria Ion Zaharia, participantă ca voluntar în sprijinul unor observatori ai unui regiment de artilerie și mulți alții.

Vitejia, eroismul și spiritul de jertfă de care au dat dovadă luptătorii noștri pe timpul desfășurării bătăliei de la Mărășești vor fi oglindite, atât în timpul înfruntărilor, cât și după război, în mod exemplar, în ordine de zi și comunicate de război, prin luări de cuvânt în diferite împrejurări sau prin pagini de carte de către unii autori români celebri. Iată câteva astfel de aprecieri:

„Scumpii mei ostași! Din întunericul ce copleșise văile Șușiței și Siretului și din sângele ce curgea șiroaie la Străjescu și Doaga, s-a înălțat măreț și strălucitor gloria voastră. Eroismul vostru a cutremurat lumea și frumoasele voastre ținuturi au deschis mormintele eroilor din Transilvania și Dobrogea, de la Jiu, Olt, Neajlov, Călugăreni, ca să admire răzbunarea chinului și pângăririi de nouă luni suferite de căminurile, de părinții, soțiile și copiii voștri.” (General Eremia Grigorescu)

„Timp de aproape două săptămâni, cât a ținut bătălia de la Mărășești, soldații noștri au fost neadormiți și neobosiți. Au respins atacuri, s-au bătut cu o energie înfricoșată. Această energie fără seamăn, poate fără precedent în anele războiului de față, este cel mai mare titlu de glorie a oștirii noastre ... Nici gazurile, nici exploziile înfricoșatului bombardament n-au zguduit moralul necăjitului țaran român. Cădeau mulți. Cei rămași, cu buzele strânse și cu ochii crintiți, își înzeceau puterile. Grenada și baioneta lor loveau fără cruțare ... După două săptămâni, inamicul s-a oprit. Și-a lăsat brațele în jos și bărbia în piept cu descurajare găfâind, s-a tras ca o fiară în cotlon, ca să-și lingă rănilor. Mareșalul von Mackensen a privit cu îndoială și tristețe harta și a închis ochii gândindu-se la

catacombele pe care le-a înălțat la Siret. Zece până la douăsprezece divizii germane s-au topit în această bătălie".⁶⁶ (Mihai Sadoveanu)

„Soldatul român care s-a bătut la Mărășești a arătat lumii de ce este capabil acest popor de la Dunăre. Legenda superiorității sufletești a culturii de la Berlin, s-a evaporat în fața sătenilor de la Târgoviște, care au pornit la atac în cămăși ... , creând în jurul lor o atmosferă de vitejie clasică, smulsă parcă din cele mai strălucite pagini ale antichității grecești.” (Octavian Goga).

„Viteji au fost flăcării tăi, o Patria mea frumoasă, pretutindeni unde și-au apărât moșia de năvala dușmană, dar nicăieri sufletele lor n-au ars de un foc mai mistuitor ca la Mărășești ... Ca Făt Frumos cu smeul smeilor au luptat lupta dreaptă a vieții și având în ei voința nestrămutată de a învinge sau de a muri, ei au învins, au învins, pentru că a muri nu puteau, căci în sufletele lor era acum puterea tuturor strămoșilor, era viața nemuritoare a casei daco-romane ... Îngenunchiați, voi cei care ați rămas în viață, înaintea măiestriei celor ce au căzut la Mărășești.”⁶⁷ (Vasile Pârvan)

La doar câțiva ani de la încheierea Primului Război Mondial și al fâuririi Marii Uniri de la 1 decembrie 1918, pe fostul câmp de bătălie de la Mărășești într-o slava și în memoria eroilor români căzuți la datorie, s-a înălțat cel mai mare, mai impunător și cel mai frumos mausoleu dedicat eroilor noștri. Prin înfățișarea sa, el este considerat a fi, pe plan național și european, o capodoperă monumentală. Pe frontispiciul său sunt înscrise aceste cuvinte: „*Întru slava eroilor neamului*”.

La câțiva ani de la construirea mausoleului, pe platoul din fața operei comemorative de război, s-au înălțat busturile unor comandanți de excepție ai armatei române și franceze din timpul Primului Război Mondial și al unor eroi români reprezentativi din acea campanie. Este vorba de busturile dedicate următoarelor ilustre și strălucite personaje: mareșalii Alexandru Averescu și Constantin Prezan, generalii Eremia Grigorescu, Constantin Cristescu, Gheorghe Mărdărescu și Henric Cihoschi, generalul francez Henri Berthelot, generalul erou Ion Dragalina, căpitanului erou Grigore Ignat și sublocotenentului erou Ecaterina Teodoroiu. Toate aceste însemne memoriale aveau să dea o nouă strălucire mausoleului de la Mărășești.

Bătălia de la Oituz – 26 iulie/8 august - 9 august/22 august 1917

Această amplă și aprigă operație de apărare încheie în mod strălucit „triumghiul de foc” din vara fierbinte a anului 1917. Dar înainte de a vorbi pe scurt despre ea, se cuvine să semnalăm faptul că trecătoarea de la Oituz fusese și cu un

⁶⁶ Colectiv, *Patrie, Oștire, Eroism*, Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, București, 2010, p.123.

⁶⁷ Ibidem, p. 90.

an înainte un autentic câmp de luptă. De două ori în luna octombrie 1916 și o dată în luna noiembrie a aceluiași an. În toate cele trei situații, trupele inamice au încercat cu disperare să-și deschidă drum liber prin trecătoare și să pătrundă în Moldova lui Ștefan cel Mare și a românilor. Dar n-au izbutit. Pentru că, în calea lor, s-au aflat ca un zid de stâncă de netrecut, bravele trupe române, ele au ridicat în calea trupelor adverse, cu tunurile, cu puștile și cu trupurile lor acel zid de netrecut. Pe timpul acelor încleștări dramatice, care au durat nu ceasuri, ci zile la rând, s-au comportat eroic militarii regimentelor Diviziei 15 infanterie comandată atunci de către generalul Eremia Grigorescu. Cu o vitejie exemplară, ostașii români au înscris, atunci și acolo, cu litere de sânge și de foc, deviza eroică sau deviza jurământ *„Pe aici nu se trece!”*, deviza care va deveni apoi mod de afirmare, de comportare și de conduită al trupelor noastre în luptele din vara anului 1917. Celui care comandase trupele române în timpul luptelor de la Oituz din toamna anului 1916, adică generalului Eremia Grigorescu, i s-a închinat după război o poezie în ale căror versuri înflăcărâte va fi denumit *„neadormit străjer”*, iar marea unitate pe care a comandat-o va primi denumirea de *„Divizia de fier”*. Pentru că, din păcate, acea poezie a cam fost dată uitării, noi ne-am decis să cităm și din ea câteva versuri: *„Privește sus pe stâncă, neadormit străjer,/ El care reprezintă Divizia de fier/ Nemită să oprească oștiri înfometate,/ Din pieptul lui ridică, zid aprig de cetate,/ De veacuri stă acolo,/ Nici gloanțe, nici obuz,/ Nu poate să-l clinească,/ Lozincă-i la Oituz”*.

În luptele de la Oituz din vara anului 1917, au acționat cu deviza eroică în sufletele lor, în principal, militarii români din Diviziile 6, 7 și 8 Infanterie, care făceau parte din Armata a II-a, comandată de către generalul Alexandru Averescu. Ei s-au înfruntat cu dușmanul tot *„pe viață și pe moarte”*, ca și la Mărăști și Mărășești. Forțele dușmane erau reprezentate, în principal, de Diviziile 70 și 71 Infanterie (austro-ungară), Divizia 117 Infanterie (germană) și Divizia 8 Cavalerie (austro-ungară) etc. Raportul de forțe era, ca și pe timpul bătăliilor de la Mărășești, net favorabil inamicului. Dar românii aveau o altfel de superioritate, adică etică și morală, determinate de faptul că ei luptau pentru o cauză dreaptă și nobilă și anume: apărarea țării, a statalității și a gloriei străbune. Ca urmare a acestor superiorități de ordin moral și etic, în luptele ce se vor desfășura în zonele Văii Oituzului, Slănicului și Trotușului, cu precădere în zonele consemnate pe hărțile militare ale timpului sub denumirile Mănăstirea Cașin, Cireșoia, Cașna, Măgura, Vrânceanu, Cuprianu, Rupturile, Râpa Roșie, Poiana lui Boboc, Sticlăria, pârâul Doftana, Fata Moartă și altele, trupele române vor fi, până la urmă, victorioase. Dar cu prețul unor pierderi umane de-a dreptul dramatice. Potrivit celor consemnate în unele statistici militare întocmite de către specialiștii noștri după încheierea Primului Război Mondial, pe timpul bătăliei de la Oituz, din vara anului 1917,

efectivele armatei române s-au redus cu peste 12.350 de luptători și anume: 1800 militari morți, 4850 răniți și circa 5700 de militari dați dispăruți.

Pe timpul desfășurării bătăliilor de la Oituz din toamna anului 1917, și-au înscris numele în cartea noastră de istorie printre mulți alții și următorii eroi: sublocotenentul Xenofan Obreja; locotenentul Mihai Focșeneanu; caporalul Constantin Mușat, din Regimentul 9 vânători, intrat în istorie sub denumirea de grenadierul Mușat; căpitanul Paul Berge, din Regimentul 16 Suceava; căpitanul Nicolai Vulturescu și foarte mulți alți eroi cunoscuți. Numele tuturor acestor eroi, ca de altfel și a celor căzuți la datorie în timpul bătăliilor de la Mărăști și Mărășești, se află înscrise pe mausoleele sau pe monumentele ce s-au înălțat după război în cele trei localități care desemnează „*Triunghiul de foc Mărăști, Mărășești, Oituz*”.

În legătură cu acest fapt, îi informăm pe cei interesați, că pe plăcile de marmură ale mausoleului de la Mărășești sunt înscrise numele a circa 1000 de eroi, ei fiind consemnați pe regimente sau pe alte formațiuni militare. Numele acestora sunt consemnate cu gradele avute și cu denumirile unităților din care ei au făcut parte. În sfârșit pe un monument simplu sau pe o altă operă comemorativă de război care înobilează localitatea Oituz, sunt înscrise, în ordine alfabetică și numele a peste 170 de eroi.

Vom încheia evocarea noastră privitoare la Bătălia de la Oituz, cu citarea unor extrase consemnate fie în comunicate de război, din epocă, fie în unele cărți de istorie de referință care s-au publicat după încheierea conflagrației mondiale: „*În Văile Oituzului și Slănicului, faptele de avânt și eroism pe care le-au săvârșit trupele noastre în cursul grelelor lupte din ultimele zile, întrec orice închipuire. Fără să șovăie, ele au rezistat celui mai intensiv bombardament de artilerie dezvoltat vreodată, iar atacurile în masă date cu extremă violență de trupele bavareze și germane, s-au lovit de vitejia soldaților noștri, care, deși inferiori numericeste, au luptat cu o îndârjire fără seamăn*” (din comunicatul făcut de către Marele Cartier General Român, în ziua de 31 iulie 1917); „*În luptele de la Oituz, cu toată lipsa de munițiuni, aproape fără sprijin de artilerie, grănicerii (români – n.n.) au arătat tuturor infanteriștilor din lume că o baionetă chiar frântă este de temut când este mână de mâna unor oameni hotărâți*” (dintr-un comunicat făcut în anul 1917 de către generalul francez Berthelot, șeful Misiunii Militare Franceze din România); „*Bătălia de la Oituz ... e o izbândă a puterii de rezistență a soldatului român. În strânsă legătură cu bătălia de la Mărășești, ea a reușit să zădărnicească marele plan strategic al dușmanului, a salvat Moldova de catastrofa invaziei și ocupației inamice și a adus o consacrare gloriei Oituzului*”⁶⁸ (extras

⁶⁸ Agrigoroaiei Ion, Buruiană Ovidiu, *România în relațiile internaționale din perioada 1914-1920*, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, Facultatea de Istorie, 2014-2015, p.21.

dintr-o carte de istorie semnată de către Constantin Kirițescu); „*Exprimați comandantului suprem român via mea admirație pentru proba măreață dată de trupele române în regiunile Mărășești, Mărăști și Oituz ... Armata italiană urmărește cu frățescă simpatie strălucitele acțiuni ale soldaților români, demni coborători ai victorioșilor cuceritori ai Plevnei*”⁶⁹ (extras din telegrama adresată de către generalul italian Luigi Cadorna, comandantul armatei italiene confratelui său care se afla în fruntea armatei române după încheierea bătăliei de la Oituz). După victoria de la Mărăști, ministrul de război francez Paul Painlevé scria în telegrama trimisă omologului său român: „*Armata franceză a aflat cu bucurie despre frumoasele succese ale armatei române. Rog transmiteți felicitările cele mai călduroase și urările cele mai vii ale soldaților francezi către frații lor de arme*”.⁷⁰

Comandantul trupelor rusești de pe Frontul român scria în ziua de 15 august 1917: „*Sunt plin de admirație pentru eroismul trupelor române și felicit comandantul (român – n.n.), ofițerii și soldații tuturor unităților, pentru felul strălucit în care au respins ofensiva inamicului*”⁷¹.

Apreciem că oprirea ofensivei Puterilor Centrale pe frontul românesc, victoriile de la Mărăști, Mărășești și Oituz au reprezentat primul pas și poate cel mai însemnat, făcut prin jertfa ostașilor români pe altarul Marii Uniri.

BIBLIOGRAFIE

- *** *Declarația comună a Summitului Uniunii Europene*, Roma, 25 martie 2017;
 DIACONU F., *Război clasic-limitat și război total*, Editura Universității din București, București, 2006;
 KOTTER J., COHEN D., *Inima schimbării*, Editura Meteor Press, București, 2008;
 KOTTER J., *Forța schimbării*, Editura Publica, București, 2009;
 PETERS J.T., WATERMAN H.R., *În căutarea excelenței*, Editura Meteor press, București, 2011;
 RAQUIN B., *Marile manipulări din epoca modernă*, Editura ProEditură și Tipografie, bucurești, 2007;
 Revista Foreign Policy România, anii 2016, 2017.

⁶⁹ *România în anii Primului Război Mondial*, vol. 2, p. 373..

⁷⁰ Ziarul „*România*”, an. I, nr. 165 din 20 iulie 1917, p.1.

⁷¹ Agrigoroaiei Ion, Buruiană Ovidiu, *Op. cit.*, p. 21.

ÎN ATENȚIA COLABORATORILOR !

Pentru o mai bună procesare a articolelor și pentru introducerea revistei în baza de date internațională CEEOL, dorim respectarea următoarelor cerințe **obligatorii**:

- ✓ **titlul articolului – română și engleză;**
- ✓ **abstractul – română și engleză;**
- ✓ **cuvinte-cheie (5-6) – română și engleză;**
- ✓ **instituția din care provine autorul;**
- ✓ **e-mail, telefon, fax (o adresă de contact);**
- ✓ **bibliografie.**

1. *Textul.* Se introduce în Microsoft Word, folosind fontul Times New Roman și tastatura standard românească. Nu sunt acceptate fonturile care au mapări neobișnuite (în care caracterele diacritice – ș, ț, ă, î, â și Ș, Ț, Ă, Î, Â – înlocuiesc alte caractere - [,], @, ~, \ ș.a.m.d.). Textul în limba română trebuie să aibă în mod obligatoriu diacritice. Articolul trebuie cules, pur și simplu, fără nicio altă formatare în afara sublinierilor, acolo unde este cazul folosind bold și italic. Paragrafele vor fi delimitate de un Enter, părțile articolului fiind separate între ele prin două-trei paragrafe goale.

2. *Ecuatiile.* Indiferent de locul pe care îl ocupă în cadrul articolului, ecuațiile se introduc numai în Microsoft Equation Editor. La limită, se acceptă ecuații scrise de mână, numerotate și trimise separat de restul articolului).

3. *Figurile.* Sunt acceptate formatele vectoriale standard. În cazul figurilor produse cu o altă aplicație decât Microsoft Word (de exemplu, Corel Draw sau AutoCAD), fișierele respectivelor aplicații vor fi trimise împreună cu restul articolului. Figurile trimise în format electronic vor fi desenate la dimensiunile la care pot fi tipărite, iar dimensiunea textului trebuie să fie între 8 și 12 puncte tipografice. Sunt acceptate și figuri desenate de mână, pe foi separate de restul articolului, cu condiția ca desenele să fie clare și să poată fi ușor identificat locul din cadrul articolului în care trebuie să se regăsească.

4. *Imaginile.* Imaginile scanate trebuie incluse atât în documentul Microsoft Word, cât și trimise separat. Nu se recomandă folosirea imaginilor preluate de pe Internet, deoarece acestea nu satisfac cerințele necesare pentru tipărirea lor (având o rezoluție mult inferioară celei necesare pentru un tipar de calitate). Imaginile de calitate au o rezoluție de minimum 200 dpi. Pentru formatele JPEG și GIF aveți în vedere ca, în urma compresiei, calitatea imaginii să devină rezonabilă.

5. *Numerotarea.* Ecuatiile, figurile, tablele, titlurile din bibliografie vor fi numerotate cu cifre arabe, astfel:

- între paranteze pătrate pentru bibliografie;
- între paranteze rotunde pentru formule;
- prin exponent, în cazul notelor de subsol;
- precedate de denumire, în cazul observațiilor, figurilor, tabelor etc.

Rugăm autorii să redacteze articolele atât în limba română, cât și în limba engleză.

Mulțumim sponsorului acestui număr al revistei: colonel (r) prof. univ. dr. Dorel BAHRIN.

Vă mulțumim!

Colegiul de Redacție